Oslo tingrett - TOSLO-2007-72127

Instans	Oslo tingrett - Dom.
Dato	2007-12-04
Publisert	TOSLO-2007-72127
Stikkord	Strafferett. Dokumentfalsk. Bedrageri. Straffeloven §166, § 183, § 189, § 270 og § 271. Legeloven § 53 jf § 30. Psykologloven § 10 jf § 1. Foreldelse.
Sammendrag	En 50-årig kvinne ble i idømt fengsel i ett år og en 54-årig mann ble idømt 2 år og 4 måneder for grove bedragerier og bedrageriforsøk og overtredelse av psykologloven mm hvor folketrygden led tap og fare for tap på henholdsvis 12 og 40 millioner kroner. Kvinnen, som var psykolog, hadde skrevet under på blanke ark som mannen senere fylte ut som legeerklæringer. Dette medførte at pasientene fikk trygdeytelser de ikke hadde krav på. Mannen ble dels frifunnet for erstatningskrav og dels dømt til å betale erstatning til forsikringsselskaper samt inndragning av 160.000. Saksbehandlingen hadde tatt eksepsjonelt lang tid, hvilket medførte brudd på EMK art 6 nr 1. Dette fikk betydning for straffeutmålingen. (Sammendrag ved Lovdata).
Saksgang	Oslo tingrett TOSLO-2007-72127 (07-072127MED-OTIR/03) - Borgarting lagmannsett (LB-2008-14298).
Parter	Den offentlige påtalemyndighet (politiadvokat Marianne Djupesland) mot A (advokat Bård Vikanes) og B (advokat Berit Reiss-Andersen).
Forfatter	Dommerfullmektig Jo Kyrre Grimstad. Meddommere: Leonard Nesdal, Sonja Friis Rød.

A, er født 0.0.1954 og bor i ---veien 2 g, 0000 Oslo.

Ved tiltalebeslutning utferdiget 3. oktober 2007 av økokrim ved Kst. førstestatsadvokat Marianne Djupesland og rettet under hovedforhandlingen av Djupesland som møtende aktor i henhold til straffeprosessloven § 254 tredje ledd, er han satt under tiltale ved Oslo tingrett for overtredelse av:

Post I

Straffeloven § 271, jfr. § 270 første ledd nr. 1

For i hensikt å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning ved å fremkalle eller utnytte en villfarelse, rettsstridig å ha forledet noen til en handling som voldte tap eller fare for tap for ham eller den han handlet for, eller medvirket til dette.

Bedrageriet anses som grovt særlig fordi handlingen har voldt betydelig økonomisk skade og den skyldige har foregitt eller misbrukt stilling eller oppdrag.

Post I a)

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til dette:

I perioden fra 1995 til mai 1999 i Osloområdet, i kraft av sin stilling som allmennlege, bistod A en rekke av sine pasienter med søknad om ulike offentlige trygdeytelser, herunder sykepenger, attføringsstønad og uførepensjon. Til støtte for søknadene utferdiget og innsendte A ved mange anledninger legeerklæringer med uriktig og/eller villedende innhold om pasientenes helsetilstand. Erklæringene var basert på helt eller delvis fiktivt og/eller overdrevet sykdomsbilde. A kopierte innholdet slik at beskrivelse av sykdomsbilde mv. i ulike pasienters erklæringer, var tilnærmet likelydende.

Feilinformasjonen skjedde i minst følgende 31 tilfeller:

- C, fnr. 0.0.58. ---
- D, fnr. 0.0.64. ---
- E, fnr. 0.0.56. ---
- F, fnr. 0.0.42. ---
- G, fnr. 0.0.44. ---
- H, fnr. 0.0.49. ---
- I, fnr. 0.0.48. ---
- J, fnr. 0.0.50. ---
- K, fnr. 0.0.56. ---
- L, fnr. 0.0.71. ---
- M, fnr. 0.0.60. ---
- N, fnr. 0.0.61. ---
- O, fnr. 0.0.54. ---
- P, fnr. 0.0.57. ---
- V, fnr. 0.0.45. ---
- R, fnr. 0.0.53. ---
- S, fnr. 0.0.61. ---
- T, fnr. 0.0.59. ---
- U, fnr. 0.0.56. ---
- V, fnr. 0.0.64. ---
- W, fnr. 0.0.55. ---
- X, fnr. 0.0.43. ---
- Y, fnr. 0.0.60. ---
- Z, fnr. 0.0.67. ---
- AA, fnr. 0.0.57. ---

- BB, fnr. 0.0.48. ---
- CC, fnr. 0.0.53. ---
- DD, fnr. 0.0.60. ---
- EE, fnr. 0.0.66. ---
- FF, fnr. 0.0.68. ---
- GG, fnr. 0.0.55. ---

I tillegg utstedte A, for pasient U, fnr. 0.0.3119, psykologerklæring slik beskrevet i post Ib.

A utstedte i de fleste tilfellene erklæringene mot en betaling som langt oversteg vanlig honorar. Betalingene varierte fra ca. kr 3000 til minst ca. kr 15.000 pr. erklæring.

Erklæringene ble benyttet overfor folketrygden i forbindelse med dens vurdering av om de aktuelle pasientene hadde rett til ulike stønadsytelser fra folketrygden. Erklæringene fra A forledet folketrygden til å innvilge og utbetale stønadsytelser, som sykepenger, attføringsstønad og uførepensjon, på feil grunnlag. Dette medførte tap eller fare for den norske stat på et samlet beløp på minst ca. kr 84.000.000.

Post I b)

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til dette:

En gang i løpet av sommeren/høsten 1994 i Oslo undertegnet B på en rekke blanke A4-ark og påførte sitt profesjonsstempel med tittel psykolog på, til tross for at hun ikke hadde autorisasjon som psykolog. Deretter overleverte hun arkene til allmennlege A. I perioden fra oktober 1994 til 1998 i Osloområdet benyttet A en rekke av disse arkene til å utstede psykologerklæringer i navnet til psykolog B. Han fylte ut arkene med pasientnavn og sykdomsbeskrivelse på en slik måte at det uriktig fremstod som om B hadde avgitt psykologerklæringene og/eller det feilaktig ble gitt inntrykk av at pasientene hadde vært til utredning og/eller behandling hos B.

Dette gjaldt minst følgende 15 pasienter:

- HH, fnr. 0.0.35. ---
- II, fnr. 0.0.46. ---
- JJ, fnr. 0.0.47. ---
- KK, fnr. 0.0.62. ---
- LL, fnr. 0.0.61. ---
- MM, fnr. 0.0.61. ---
- NN, fnr. 0.0.61. ---
- OO, fnr. 0.0.51. ---
- PP, fnr. 0.0.44. ---
- QQ, fnr. 0.0.52. ---
- RR, fnr. 0.0.52. ---
- SS, fnr. 0.0.49. ---
- TT, fnr. 0.0.70. ---
- UU, fnr. 0.0.54. ---
- VV, fnr. 0.0.45. ---

Erklæringene ble benyttet overfor folketrygden (nå Arbeids og velferdsetaten/NAV) i forbindelse med dens vurdering av om de aktuelle pasientenes hadde rett til ulike stønadsytelser fra folketrygden. Erklæringene forledet folketrygden til å innvilge og utbetale stønadsytelser, som sykepenger, attføringsstønad og uførepensjon, på feil grunnlag.

Handlingene medførte at det oppsto tap eller fare for tap for staten for til sammen ca. kr 28.000.000.

Post I c)

Straffeloven § 271, jfr. § 270 første ledd nr. 1 jf § 49

For i hensikt å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning ved å fremkalle eller utnytte en villfarelse, rettsstridig å ha forledet noen til en handling som voldte tap eller fare for tap for ham eller den han handlet for, eller medvirket til dette.

Forsøket på bedrageri anses som grovt særlig fordi handlingen kunne ha voldt betydelig økonomisk skade og den skyldige har foregitt eller misbrukt stilling eller oppdrag.

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til dette:

Til tid og sted som nevnt i post Ib forholdt han seg som der beskrevet vedrørende erklæringer for minst følgende to pasienter:

- WW, fnr. 0.0.47. ---
- XX, fnr. 0.0.56. ---

Forsøket lyktes ikke ettersom trygden ikke innvilget stønad.

Forholdene under post post I a, b og c anses som grove særlig på grunn av bedragerienes størrelse, A' misbruk av sin stilling som lege, samt misbruk av en offentlig stønadsordning som er basert på tillit.

Post II

Straffeloven § 183

For som middel til forøvelsen av en forbrytelse benytter som ekte eller uforfalsket et ettergjort eller forfalsket dokument.

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til dette:

I perioden fra oktober 1994 til 1998 i Osloområdet utferdiget A, som beskrevet under post I b og I c, spesialisterklæringer om helsetilstanden til minst 17 pasienter i navnet til psykolog B. Erklæringene ble skrevet på blanke A4-ark, som på forhånd var undertegnet av B og påført hennes profesjonsstempel som psykolog. A villedet derved folketrygden til å tro at erklæringene var utferdiget av B og/eller at pasientene hadde vært og/eller var til utredning/behandling hos B.

Post III

Straffelovens § 189, første straffealternativ

For i offentlig dokument eller i legeerklæring å ha avgitt uriktig erklæring angående noen begivenhet eller omstendighet, og erklæringen var bestemt til å avgi bevis.

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til dette:

I tiden fra 1994 til 1999 i Osloområdet utferdiget A ved en rekke anledninger legeerklæringer med et uriktig og/eller villedende innhold slik som beskrevet i post I a. Erklæringene ble sendt til eller var ment å bli forelagt for folketrygden for å være en del av dens beslutningsgrunnlag i forbindelse med vurdering/innvilgelse av ulike trygdeytelser.

Post IV

Straffeloven § 166 første og annet ledd

For å ha bevirket til at en vitterlig usann forklaring ble avgitt til noen offentlig myndighet i tilfelle hvor forklaringen var bestemt til å avgi bevis.

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til dette:

På tid og sted som nevnt i post III forholdt A seg slik som der beskrevet.

Post VI

Straffeloven § 272 første ledd

For å ha oppgitt eller gitt utseende av at et forsikringstilfelle er inntrådt i den hensikt at han eller andre skal få utbetalt en forsikringssum.

Post VI a)

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til dette:

I egenskap av behandlende lege, utfylte A i november 1998 i Osloområdet egenerklæring for G, fnr. 0.0.44. ---, til bruk overfor Gjensidige Forsikring. Erklæringen, undertegnet av G den 12. november 1998, skulle gi grunnlag for utbetaling av forsikring som følge av uførhet. Sammen med egenerklæringen var bl.a. vedlagt legeerklæring utferdiget av A den 1. desember 1997. Legeerklæringen hadde et uriktig og/eller villedende innhold om helsetilstanden til G og ble også benyttet overfor trygdemyndighetene som beskrevet under post I a.

Dette medførte at Gjensidige Forsikring den 6. juli 2000 utbetalte en uførekapitaldekning til G på minst ca. kr 425.000, til tross for at forsikringstilfellet ikke var inntrådt, og forsikringstaker følgelig ikke var berettiget til noen utbetaling.

Post VI b)

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til dette:

D, fnr. 0.0.64. ---, var pasient hos allmennlege A. I september 1998 mottok Vital Forsikring ASA egenerklæring fra D i forbindelse med søknad om forsikringsytelser. Erklæringen var undertegnet av D 23. september 1998 og skulle gi grunnlag for utbetaling av forsikring som følge av uførhet. Sammen med egenerklæringen var bl.a. vedlagt legeerklæring utferdiget av A den 18. mars 1998. Legeerklæringen hadde et uriktig og/eller villedende innhold om helsetilstanden til D og ble også benyttet overfor trygdemyndighetene som beskrevet under post I a.

Post VII

Legeloven av 13. juni 1980 nr. 42 § 30, jf. § 53

Hvoretter en lege plikter å være varsom, nøyaktig og objektiv ved utstedelse av attest og legeerklæring. Han skal bygge på en så omhyggelig undersøkelse som formålet tilsier.

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til dette:

I tiden fra 1994 til 1999 i Osloområdet under utførelsen av sin virksomhet som lege, utferdiget han ved en rekke anledninger attester, legeerklæringer eller lignende uten å gjøre forsvarlige undersøkelser for å kontrollere opplysningene som ble gitt ham, herunder å vurdere muligheter for simulering/overdrivelser og/eller være tilstrekkelig nøyaktig ved beskrivelse av symptomer og/eller identifisere seg med pasienten eller på annen måte ikke være tilstrekkelig objektiv, herunder unnlate å vurdere om pasientens plager var større enn hva man måtte regne med ut fra situasjonen.

Ved tiltale utferdiget 5. juli 2007 av Økokrim ved Kst. førstestatsadvokat Marianne Djupesland (heretter kalt tilleggstiltalen) er han også satt under tiltale for overtredelse av:

Straffeloven § 272, 1 ledd, jf. 3. ledd

For uriktig å ha oppgitt eller gitt utseende av at et forsikringstilfelle er inntrådt i den hensikt at han eller andre skal få utbetalt en forsikringssum, eller medvirket til dette.

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til disse:

Post a)

O, fnr. 0.0.54. ---, mottok ulike ytelser fra Folketrygden, og 25. juli 1997 ble han tilkjent 100 % uføretrygd. Forut for dette, den 8. august 1996, hadde A utferdiget legeerklæring med uriktig og/eller villedende innhold om Os helsetilstand. Legeerklæringen ble benyttet overfor Folketrygden i bedrageriet som beskrevet i post I a i tiltale av 14 april 2007.

I Osloområdet og i egenskap av behandlende lege undertegnet A den 1. august 1996 et skjema til bruk for Vital Forsikring ASA i forbindelse med utbetaling av uførepensjon fra forsikringsselskapet. A bekreftet der atO var 100 % varig arbeidsufør. I februar og i september 1997 undertegnet A ytterligere erklæringer overfor forsikringsselskapet der han bekreftet at O var varig ufør. Han fortiet at legeerklæringen fra august 1996 var uriktig/villedende. Opplysningene fra A, samt opplysninger fra trygdekontoret om at O var 100 % ufør, ble lagt til grunn av forsikringsselskapet.

A bevirket dermed at det uriktig ble gitt inntrykk av at vilkårene for utbetaling fra forsikringsselskapet, var oppfylt. Handlingen ledet til at forsikringsselskapet utbetalte ca. kr 123.000 til O.

Post b)

AA, fnr. 0.0.57. ---, mottok ulike ytelser fra Folketrygden, og ved vedtak av 3. desember 1997 ble han innvilget rehabiliteringspenger og senere tilstått uføretrygd. Vedtaket var basert på legeerklæring datert 5. november 1997 utferdiget av A overfor trygdemyndighetene der A støtter AAs søknad om stønad. Erklæringen hadde et uriktig og/eller villedende innhold om helsetilstanden til AA og ble benyttet i bedrageriet overfor Folketrygden som beskrevet i post I a i tiltale av 14. april 2007.

I Osloområdet og i egenskap av behandlende lege, utferdiget A en legerklæring overfor Vital Forsikring ASA datert 4. mai 1998 der det fremgår at AA er 100 % ufør. Denne erklæringen samt egenerklæringsskjema av samme dato, også undertegnet av A, ble oversendt forsikringsselskapet. A fortiet at legeerklæringen fra november 1997 var uriktig/villedende. Folketrygdens vedtak om stønad samt opplysningene i erklæringene fra A, ble lagt til grunn av forsikringsselskapet.

A bevirket dermed at det uriktig ble gitt inntrykk av at vilkårene for utbetaling fra forsikringsselskapet, var oppfylt. Handlingen ledet til at forsikringsselskapet for perioden 4. september 1997 til august 1999 utbetalte ca. kr 13 000,- til AA.

Post c)

A utferdiget en legeerklæring datert 9. oktober 1997 for BB, fnr. 0.0.48. ---, der A vurderte BB for 100 % varig ufør og støttet hans søknad til Folketrygden om uførestønad. Legeerklæringen hadde et uriktig og/eller villedende innhold om helsetilstanden til BB og ble benyttet overfor trygdemyndighetene i bedrageriet som beskrevet under post I a i tiltale av 14. april 2007. Folketrygden innvilget rehabiliteringspenger fra 1. januar 1998 og det ble fattet vedtak om uføretrygd den 23. oktober 1998.

I Osloområdet og i egenskap av behandlende lege utferdiget A en legeerklæring datert 16. desember 1998 overfor Vital Forsikring ASA der A bekreftet 100 % varig erversuførhet hos BB. A fortiet at legeerklæringen av 9. oktober 1997 var uriktig/villedende. Folketrygdens vedtak av 23. oktober 1998 ble innhentet av Vital Forsikring ASA. Vedtaket fra Folketrygden samt opplysningene i erklæringene fra A, ble lagt til grunn av forsikringsselskapet.

A bevirket dermed at det uriktig ble gitt inntrykk av at vilkårene for utbetaling fra forsikringsselskapet, var oppfylt. Handlingen ledet til at forsikringsselskapet innvilget premiefritak for BB samt utbetaling fra premiefond med til sammen inntil ca. kr 156.000.

B er født 0.0.1958 og bor i ---veien 131, 0000 Slependen. Hun het tidligere B frem til ekteskap med YY i 1997. Nedenfor brukes navnet B2, men B eller B i tilknytning erklæringer o.l. fra tiden før navneskiftet.

Ved tiltalebeslutning utferdiget 20. september 2007 av kokrim ved Kst. førstestatsadvokat Marianne Djupesland og rettet under hovedforhandlingen av møtende aktor politiadvokat Tarjei Istad i henhold til straffeprosessloven § 254 tredje ledd, er hun satt under tiltale ved Oslo tingrett for overtredelse av:

Post I a

Straffeloven § 271, jfr. § 270 første ledd nr. 1

For i hensikt å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning ved å fremkalle eller utnytte en villfarelse, rettsstridig å ha forledet noen til en handling som voldte tap eller fare for tap for ham eller den han handlet for, eller medvirket til dette.

Bedrageriet anses som grovt særlig fordi handlingen har voldt betydelig økonomisk skade og den skyldige har foregitt eller misbrukt stilling eller oppdrag.

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til dette:

I perioden fra 1990 til og med 1994 i Osloområdet avga B (heretter B/ B) ved en rekke anledninger psykologerklæringer med helt eller delvis uriktig innhold. Feilinformasjonen skjedde blant annet ved at hun fortiet at hun ikke var autorisert psykolog og at erklæringene i det vesentlige var avskrift av en lærebok i psykologi. B overleverte erklæringene til allmennlege A, som sendte disse til folketrygden (nå Arbeids og velferdsetaten/NAV) som del av søknad om, og/eller dokumentasjon for berettigelse av, ulike former for ytelser, hovedsaklig trygd. Erklæringene ga misvisende beslutningsgrunnlag for folketrygdens vedtak om, og utbetaling av, ytelser.

Dette gjaldt minst følgende 5 pasienter:

- ZZ, fnr. 0.0.43. ---
- AAA, fnr. 0.0.59. ---
- BBB, fnr. 0.0.55. ---
- CCC, fnr. 0.0.48. ---
- DDD, fnr. 0.0.57. ---

Handlingene medførte tap eller fare for tap for staten på til sammen ca. kr 16.000.000.

Post I b

Straffeloven § 271, jf. § 270 første ledd nr. 1 jf. § 49

For i hensikt å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning ved å fremkalle eller utnytte en villfarelse, rettsstridig å ha forledet noen til en handling som voldte tap eller fare for tap for ham eller den han handlet for, eller medvirket til dette.

Forsøket anses som grovt særlig fordi handlingen kunne ha voldt betydelig økonomisk skade og den skyldige har foregitt eller misbrukt stilling eller oppdrag.

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til dette:

Til tid og sted som nevnt i post I a utferdiget hun erklæringer som der beskrevet vedrørende minst følgende pasient:

- FFF, fnr. 0.0.52. ---

Bedrageriet ble ikke fullbyrdet ettersom erklæringene ikke ble oversendt folketrygden av A.

Post II a

Straffeloven § 271, jfr. § 270 første ledd nr. 1

For i hensikt å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning ved å fremkalle eller utnytte en villfarelse, rettsstridig å ha forledet noen til en handling som voldte tap eller fare for tap for ham eller den han handlet for, eller medvirket til dette.

Bedrageriet anses som grovt særlig fordi handlingen har voldt betydelig økonomisk skade og den skyldige har foregitt eller misbrukt stilling eller oppdrag.

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til dette:

En gang i løpet av sommeren/høsten 1994 i Oslo undertegnet B på en rekke blanke A4-ark og påførte sitt profesjonsstempel med tittel psykolog på, til tross for at hun ikke hadde autorisasjon som psykolog. Deretter overleverte hun arkene til allmennlege A. Han fylte så ut flere av disse arkene med pasientnavn og sykdomsbeskrivelse på en slik måte at det uriktig fremstod som om B hadde avgitt psykologerklæringene. Slike erklæringer ble oversendt av A til folketrygden (nå Arbeids og velferdsetaten/NAV) som del av søknad om, og/eller dokumentasjon for berettigelse av, ulike former for ytelser, hovedsaklig trygd. Dette innebar at folketrygden traff vedtak om og utbetalte ytelser på uriktig grunnlag.

Dette gjaldt minst følgende 15 pasienter:

- HH, fnr. 0.0.35. ---
- II, fnr. 0.0.46. ---
- JJ, fnr. 0.0.47. ---
- KK, fnr. 0.0.62. ---
- LL, fnr. 0.0.61. ---
- MM, fnr. 0.0.61. ---
- NN, fnr. 0.0.61. ---
- OO, fnr. 0.0.51. ---
- PP, fnr. 0.0.44. ---
- QQ, fnr. 0.0.52. ---
- RR, fnr. 0.0.52. ---
- SS, fnr. 0.0.49. ---
- TT, fnr. 0.0.70. ---
- UU, fnr. 0.0.54. ---
- VV, fnr. 0.0.45. ---

Handlingene medførte at det oppsto tap eller fare for tap for staten for til sammen ca. kr 28.000.000.

Post II b

Straffeloven § 271, jfr. § 270 første ledd nr. 1 jf. § 49

For i hensikt å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning ved å fremkalle eller utnytte en villfarelse, rettsstridig å ha forledet noen til en handling som voldte tap eller fare for tap for ham eller den han handlet for, eller medvirket til dette.

Forsøket på bedrageri anses som grovt særlig fordi handlingen kunne ha voldt betydelig økonomisk skade og den skyldige har foregitt eller misbrukt stilling eller oppdrag.

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til dette:

Til tid og sted som nevnt i post II a forholdt hun seg som der beskrevet vedrørende erklæringer for minst følgende to pasienter:

- WW, fnr. 0.0.47. ---
- XX, fnr. 0.0.56. ---

Forsøket lyktes ikke ettersom trygden ikke innvilget stønad basert på erklæringene undertegnet av B.

Post III

Straffeloven § 183

For som middel til forøvelsen av en forbrytelse benytter som ekte eller uforfalsket et ettergjort eller forfalsket dokument.

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til dette:

Til tid og sted som nevnt i post II a og b medvirket hun til utferdigelse og bruk av de forfalskede erklæringene i forbrytelsene som der beskrevet.

Post IV

Straffelovens § 189, første straffealternativ

For i offentlig dokument eller i legeerklæring å ha avgitt uriktig erklæring angående noen begivenhet eller omstendighet, og erklæringen var bestemt til å avgi bevis.

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til dette:

Til tid og sted som nevnt i post I a og b avga hun uriktige erklæringer som der beskrevet.

Post V

Straffeloven § 166 første og annet ledd

For å ha bevirket til at en vitterlig usann forklaring ble avgitt til noen offentlig myndighet i tilfelle hvor forklaringen var bestemt til å avgi bevis.

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til dette:

Til tid og sted som nevnt i post I a og b avga hun uriktige erklæringer som der beskrevet.

Post VI

Psykologloven 9. mars 1973 nr 13 § 10 jf § 1 jf § 2 (for perioden 1990 - 31. desember 2000)

Hvoretter bare den som er godkjent etter reglene i § 2 kan kalle seg psykolog. Andre må ikke nytte tittel som er egnet til å gi inntrykk av at de er godkjente psykologer.

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til dette:

I perioden 1990-94 har B praktisert som psykolog, og utad gitt inntrykk av at hun hadde autorisasjon til å praktisere som psykolog, herunder har hun benyttet tittelen psykolog. Dette til tross for at hun ikke hadde nødvendig offentlig autorisasjon.

Hovedforhandling ble holdt i Oslo tingrett i perioden 15. oktober til 13. november 2007. Begge de to tiltalte møtte. Tiltalte A erkjente seg skyldig etter tiltalebeslutningen post I a, I b, I c, II, IV, VI a, VI b og tilleggstiltalebeslutningen post a, post b og post c. Han erkjente seg delvis straffeskyldig for tiltalebeslutningens post III og VII.

Tiltalte B2 erkjente seg ikke skyldig etter tiltalebeslutningen.

Retten mottok forklaring fra to sakkyndige vitner og ni ordinære vitner, og det ble foretatt slik dokumentasjon som fremgår av rettsboken.

Aktoratet nedla slik påstand i forhold til tiltalte A:

1. A, f. 0.0.54, dømmes i samsvar med tiltalebeslutningene til en straff av fengsel i 3 år og 8 måneder hvorav 1 år og 8 måneder gjøres betinget med en prøvetid på 2 år.
2. A dømmes til å tåle inndragning til fordel for statskassen på kr 210.000, jf. straffeloven § 34.
3. A dømmes til å betale Gjensidige forsikring, Postboks 276, 1376 Lysaker, kr 783 244 (vedrørende forsikringsutbetaling til G, f. 0.0.44) innen to uker fra forkynnelse av denne dom med tillegg av forsinkelsesrenter frem til betaling finner sted.
4. A dømmes til å betale Vital forsikring ASA, Postboks 7500, 5020 Bergen, kr 198 523 (vedrørende forsikringsutbetaling til O, f. 0.0.54) innen to uker fra forkynnelse av denne dom med tillegg av forsinkelsesrenter frem til betaling finner sted.

5. A dømmes til å betale Vital forsikring ASA, Postboks 7500, 5020 Bergen, kr 24.539 (vedrørende forsikringsutbetaling til AA, f. 0.0.57) innen to uker fra forkynnelse av denne dom med tillegg av forsinkelsesrenter frem til betaling finner sted.
6. A dømmes til å betale Vital forsikring ASA, pb. 7500, 5020 Bergen, kr 110.096 (vedrørende forsikringsutbetaling til BB, f. 0.0.48) innen to uker fra forkynnelse av denne dom med tillegg av forsinkelsesrenter frem til betaling finner sted.
7. Saksomkostninger idømmes etter rettens skjønn.

Forsvarer Vikanes nedla slik påstand i forhold til tiltalte A:

1. A frifinnes for tilleggstiltalen post b og c.
2. For øvrig anses han på mildeste måte.

Aktoratet nedla slik påstand i forhold til tiltalte B2:

1. B, født 0.0.1958, dømmes i henhold til tiltalebeslutningen til fengsel i to år. Fullbyrdelsen av et år og fire måneder av straffen utsettes med en prøvetid på to år.
2. Saksomkostninger idømmes etter rettens skjønn.

Forsvarer Reiss-Andersen nedla påstand om at tiltalte B2 frifinnes, subsidiært at hun anses på mildeste måte.

Rettens bemerkninger:

1. Foreldelse

Tiltalene mot A

Det mest alvorlige forholdet i tiltalene mot begge de to tiltalte gjelder grovt bedrageri, som i henhold til straffeloven § 271 straffes med fengsel inntil seks år. Etter straffeloven § 67 første ledd er foreldelsesfristen ti år for denne typen forbrytelser. Fristen regnes fra den dag det straffbare forholdet er opphørt, jf. straffeloven § 68 første ledd. Foreldelsesfristen avbrytes ved siktelse eller tiltale, jf. § 69.

Økokrim har behandlet bedrageriforholdene i tiltalen mot A post I a, b og c som fortsatte forbrytelser, dvs. som en sammenhengende forbrytelse som består av en rekke enkeltforhold. I slike tilfeller starter foreldelsesfristen å løpe ved fullbyrdelsen av det siste forholdet i den fortsatte forbrytelsen. Dette følger av fast rettspraksis, jf. bl.a. Rt-2002-917.

Hvorvidt flere overtredelser skal anses som ett straffbart forhold må avgjøres ved en «helhetsvurdering, der sammenheng i tid, tilknytning til samme sted og et eventuelt felles forsett er momenter av betydning», jf. Rt-1994-203. Ifølge tiltalen mot A sendte han inn 54 erklæringer til folketrygden i løpet av en periode på fem år (1994 til 1999). Mange av erklæringene var svært like. Motivet var ifølge tiltalen det samme i alle tilfeller, nemlig trygdebedrageri. Videre er det samme fornærmede i alle tilfeller (folketrygden), noe som ifølge rettspraksis også er et relevant moment.

Retten mener på denne bakgrunn at bedrageriforholdene i tiltalen mot A må anses som fortsatte forbrytelser, i tråd med Økokrims oppfatning. Dette innebærer at bedrageriene i tiltalen post I a ikke foreldes før i mai 2009, og tiltalen post I b og I c ikke før i 2008. Også forholdene i tilleggstiltalebeslutningen, som har ti års foreldelsesfrist, ble alle fullbyrdet senere enn ti år før tiltalen ble utferdiget 5. juli 2007. Videre følger det av straffeloven § 67 fjerde ledd at forholdene i hovedtiltalen post II til VII foreldes samtidig med forholdene i post I, ettersom de er forøvet i samme handling. (Nærmere om dette nedenfor.)

Dette betyr at ingen av forholdene i de to tiltalene mot A er foreldet.

Tiltalen møt B2

Foreldelsesfristen for de forholdene B2 er tiltalt for, ble avbrutt da hun ble siktet for grovt bedrageri 26. november 2002. I tråd med utgangspunktene ovenfor er det derfor på det rene at tiltalen post II a, II b og III og for pasientene ZZ, BBB og DDD i tiltalen post I a, ikke er foreldet.

B2 har anført at resten av tiltalen mot henne er foreldet.

Tiltalen post I a

Forholdet i tiltalen post I a har ti års foreldelsesfrist. Det innebærer at bedrageriene er foreldet dersom de ble fullbyrdet før 26. november 1992.

For at et bedrageri skal fullbyrdes, må det noe mer til enn bare handlinger på tiltaltes hånd: Den som bedras, må forledes til å foreta en handling som volder tap eller fare for tap for ham. Slik retten ser det, kan derfor ikke de eventuelle bedrageriene anses fullbyrdet allerede da B2 utferdiget erklæringene. Dersom forbrytelsen hadde blitt avbrutt etter dette, ville det høyst ha vært tale om forsøk på bedrageri.

Til illustrasjon kan nevnes Rt-1991-532, som gjaldt databedrageri, jf. straffeloven § 270 første ledd nr. 2. Om grensen mellom forsøk og fullbyrdet forbrytelse bemerker førstvoterende her at: «Ordlyden tyder på at forbrytelsen ikke uten videre er fullbyrdet ved innmating av uriktige data; det må kreves at denne har frembragt et resultat.» Dette sammenliknes så med de ordinære bedragerier, som «ikke [er] fullbyrdet allerede ved at gjerningsmannen har skapt en uriktig forestilling hos noen, men først når vedkommende er forledet til en handling.»

Forholdet i tiltalen post I b - forsøk på bedrageri - besto i at B2 sendte en erklæring til A, men at han aldri sendte denne videre til trygdekontoret. Trygdekontorets vedtak om å innvilge pasienten uførepensjon hadde derfor ingen sammenheng med B2s erklæring. Det kan da ikke være riktig å anse vedtakstidspunktet som utgangspunktet for foreldelsesfristen. B2s forsøk ble begått senest da hun sendte erklæringen til A. Ettersom det er uvisst når dette skjedde, må retten legge erklæringens datering til grunn; 4. juli 1991. Forholdet i tiltalen post I b er derfor foreldet, og B2 må frifinnes for dette.

For at bedrageriene i tiltalen post I a skal anses fullbyrdet, må altså den bedragerske handlingen ha ført til en handling fra fornærmedes side som innebærer en viss fare for tap. I dette tilfellet er det tale om et forvaltningsorgan som behandler et krav om trygd og eventuelt fatter vedtak om stønad. Den bedragerske handlingen - et uriktig stønadskrav - vil i et slikt tilfelle føre til en lang rekke handlinger internt i forvaltningsorganet før det eventuelt blir fattet et stønadsvedtak, f.eks. den enkelte saksbehandlers vurderinger. Slike handlinger er ikke synlige utad, slik at det er vanskelig å vurdere i hvilken grad disse innebærer fare for tap for forvaltningsorganet. Det er derfor mest naturlig å se stønadsvedtaket i første instans - det første resultatet av det uriktige stønadskravet som er synlig utad - som den handlingen forvaltningsorganet forledes til å gjøre som innebærer fullbyrdet bedrageri. Et positivt stønadsvedtak fattet på uriktig grunnlag vil også utvilsomt innebære en «fare for tap» for organet.

Retten er ikke enig i at bedrageriet først kan anses fullbyrdet når bedrageren har fått melding om vedtaket. Det er riktignok slik at et forvaltningsvedtak kan omgjøres uten videre dersom melding om vedtaket ikke har kommet frem til den vedtaket gjelder, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav b. Men selv om trygdekontoret hadde omgjort et stønadsvedtak på denne måten, ville likevel den bedragerske handlingen ha manifestert seg i en handling - vedtaket - som innebar en klar fare for tap på folketrygdens hånd.

Retten vil derfor legge vedtakstidspunktet til grunn som foreldelsesfristens utgangspunkt når det gjelder bedrageriforholdene i tiltalen post I a. Det betyr at forholdet knyttet til pasienten AAA ikke er foreldet, ettersom vedtaket om å innvilge ham attføringspenger ble fattet 1. desember 1992.

Vedtaket om å innvilge pasienten CCC attføringspenger ble fattet 22. november 1992, altså ti år og fire dager før foreldelsesfristen ble avbrutt. Økokrim har imidlertid anført subsidiært at forholdet knyttet til CCC må anses som en fortsatt forbrytelse sett i sammenheng med de øvrige tilfellene i tiltalen post I a.

Slik retten ser det, taler det for å anse tilfellet CCC som del av en fortsatt forbrytelse at B2s erklæring er skrevet samme dato som erklæringen vedrørende AAA, og at stønadsvedtakene er fattet med bare noen få dagers mellomrom. Erklæringene er dessuten svært like, og det er samme fornærmede i begge tilfeller (folketrygden). Det taler mot å anse tilfellene CCC og AAA som en fortsatt forbrytelse at det isolert sett bare dreier seg om to tilfeller, men dette kan ikke alene være avgjørende. Etter en helhetsvurdering mener retten at det er så nær sammenheng mellom de to tilfellene at det er naturlig å anse dem som et sammenhengende straffbart forhold, som ble fullbyrdet ved vedtaket til fordel for AAA 1. desember 1992. Det betyr at heller ikke forholdet knyttet til CCC kan anses foreldet i tiltalen post I a.

Tiltalen post IV, V og VI

Straffeloven § 67 fjerde ledd lyder:

> «Har noen i samme handling begått flere lovovertredelser, som etter første ledd skulle foreldes til ulike tid, gjelder den lengste foreldelsesfrist for alle overtredelser.»

B2 anførte at bestemmelsen må tolkes innskrenkende slik at den ikke kan brukes til å «gjenopplive» allerede foreldete forhold. I B2s tilfelle ville det bety at siktelsen 26. november 2002 kom for sent til å avbryte foreldelse for forholdene i tiltalen post IV, V og VI.

Retten kan ikke se at en slik tolkning har støtte verken i lovens ordlyd eller andre rettskilder. Lovteksten slår uttrykkelig fast at ved idealkonkurrens, dvs. når noen i én handling overtrer flere straffebud, er det den lengste foreldelsesfristen som gjelder for alle overtredelsene. Det følger videre av Rt-1995-1057 at dette også gjelder når idealkonkurrensen er etablert gjennom en fortsatt forbrytelse, slik tilfellet er her.

Dette betyr at foreldelsesfristen for forholdene i post IV, V og VI rettidig ble avbrutt 26. november 2002, og derfor ikke er foreldet.

2. Skyldspørsmålet i forhold til tiltalte A

Tiltalen post I a

Bakgrunn - generelt om erklæringene

A forklarte under hovedforhandlingen at han startet Bjølsen legesenter i 1983 og arbeidet der som allmennlege frem til legelisensen hans ble suspendert i 1999. Det meste av tiden var han eneste lege ved senteret.

I den første tiden var han etter eget utsagn ganske idealistisk og engasjert på vegne av sine pasienter. Bl.a hjalp han pasientene med å søke om trygdeytelser dersom han mente at pasientene hadde krav på det. Det oppsto etter hvert en uenighet mellom A og folketrygden som gjaldt forståelsen av sykdomsbegrepet i folketrygdloven. På begynnelsen av 1990-tallet ble dette endret slik at sykdom som hadde sitt opphav i økonomiske eller sosiale forhold, f.eks. at pasientene slet med dårlig økonomi og boforhold, ikke ga rett til trygdeytelser. A mente likevel at en del av pasientene var syke, og at de derfor burde få trygd eller et behandlingstilbud gjennom folketrygden. Alternativet ville være at de kun fikk sosialstønad.

Fra begynnelsen av 1990-årene fikk A en del psykiske problemer og utviklet et visst alkoholmisbruk. Han ble sykemeldt i perioder fra 1993-94, og ble etter eget utsagn litt «moralsk forfallen». Dette var bakgrunnen for at A begynte å «pynte på» legeerklæringene vedrørende enkelte pasienter, f.eks. ved at han unnlot å nevne at de også hadde sosiale eller økonomiske problemer. Dette utartet etter hvert, slik at han i større grad overdrev og pyntet på pasientenes sykdomshistorie. Han begynte også å kopiere erklæringer, på den måten at han brukte en erklæring som mal og bare gjorde små justeringer i de påfølgende. Dette medførte at symptombeskrivelsene i mange tilfeller ble identiske, og at pasientene ofte ikke hadde samtlige av de symptomene som var beskrevet i erklæringen. Testresultatene angitt i erklæringene kunne være feil, f.eks. når det gjaldt testene MADRS og SKID, som A ikke hadde kompetanse til å utføre. Også diagnosene kunne være feil.

Da A i 1995 startet å skrive fiktive erklæringer i de blanke arkene han fikk fra B2 med hennes stempel og underskrift (jf. tiltalen post I b), følte han selv at han gikk over en moralsk grense. Med dette var «loddet kastet», og han forstod at han med dette drev med straffbar dokumentfalsk.

Ifølge A var med dette også idealismen borte. I 1998 skled det etter A' utsagn helt ut; han skrev flere erklæringer og hadde større alkoholproblemer. Han fikk bokettersyn i 1998. Folketrygden purret gjentatte ganger på for sent innleverte erklæringer i forbindelse med sykemeldinger. Da det ikke bedret seg fikk han karantene overfor folketrygden i 1999, han fikk så suspendert legelisensen og den ble endelig trukket tilbake i 2000.

A erkjente under hovedforhandlingen at erklæringene som omfattes av tiltalen post I a er uriktige. Ifølge A var pasientene reelt syke, men han erkjenner at trygdekontorene gjennom hans erklæringer ikke fikk et korrekt bilde av pasientenes tilstand og sykdomshistorie. Han erkjente også at pasientene urettmessig kunne få utbetalt ulike former for stønad på grunnlag av hans erklæringer. Han var klar over at pasientene med dette kunne ha krav på utbetalinger i mange år fremover, f.eks. dersom de fikk innvilget uførepensjon.

A erkjente videre at han på begynnelsen av 1990-tallet begynte å få penger i konvolutter av pasientene, som betaling for hans tjenester ut over det han hadde krav på. A mente å huske at han mottok slik ekstrabetaling fra

alle unntatt seks av pasientene i tiltalen post I a. Han forklarte at han i begynnelsen mottok mellom to og fem tusen kroner per pasient, men at det etter hvert ble mer; på slutten opp mot ti tusen.

A' erkjennelse av at erklæringene er uriktige støttes av sakkyndig vitne Malts forklaring under hovedforhandlingen. Dr. Eva Albertsen Malt fikk i 2004 i oppdrag å vurdere riktigheten av de 31 erklæringene skrevet av A som ligger til grunn for tiltalen post I a.

Malt delte de 31 erklæringene inn i ni komplekser ut fra likheter i erklæringene. Innenfor disse kompleksene er beskrivelsene av pasientenes personlige historikk, sykdomsbilde, behandling, testresultater eller diagnose så like at det ifølge Malt er svært lite sannsynlig at alle er riktige. Under hovedforhandlingen beskrev Malt likhetstrekkene hun hadde funnet mellom erklæringene i de forskjellige kompleksene.

Malts hovedkonklusjon var at erklæringene bærer preg av å være varianter av standarderklæringer utarbeidet fra flere ulike maler. Det er hevet over rimelig tvil at erklæringene ikke gir et nøyaktig og objektivt bilde av pasientenes symptomer og sykdomsbilde. I mange tilfeller er behandlingen A oppgir ikke adekvat i forhold til sykdomsbildet beskrevet i erklæringene. Malt vurderte det videre som lite sannsynlig at pasientene skal ha oppnådd en vesentlig bedring av den foreskrevne behandlingen. På denne bakgrunn var Malts hovedinntrykk at ingen av erklæringene hun hadde til vurdering kunne være riktige.

Rettens generelle vurdering

Samtlige 31 erklæringer i tiltalen post I a ble gjennomgått under hovedforhandlingen, og retten stiller seg bak Malts konklusjoner. A har også erkjent straffeskyld for tiltalen post I a. Retten finner det på denne bakgrunn hevet over rimelig tvil at alle de 31 erklæringene omfattet av tiltalen post I a er uriktige, og at A var klar over dette da han skrev dem og sendte dem inn til de ulike trygdekontorene.

Retten finner det videre hevet over rimelig tvil at de uriktige erklæringene fremkalte en villfarelse hos trygdekontorene, som besto i at de trodde at pasientenes sykdomsbilde, den behandling de hadde gjennomgått osv. var slik som beskrevet i erklæringene. Dette kan ha hatt betydning for trygdekontorets vurdering av om vilkårene i folketrygdloven for de ulike stønadene det ble søkt om, var oppfylt.

F.eks. er det et vilkår for rehabiliteringspenger etter folketrygdloven § 10-8 annet ledd at pasienten «får aktiv behandling med utsikt til å bedre arbeidsevnen». For attføringspenger stilles det etter folketrygdloven § 11-5 vilkår at pasienten «på grunn av sykdom, skade eller lyte [...] har fått sin evne til å utføre inntektsgivende arbeid (inntektsevnen) varig nedsatt», og gjennomfører et yrkesrettet attføringsopplegg. For uførepensjon stilles det etter folketrygdloven § 12-5 og § 12-5 vilkår om at pasienten både har «gjennomgått hensiktsmessig behandling for å bedre arbeidsevnen» og har en «varig sykdom, skade eller lyte».

Dersom trygdekontoret la tilstrekkelig vekt på A' uriktige erklæringer, kunne det bli forledet til å fatte uriktige stønadsvedtak slik at det oppsto et tap eller en fare for tap for folketrygden. Dette må vurderes konkret for hver enkelt pasient i tiltalen post I a. Retten vil imidlertid først trekke opp noen generelle retningslinjer for tolkningen av straffeloven § 270 første ledd.

I forarbeidene til denne bestemmelsen (Ot.prp.nr.75 (1948) s. 10) heter det om begrepet «fare for tap» at det «ikke [er] nok at det er en fjern mulighet for tap, men gjerningsmannen må ha innsett at det er til stede en virkelig fare som det må regnes med, når en anvender rimelig aktsomhet». Dette må bedømmes ut fra «forholdene på det tidspunkt da fornærmede disponerer ut fra den forledelse tiltalte har begått», jf. Rt-1983-802. Det betyr at det kan foreligge «fare for tap» i lovens forstand selv om det senere viser seg at bedrageriet ikke medførte noe tap for fornærmede.

I Rt-2007-583 kom Høyesterett til at det forelå fare for tap for en bank selv om det lånet banken hadde blitt forledet til å yte, var sikret med pant i en eiendom innenfor 60 % av salgsverdien, og at faren for at banken faktisk ville lide tap derfor «alt i alt må sies å ha vært forholdsvis liten». Høyesterett uttalte om dette:

> «[S]elv om lånet var sikret innenfor 60 % av eiendommens verdi, innebærer ikke det nødvendigvis at det ikke forelå fare for tap i lovens forstand. Jeg viser for det første til plenumskjennelsen i Rt-1970-758 hvor Høyesterett ved sjekkbedrageri kom til at det forelå fare for tap selv om 'fornærmede er sikret full erstatning gjennom en forsikring eller garantiordning'. Jeg viser videre til Rt-1984-904 som på side 906 også viser at selv om fornærmede får full dekning for sitt krav, kan det etter omstendighetene foreligge fare for tap dersom det er gitt uriktige opplysninger med den konsekvens at gjennomføringen av avtalen kan bli mer komplisert enn det fornærmede hadde grunn til å forvente.»

Det kan altså foreligge fare for tap selv om fornærmede har dekning for sitt eventuelle tap gjennom pant eller garantiordninger. Det kan også foreligge fare for tap selv om fornærmede ikke lider noe tap, dersom det kreves en viss innsats fra fornærmedes side for å forhindre at dette skjer. Det siste kan etter rettens syn være tilfelle f.eks. dersom folketrygden måtte få andre leger til å utføre kontrollundersøkelser av pasientene for å avdekke at A' erklæringer var uriktige og at det var fattet vedtak på uriktig grunnlag.

Retten mener videre at det kan ha foreligget en fare for tap selv om det ved etterfølgende kontroll viser seg at pasienten på dette senere tidspunktet har krav på trygdeytelser, jf. uttalelsene i Rt-1983-802 sitert ovenfor. Sett ut fra forholdene på tidspunktet for trygdens villfarelse vil vedtaket basert på den uriktige erklæringen ha forårsaket en fare for tap for folketrygden lik summen av alle ytelser som det da var fare for at kunne bli utbetalt i medhold av vedtaket. F.eks. dersom det ble fattet et uriktig vedtak om tidsubegrenset uførepensjon, ville det ha oppstått en fare for tap lik summen av pensjonsutbetalingene helt frem til den trygdetes pensjonsalder. Ved tidsavgrensete stønadsvedtak vil faren for tap være begrenset til maksimale utbetalinger i stønadsperioden.

Det er tilstrekkelig for fullbyrdet bedrageri at det har oppstått en fare for tap. Hvorvidt det faktisk oppsto et tap, er et moment i straffutmålingen. Bedrageriets beløpsmessige omfang er en del av skyldspørsmålet i den grad dette har betydning for hvorvidt bedrageriet skal anses som grovt og subsumeres under straffeloven § 271. Men også som et moment i straffutmålingen er bedrageriets omfang såpass sentralt at det må stilles tilnærmet de samme krav til bevis som det som gjelder under skyldspørsmålet, dvs. at rimelig tvil om dette skal komme tiltalte til gode, jf. Rt-1998-1945.

Retten vil nedenfor gjennomgå hver enkelt pasient i tiltalen post I a med tanke på de resterende vilkårene i straffeloven § 270. Retten vil samtidig ta stilling til om bedrageriene medførte tap eller fare for tap, og tapets eventuelle omfang. Redegjørelsen nedenfor følger kronologien fra NAVs behandling av sakene, som også ble fulgt under hovedforhandlingen.

M

Erklæringen vedrørende M er datert 5. november 1997. Den er nærmest identisk med erklæringene vedrørende N og AA, jf. nedenfor. A konkluderer i erklæringen med at vilkårene for yrkesmessig attføring synes innfridd, og støtter Ms søknad dette. A erkjente i retten at erklæringen er overdrevet, og at han har mottatt urettmessig betaling fra pasienten.

Psykiater EEE er i en erklæring datert 3. mars 1998 ikke enig med A i at pasienten egner seg for attføring, og anbefaler fortsatt psykiatrisk behandling. Retten vil imidlertid ikke legge særlig vekt på erklæringene fra dr. EEE i denne saken. For det første er EEE selv siktet i det samme sakskomplekset som den nærværende saken er en del av. For det andre benektet EEE i retten at han hadde skrevet de fleste av erklæringene i saken som er påført hans signatur og stempel. EEE hadde ingen formening om hvem som eventuelt hadde skrevet dem. Uansett gir begge disse omstendighetene grunn til å tvile på om erklæringene fra dr. EEE er riktige.

Som følge av dr. EEE' erklæring ga A i brev 9. mars 1998 beskjed om at M endret sitt krav til krav om medisinsk rehabilitering. 16. mai 1998 fattet trygdekontoret vedtak om innvilgelse av 100 % rehabiliteringspenger med virkning fra 29. oktober 1996. Rehabiliteringspengene ble forlenget i flere etterfølgende vedtak.

Pasienten ble sendt til kontrollundersøkelse hos samarbeidende spesialist dr. Føreland, som i uttalelse februar 2000 konkluderte med at M var å anse som fullt arbeidsfør. Deretter fattet trygdekontoret 6. mars 2000 vedtak om opphør av rehabiliteringspenger med virkning fra 1. mars s.å. Vedtaket ble påklaget, men opprettholdt i flere instanser.

Retten mener på denne bakgrunn at det er hevet over rimelig tvil at folketrygden som følge av A' uriktige erklæring ble forledet til å fatte vedtak om rehabiliteringspenger for M. Det ble senere konstatert at M ikke hadde krav på trygdeytelser. Retten ser det derfor som hevet over rimelig tvil at trygdekontoret på grunn av A' erklæring ble forledet til å fatte et vedtak som forårsaket et tap for folketrygden. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at A hadde nettopp dette som forsett, og at han handlet i den hensikt å skaffe M en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for bedrageri i forhold til M i tiltalen post I a.

Når det gjelder bedrageriets omfang, må all stønad utbetalt M fra han fikk innvilget rehabiliteringspenger med virkning fra 29. oktober 1996 til utbetalingene ble stanset 1. mars 2000, regnes som et faktisk tap for folketrygden. Dr. Føreland vurderte i sin etterkontroll pasienten som fullt arbeidsfør, og det er ingen holdepunkter for at M hadde krav på trygdeytelser. Dette tapet beløper seg til 592.981 kroner.

N

A' erklæring vedrørende N er datert 26. mars 1998. Den er nærmest identisk med erklæringene vedrørende M og AA. A konkluderer i erklæringen med at vilkårene for yrkesmessig attføring synes innfridd, og støtter pasientens søknad dette. A erkjente i retten at erklæringen er overdrevet, og at han har mottatt urettmessig betaling fra pasienten.

A søkte i erklæringen om yrkesrettet attføring for N . I vedtak 2. april 1998 ble G innvilget rehabiliteringspenger med virkning fra 18. mars 1998.

G søkte 26. juli 1998 om uførepensjon. Søknaden var ført i pennen av A. I en erklæring datert 17. september 1998 støttes søknaden av dr. EEE. G søkte igjen om uførepensjon 11. november 1998, også denne søknaden var ført i pennen av A.

I en uttalelse datert 16. februar 1999, innkommet trygdekontoret 22. februar, vurderer også dr. Kjus pasienten som 100 % arbeidsufør. Dr. Kjus har imidlertid hatt A' erklæring som del av sitt grunnlag for vurdering av G, slik at det ikke kan ses bort fra at hun har blitt påvirket av vurderingene i A' erklæring.

I en erklæring fra dr. Grünfeld datert 28. mai 1999, innkommet trygdekontoret 31. mai, konkluderer han med at pasienten er psykisk syk. Grünfeld skriver bl.a.:

> «Det store praktiske problemet er at han nå har vært ute av arbeidslivet i ca. 12 år, og er blitt en kronisk sosialhjelpsklient. [...] Han har gått inn i en passiv sykerolle, og jeg ser ingen umiddelbar metode som skulle kunne få ham ut av denne passive sykdomsfikserte tilværelsen [...]. Det er også et åpent spørsmål om hensiktsmessigheten av den omfattende medisineringen av ham, som han selv føler at han blir sløv av.»

På dette grunnlag ble det 19. august 1999 fattet vedtak om 100 % uførepensjon for G, med virkning fra desember 1997.

Pasienten ble deretter sendt til kontrollundersøkelse hos dr. Føreland, som i uttalelse november 2002 konkluderte med at G var å anse som fullt arbeidsfør. Som følge av dette ble det fattet vedtak om opphør av uførepensjonen. Dette vedtaket ble anket til Trygderetten, som i kjennelse 2. april 2004 omgjorde vedtaket slik at G fortsatt skulle ha rett til uførepensjon. Han har fremdeles uførepensjon i dag.

Retten mener på denne bakgrunn at det er hevet over rimelig tvil at folketrygden som følge av A' uriktige erklæring ble forledet til å fatte vedtak om rehabiliteringspenger for G. Dette vedtaket innebar et tap eller fare for tap for folketrygden. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at A hadde nettopp dette som forsett, og at han handlet i den hensikt å skaffe G en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for bedrageri i forhold til N i tiltalen post I a.

Som nevnt ovenfor må det tapet folketrygden sto i fare for å lide, minst være lik summen av samtlige utbetalinger pasienten hadde krav på i henhold til de stønadsvedtak hvor en uriktig erklæring har vært en del av avgjørelsesgrunnlaget. Som det fremgår av dr. Grünfelds erklæring, er en del av problemet til G at han «har vært ute av arbeidslivet i ca. 12 år, og er blitt en kronisk sosialhjelpsklient». Det kan derfor ikke ses bort fra at G med adekvat behandling kunne ha kommet seg tilbake til arbeidslivet. Det kan heller ikke ses bort fra at andre leger som vurderte pasienten, bl.a. dr. Kjus og dr. Grünfeld, kan ha lagt betydelig vekt på vurderingene i A' uriktige erklæring. Retten ser det derfor slik at også stønadsvedtakene som ble fattet etter dr. Grünfelds vurdering må regnes med i den faren for tap som oppsto ved A' bedrageri. NAV har beregnet de totale utbetalingene til G etter A' uriktige erklæring, inkludert fremtidige utbetalinger, til 3.658.927 kroner. Dette er etter rettens syn det maksimale tap folketrygden sto i fare for å lide som følge av A' bedrageri.

Det er vanskeligere å kvantifisere hvor stort tap folketrygden faktisk har lidt som følge av bedrageriet. Det kan ikke ses bort fra at N hadde krav på de trygdeytelsene han ble tilkjent gjennom bedrageriet, særlig ettersom både dr. Kjus og dr. Grünfeld vurderte ham som arbeidsufør. Her må tvilen komme tiltalte til gode, slik at retten vil legge til grunn at folketrygden ikke har lidt noe faktisk tap i forbindelse med N.

AA

AA søkte 25. august 1997 om rehabiliteringspenger. Søknaden var ført i pennen av A. A ettersendte så en erklæring datert 5. november 1997 vedrørende AA til trygdekontoret. A konkluderer i erklæringen med at vilkårene for yrkesmessig attføring synes innfridd, og støtter pasientens søknad dette. A erkjente i retten at erklæringen er overdrevet, og at han har mottatt urettmessig betaling fra pasienten.

Den 3. desember 1997 fattet trygdekontoret vedtak om rehabiliteringspenger fra 3. september 1997. Det fremgår av vedtaket at A' vurdering ble lagt til grunn. Rehabiliteringspengene løp frem til 30. juni 1998.

Den 4. mai 1998 søkte AA om uførepensjon. Også denne søknaden var ført i pennen av A. I brev 18. mai til trygdekontoret støtter A dr. EEE' vurdering av pasienten som varig ervervsufør. Trygdekontoret ville deretter sende pasienten til en spesialist for ytterligere vurdering. I brev til trygdekontoret 13. oktober 1998 fraråder A at AA sendes til slik undersøkelse.

Etter en vurdering av samarbeidende spesialist dr. Holtedahl fattet Fylkestrygdekontoret i Oslo 7. februar 1999 vedtak om avslag på krav om uførepensjon. I erklæring 16. mars 1999 fra dr. Grünfeld frarådes uførepensjonering før ytterligere behandling har vært utprøvd.

Den 11. mai 1999 søkte AA igjen om rehabiliteringspenger. Også denne søknaden var ført i pennen av A. Søknaden ble avslått 18. mai.

Deretter ble pasienten behandlet av andre leger enn A. Dr. Marggraf vurderer i erklæring 27. august 2001 pasienten som arbeidsufør. Trygdekontoret innvilget 100 % uførepensjon i vedtak 20. mars 2002.

Pasienten ble deretter sendt til vurdering hos bl.a. dr.psychol. Torgalsbøen, som i erklæring 28. april 2004 konkluderer med at det ikke er grunnlag for å tilstå AA uførepensjon, og at «grunnlaget neppe noen gang har vært tilstede». Fylkestrygdekontoret vedtok så 18. januar 2005 igjen å stanse AAs uførepensjon. Dette vedtaket ble opphevet av Trygderetten i kjennelse 3. mars 2006, men opphevelsen ble gjentatt av NAV 7. november 2006. Pasienten har deretter ikke hatt ytelser fra folketrygden.

Retten mener på denne bakgrunn at det er hevet over rimelig tvil at folketrygden som følge av A' uriktige erklæring ble forledet til å fatte vedtak om rehabiliteringspenger for AA. Dette vedtaket innebar et tap eller fare for tap for folketrygden. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at A hadde dette som forsett, og at han handlet i den hensikt å skaffe AA en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for bedrageri i forhold til AA i tiltalen post I a.

Når det gjelder bedrageriets omfang, må alle rehabiliteringspengene utbetalt fra 3. mars 1997 til 30. juni 1998 regnes som et faktisk tap for folketrygden som kan føres tilbake til A' uriktige erklæring. Dette beløper seg til 75.759 kroner.

Det var imidlertid fare for at tapet kunne bli langt større. Dersom A' vurderinger hadde blitt lagt til grunn, kunne folketrygden ha innvilget 100 % uførepensjon for AA frem til pensjonsalder. NAV har beregnet dette, inkludert faktisk utbetalte beløp som kan tilbakeføres til A' erklæring, til 2.182.777 kroner. Retten legger dette til grunn.

I

I søkte 6. juni 1989 om attføringspenger, og fikk dette innvilget ved trygdekontorets vedtak 12. august s.å. Søknaden var ført i pennen av A.

Kravet ble 26. desember 1994 endret til krav om 100 % uførepensjon. A sendte så en erklæring vedrørende Is uførepensjonskrav til trygdekontoret, datert 14. november 1995. A erkjente i retten at denne erklæringen var uriktig, og at han mottok urettmessig betaling fra pasienten.

I erklæring 12. januar 1996 konkluderer også spesialist i psykiatri dr. Feet med at I var 100 % arbeidsufør. Fylkestrygdekontoret fattet 28. mars 1996 vedtak om 100 % uførepensjon for I.

I erklæring 4. februar 2004 etter kontrollundersøkelse av dr. Torgersen og professor i psykologi Rishovd Rund konkluderes det med at de ikke kan se at pasienten har psykiske problemer som gjør ham ufør, og at det på det tidspunktet ikke var mulig å bekrefte at noe slikt noen gang har vært til stede. Deretter fattet Fylkestrygdekontoret 18. februar 2005 vedtak om opphør av uførepensjon.

Retten anser det på denne bakgrunn bevist at A' uriktige erklæring fremkalte en villfarelse hos trygdekontoret med hensyn til det som fremgikk av erklæringen om pasientens helsetilstand mv. Det er imidlertid tvilsomt om

det var denne villfarelsen som motiverte trygdekontoret til å fatte vedtaket om å tilstå I uførepensjon. Pasienten ble vurdert av dr. Feet før trygdekontoret fattet sitt vedtak, og det kan vel så gjerne ha vært denne erklæringen som var avgjørende for trygdens vurdering. A kan derfor bare dømmes for forsøk på bedrageri, jf. Andenæs, Formuesforbrytelsene (6. utg. 1996) s. 95.

I forhold til dette forsøket finner retten det hevet over rimelig tvil at A hadde til hensikt å bedra folketrygden og derved skaffe I en uberettiget vinning. Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for forsøk på bedrageri i forhold til I i tiltalen post I a.

Når det gjelder forsøkets omfang, har NAV beregnet tapet som folketrygden sto i fare for å lide, inkludert faktiske utbetalte beløp og estimert uførepensjon frem til hans pensjonsalder, til 4.019.570 kroner. Retten vil legge dette tallet til grunn, i tråd med de betraktninger som det er redegjort for ovenfor.

J

A' erklæring vedrørende J er datert 8. august 1996 og stilet til et trygdekontor. Her konkluderer han med at pasienten er varig arbeidsufør, og viser til at pasienten vurderes løpende i samarbeid med «tidl. Behandlende psykolog B». Dette var imidlertid etter at B hadde lagt ned sin psykologpraksis. A erkjente i retten at denne erklæringen var uriktig, og at han mottok urettmessig betaling fra pasienten.

I uttalelse 11. september 1996 fra rådgivende lege Mogstad konkluderes det med at pasientens ervervsevne er varig og høygradig redusert. Mogstad viser til at foruten A har også dr. Føreland og dr. Holtedahl funnet at pasienten var alvorlig syk. Fylkestrygdekontoret fattet 26. november 1996 vedtak om 100 % uførepensjon.

I erklæringer 10. februar og 29. april 2003 vurderer både dr. Andelic og dr. Føreland pasienten som fullt arbeidsfør. Fylkestrygdekontoret fattet deretter 2. mai 2003 vedtak om opphør av uførepensjon. Etter anke ble opphevelsesvedtaket stadfestet av Trygderetten i kjennelse 27. oktober 2006.

Retten anser det på denne bakgrunn bevist at A' uriktige erklæring fremkalte en villfarelse hos trygdekontoret, bl.a. med hensyn til at J gikk til behandling hos B2, noe han ikke gjorde. Det er imidlertid tvilsomt om det var denne villfarelsen som motiverte trygdekontoret til å fatte vedtaket om å tilstå J uførepensjon. Som det fremgår av dr. Mogstads uttalelse ble han vurdert av flere leger før trygdekontoret fattet sitt vedtak, og alle konkluderte med at pasienten var syk. Det kan derfor ikke anses bevist at det var A' uriktige erklæring som var avgjørende for trygdekontorets vurdering. A kan derfor bare dømmes for forsøk på bedrageri.

I forhold til dette forsøket finner retten det hevet over rimelig tvil at A hadde til hensikt å bedra folketrygden og derved skaffe G en uberettiget vinning. Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for forsøk på bedrageri i forhold til J i tiltalen post I a.

Når det gjelder forsøkets omfang, har NAV beregnet tapet som folketrygden sto i fare for å lide, inkludert både faktiske utbetalte beløp og estimert uførepensjon frem til hans pensjonsalder, til 3.537.555 kroner. Retten legger dette til grunn.

Fariss

A' erklæring vedrørende O er datert 8. august 1996 og stilet til et trygdekontor. Her konkluderer han med at pasienten er varig arbeidsufør, og viser til at pasienten vurderes løpende i samarbeid med «tidl. behandlende psykolog B». Dette var imidlertid etter at B hadde lagt ned sin psykologpraksis. A erkjente i retten at denne erklæringen var uriktig, og at han mottok urettmessig betaling fra pasienten.

I erklæring mottatt hos trygdekontoret 24. september 1996 konkluderer også dr. Feet med at pasienten har en alvorlig depresjon, og anbefaler rehabiliteringspenger. Den 7. februar 1997 fattet trygdekontoret vedtak om rehabiliteringspenger fra 9. september 1996. Det ble lagt til grunn at pasienten var til behandling hos dr. Feet. I ny erklæring fra dr. Feet innkommet trygdekontoret 24. april 1997 anbefaler han uførepensjon for O. I Fylkestrygdekontorets vedtak 25. juli 1997 tilstås O 100 % uførepensjon.

I erklæring etter kontrollundersøkelse 5. desember 2002 konkluderer dr. Føreland med at O er fullt arbeidsfør. Fylkestrygdekontoret fatter deretter 17. mars 2003 vedtak om opphør av uførepensjon. Dette vedtaket ble anket til Trygderetten, som opphevet det, men det ble senere fattet nytt endelig vedtak om opphør av Os uførepensjon.

Retten anser det på denne bakgrunn bevist at A' uriktige erklæring fremkalte en villfarelse hos trygdekontoret, bl.a. med hensyn til at O gikk til behandling hos B2, noe han ikke gjorde. Det er imidlertid

tvilsomt om det var denne villfarelsen som motiverte trygdekontoret til å fatte vedtaket om å tilstå O uførepensjon. Også dr. Feet vurderte O som arbeidsufør, bl.a. på grunnlag av undersøkelse av pasienten. Det fremgår av Fylkestrygdekontorets vedtak at det bl.a. er lagt vekt på dr. Feets vurdering. Det kan derfor ikke anses bevist at det var A' uriktige erklæring som var avgjørende for trygdekontorets vurdering. A kan derfor bare dømmes for forsøk på bedrageri.

I forhold til dette forsøket finner retten det hevet over rimelig tvil at A hadde til hensikt å bedra folketrygden og derved skaffe O en uberettiget vinning. Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for forsøk på bedrageri i forhold til O i tiltalen post I a.

Når det gjelder forsøkets omfang, har NAV beregnet tapet som folketrygden sto i fare for å lide, inkludert både faktiske utbetalte beløp og estimert uførepensjon frem til hans pensjonsalder, til 1 612 449 kroner. Retten legger dette til grunn.

W

A' erklæring vedrørende W er datert 4. september 1990 og utformet som en «søknad om med. attføring». A erkjente i retten at denne erklæringen var uriktig, og at han mottok urettmessig betaling fra pasienten. På grunnlag av erklæringen søkte W om uførepensjon 3. januar 1995.

I uttalelse 4. juni 1996 fra rådgivende lege Mogstad finner han det «meget sterkt sannsynliggjort at trygdede har en varig funksjonssvikt». Dr. Mogstad hadde imidlertid ikke pasienten til observasjon, og hadde bare sakens dokumenter som grunnlag for sin vurdering.

Trygdekontoret fattet 13. juni 1996 vedtak om 100 % uførepensjon for W fra 1. oktober 1990. Det fremgår av vedtaket at trygdekontoret legger vekt på A' og B2s erklæringer og dr. Mogstads uttalelse.

I etterkontrollerklæring 27. september 2002 fra bl.a. dr. Grünfeld konkluderes det med at W på det tidspunktet ikke har noen arbeidsnedsettende psykisk plage. Fylkestrygdekontoret fattet deretter 6. november 2002 vedtak om opphør av uførepensjon fra 1. november s.å. Vedtaket ble anket til Trygderetten, som stadfestet det i kjennelse 25. juli 2003.

Retten mener på denne bakgrunn at det er hevet over rimelig tvil at folketrygden som følge av A' uriktige erklæring ble forledet til å fatte vedtak om uførepensjon for W. Trygdekontorets vedtak bygget utelukkende på vurderingene i A' og B2s erklæringer, og dr. Mogstads uttalelse som igjen var basert på disse. Det er derfor en klar årsakssammenheng mellom A' erklæring og trygdekontorets vedtak. Dette vedtaket innebar et tap eller fare for tap for folketrygden. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at A hadde dette som forsett, og at han handlet i den hensikt å skaffe W en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for bedrageri i forhold til W i tiltalen post I a.

Når det gjelder bedrageriets omfang, må all uførepensjon utbetalt fra januar 1993 til utbetalingene opphørte i desember 2002 regnes som et faktisk tap for folketrygden. Ved etterkontroll, bl.a. av dr. Grünfeld, ble pasienten vurdert som frisk, og det er ingen holdepunkter for at pasienten faktisk hadde krav på uførepensjon. Folketrygdens tap beløper seg til 2.504.296 kroner.

Det var imidlertid fare for at tapet kunne bli langt større. Dersom A' vurderinger hadde blitt lagt til grunn, kunne folketrygdens utbetalinger av uførepensjon ha fortsatt helt frem til Ws pensjonsalder. NAV har beregnet dette, inkludert faktisk utbetalte beløp som kan tilbakeføres til A' erklæring, til 6.571.027 kroner. Retten legger dette til grunn.

Z

Z søkte om uførepensjon 30. mai 1996. A' erklæring vedrørende Z er datert 4. oktober 1996 og stilet til trygdekontoret. Her anbefalte A full uførepensjon, og viser til at pasienten vurderes løpende i samarbeid med «tidl. behandlende psykolog B». Dette var imidlertid etter at B hadde lagt ned sin psykologpraksis. A erkjente i retten at denne erklæringen var uriktig, men var usikker på om han hadde mottatt urettmessig betaling fra pasienten.

I erklæring mottatt hos trygdekontoret 11. februar 1997 konkluderer dr. Føreland med at pasientens tilstand er alvorlig, og at hun er mer enn 50 % arbeidsufør. Fylkestrygdekontoret fattet 5. november 1997 vedtak om 100 % uførepensjon for Z.

I erklæring 30. september 2002 etter etterkontrollundersøkelse av bl.a. dr. Grünfeld konkluderte legene med at hun har «en psykisk lidelse som vil hemme henne vesentlig i yrkeslivet».

Fylkestrygdekontoret opphevet 19. mars 2003 uførepensjonsvedtaket som ugyldig, i hovedsak på grunn av at erklæringene fra B2, som angivelig ikke hadde autorisasjon som psykolog, hadde vært en del av avgjørelsesgrunnlaget. Opphevelsesvedtaket ble stadfestet av Trygderetten og senere av Borgarting lagmannsrett i dom 21. august 2006. Lagmannsretten la avgjørende vekt på at det ikke kunne slås fast at Z hadde gjennomgått hensiktsmessig behandling hos B2.

Retten anser det på denne bakgrunn bevist at A' uriktige erklæring fremkalte en villfarelse hos trygdekontoret, bl.a. med hensyn til at Z gikk til behandling hos B2, noe hun ikke gjorde. Det er imidlertid tvilsomt om det var denne villfarelsen som motiverte trygdekontoret til å fatte vedtaket om å tilstå Z uførepensjon. Pasienten ble vurdert av dr. Føreland som alvorlig syk før trygdekontoret fattet sitt vedtak. Det kan derfor ikke anses bevist at det var A' uriktige erklæring som var avgjørende for trygdekontorets vurdering. Dr. Grünfeld vurderte også pasienten i ettertid som alvorlig syk. A kan derfor bare dømmes for forsøk på bedrageri.

I forhold til dette forsøket finner retten det hevet over rimelig tvil at A hadde til hensikt å bedra folketrygden og derved skaffe J en uberettiget vinning. Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for forsøk på bedrageri i forhold til Z i tiltalen post I a.

Når det gjelder forsøkets omfang, har NAV beregnet tapet som folketrygden sto i fare for å lide, inkludert faktiske utbetalte beløp og estimert uførepensjon frem til Zs pensjonsalder, til 4.846.821 kroner. Retten legger dette til grunn.

GG

GG søkte om uførepensjon 3. april 1998. A' erklæring vedrørende GG er datert 12. mars 1998 og stilet til et trygdekontor. Her konkluderer han med at pasienten «må ansees varig ufør grunnet sin psykiatrsike lidelse som hovedårsak» (skrivefeil som i erklæringen). Det refereres også til «hans psykiske utvikling siden 1996, en periode han var til rm konsultasjon her samt hos psykolog B». Dette var etter at B hadde lagt ned sin psykologpraksis. A erkjente i retten at denne erklæringen var uriktig, og at han mottok urettmessig betaling fra pasienten.

I erklæring etter kontrollundersøkelse 22. juni 1998 konkluderer dr. Føreland med at pasienten ut fra en psykiatrisk vurdering «er å anse som fullt arbeidsfør».

I to erklæringer fra dr. Kjus, mottatt hos trygdekontoret 17. desember 1998 og 18. januar 1999, konkluderer hun imidlertid med at GG er alvorlig psykisk syk, og at man ikke kan forvente seg noen bedring ved behandling. Dr. Kjus legger imidlertid stor vekt på en uttalelse fra Dr EEE, som han i retten nektet for at han hadde skrevet.

I Fylkestrygdekontorets vedtak 4. februar 1999 fikk GG innvilget 100 % uførepensjon. Det fremgår av vedtaket at trygdekontoret bl.a. har lagt vekt på dr. Kjus' erklæringer.

I erklæring 21. mars 2002 fra etterkontrollundersøkelse fra bl.a. dr. Grünfeld konkluderes det med at GG på det tidspunktet hadde «en varig psykisk lidelse som hemmer ham i betydelig grad i arbeidslivet». GG har fremdeles uførepensjon i dag.

Retten anser det på denne bakgrunn bevist at A' uriktige erklæring fremkalte en villfarelse hos trygdekontoret, bl.a. med hensyn til at GG gikk til konsultasjoner hos B2, noe han ikke gjorde. Det er imidlertid tvilsomt om det var denne villfarelsen som motiverte trygdekontoret til å fatte vedtaket om å tilstå GG uførepensjon. Pasienten ble vurdert bl.a. av dr. Kjus, som konkluderte med at GG var alvorlig syk. Fylkestrygdekontoret presiserte i sitt uførepensjonsvedtak at det hadde lagt vekt på dr. Kjus' vurdering. Selv om det ikke kan utelukkes at dr. Kjus ble påvirket av A' uriktige erklæring, kan det ikke anses bevist at det var denne som var avgjørende for trygdekontorets vurdering. Dr. Grünfeld vurderte også pasienten i ettertid som alvorlig syk. A kan derfor bare dømmes for forsøk på bedrageri.

I forhold til dette forsøket finner retten det hevet over rimelig tvil at A hadde til hensikt å bedra folketrygden og derved skaffe GG en uberettiget vinning. Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for forsøk på bedrageri i forhold til GG i tiltalen post I a.

Når det gjelder forsøkets omfang, har NAV beregnet tapet som folketrygden sto i fare for å lide, inkludert faktiske utbetalte beløp og estimert uførepensjon frem til GGs pensjonsalder, til 3 792 545 kroner. Retten legger dette til grunn.

BBB

BBB søkte om uførepensjon 2. februar 1998. Søknaden var ført i pennen av A. A' erklæring vedrørende BBB er datert 13. mars 1998, dagen etter erklæringen vedrørende GG, som den har svært store likhetstrekk med. Erklæringen er stilet til et trygdekontor. A konkluderer med at pasienten «må ansees varig ufør grunnet sin psykiatrsike lidelse som hovedårsak» (skrivefeil som i erklæringen, og de samme som i erklæringen vedrørende GG). A erkjente i retten at denne erklæringen var uriktig, og at han mottok urettmessig betaling fra pasienten.

I erklæring 15. desember 1998 vurderte dr. Feet pasienten til å ha en depresjon med paranoide trekk, men anbefaler fortsatte rehabiliteringspenger fremfor uførepensjonering. Dr. Feet legger bl.a. vekt på at pasienten har gått til samtaler hos psykolog B sommeren 1997, men dette var etter at B hadde lagt ned sin psykologpraksis. 1. mars 1999 vedtok trygdekontoret 100 % rehabiliteringspenger fra og med 19. mars s.å.

I en ny erklæring fra A datert 29. mai 1999 konkluderte han med at BBB er 100 % varig arbeidsufør. Pasienten søkte samtidig om uførepensjon.

I ny erklæring fra dr. Feet 27. desember 1999 vurderte han BBB som minst 50 % varig arbeidsufør. Trygdekontoret fatter deretter 29. februar 2000 vedtak om 100 % uførepensjon.

I erklæring 21. mars 2002 fra etterkontrollundersøkelse av bl.a. dr. Grünfeld konkluderes det med at BBB på det tidspunktet «ikke [hadde] tegn til psykisk lidelse som hemmer ham i vesentlig grad i yrkeslivet».

I erklæring 19. april 2002 vurderte imidlertid dr. Borgen pasienten som deprimert og med mye angst og periodevis selvmordstanker. I erklæring 11. desember 2002 konkluderte dr. Flesjø med at BBB er 100 % varig arbeidsufør.

Fylkestrygdekontoret fattet 7. mars 2003 vedtak om opphør av uførepensjonen. Vedtaket ble påklaget, men stadfestet i Trygderettens kjennelse 28. mai 2004. Trygderetten la bl.a. vekt på at A' og EEE' vurderinger av pasienten kunne ha virket inn på andre legers vurderinger av pasienten, slik at det ikke kan utelukkes at også disse ble uriktige. Pasienten mottar ingen trygdeytelser i dag.

Retten mener på denne bakgrunn at det er hevet over rimelig tvil at folketrygden som følge av A' uriktige erklæring ble forledet til å fatte vedtak om rehabiliteringspenger for BBB. Dr. Feet vurderte også pasienten som syk før trygdekontorets vedtak, men han la feilaktig til grunn bl.a. at BBB gikk til samtaler hos B2. Retten ser det derfor slik at det er en klar årsakssammenheng mellom A' erklæring og trygdekontorets vedtak. Dette vedtaket innebar et tap eller fare for tap for folketrygden. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at A hadde dette som forsett, og at han handlet i den hensikt å skaffe BBB en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for bedrageri i forhold til BBB i tiltalen post I a.

Folketrygdens tap utgjør alle rehabiliteringspengene utbetalt fra 1. mars 1999 til vedtaket om uførepensjon 29. februar 2000. NAV har ikke spesifisert hvor mye dette beløper seg til, men retten antar at det i hvert fall utgjør 100 000 kroner, som anses som et faktisk tap for folketrygden.

Det var imidlertid fare for at tapet kunne bli langt større. Før vedtaket om uførepensjon ble pasienten igjen vurdert av dr. Feet, som konkluderte med at BBB var minst 50 % arbeidsufør. Selv om det ikke kan utelukkes at dr. Feet ble påvirket av A' uriktige erklæring, kan det ikke anses bevist at det var denne som var avgjørende for trygdekontorets vurdering. Utbetalingene etter dette vedtaket kan derfor ikke regnes som et faktisk tap for folketrygden. I tråd med betraktningene ovenfor medførte likevel A' bedrageri en klar fare for tap som omfatter alle fremtidige utbetalinger i medhold av vedtak som kan føres tilbake til A' erklæring, f.eks. ved at andre leger har lagt vekt på hans vurderinger. Retten anser derfor alle faktiske og beregnete fremtidige utbetalinger til BBB i medhold av uførepensjonsvedtaket som del av den faren for tap A' medførte. NAV har beregnet dette til 4.542.384 kroner, som retten til grunn.

GGG

GGG søkte om uførepensjon 4. november 1997. Søknaden var ført i pennen av A. A' erklæring vedrørende GGG er datert 4. januar 1998 og har store likhetstrekk med erklæringene vedrørende GG og BBB. Erklæringen er stilet til et trygdekontor, og konkluderer med at pasienten «ikke har noe å gjøre i det vanlige norske

arbeidsliv grunnet sitt somatiske/psykiatriske sykdomskompleks». A anbefaler derfor uførepensjon. A erkjente i retten at denne erklæringen var uriktig, og at han mottok urettmessig betaling fra pasienten.

I erklæring mottatt hos trygdekontoret 10. februar 1998 vurderer dr. Feet pasienten som minst 50 % varig arbeidsufør, og anbefaler uførepensjon. Rådgivende lege dr. Mogstad konkluderer i uttalelse 2. juni 1998 med at GGGs ervervsevne er varig høygradig redusert. Dr. Mogstad har imidlertid bare basert sin vurdering på sakens dokumenter, herunder A' uriktige erklæring. Fylkestrygdekontoret fattet deretter 3. juni 1998 vedtak om 100 % uførepensjon.

I erklæring mottatt hos Fylkestrygdekontoret 3. februar 2003 fra etterkontrollundersøkelse av dr. Føreland konkluderes det med at GGG er å anse som fullt arbeidsfør. Dr. Føreland skriver at hennes «inntrykk er at pas. tror han kan true seg til trygd».

Fylkestrygdekontoret fattet deretter vedtak om opphør av uførepensjon, og dette vedtaket ble stadfestet ved Trygderettens kjennelse 12. mars 2004. Pasienten mottar ingen trygdeytelser i dag.

Retten anser det på denne bakgrunn bevist at A' uriktige erklæring fremkalte en villfarelse hos trygdekontoret med hensyn til riktigheten av erklæringens beskrivelse av hans sykdomstilstand. Det er imidlertid tvilsomt om det var denne villfarelsen som motiverte trygdekontoret til å fatte vedtaket om å tilstå GGG uførepensjon. Pasienten ble også vurdert av dr. Feet, som anbefalte uførepensjon. Selv om det ikke kan utelukkes at dr. Feet ble påvirket av A' uriktige erklæring, kan det ikke anses bevist at det var denne som var avgjørende for trygdekontorets vurdering. A kan derfor bare dømmes for forsøk på bedrageri.

I forhold til dette forsøket finner retten det hevet over rimelig tvil at A hadde til hensikt å bedra folketrygden og derved skaffe GGG en uberettiget vinning. Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for forsøk på bedrageri i forhold til GGG i tiltalen post I a.

Når det gjelder forsøkets omfang, har NAV beregnet tapet som folketrygden sto i fare for å lide, inkludert faktiske utbetalte beløp og estimert uførepensjon frem til GGGs pensjonsalder, til 1.343.985 kroner. Retten legger dette til grunn.

D

A' erklæring vedrørende D er datert 18. mars 1998. Det refereres bl.a. til «hans psykiske utvikling siden juli 1996 en periode han var til konsultasjoner her samt hos psykolog B». Dette var etter at B hadde lagt ned sin psykologpraksis. Erklæringen er stilet til et trygdekontor, og konkluderer med at «mannen må anses varig ufør grunnet sin psykiatrsike lidelse som hovedårsak samt nevnte somatiske lidelser som biårsak» (skrivefeil som i erklæringen). A erkjente i retten at denne erklæringen var uriktig, at sykdomsbildet er overdrevet og kopiert og at opplysningen om konsultasjon hos B er uriktig. Han erkjente å ha mottatt urettmessig betaling fra pasienten.

I erklæring mottatt hos trygdekontoret 23. mars 1998 konkluderer også dr. Feet med at pasienten ikke har restarbeidsevne, og anbefaler uføretrygd. Dr. Feet hadde pasienten til undersøkelse før A skrev sin uriktige erklæring. Trygdekontoret fattet 28. august 1998 vedtak om 100 % uførepensjon.

I erklæring 25. oktober 2002 fra etterkontrollundersøkelse av bl.a. dr. Grünfeld konkluderes det med at pasienten har «en psykisk lidelse som vil hemme ham i vesentlig grad i arbeidslivet». I erklæring fra etterkontrollundersøkelse 19. august 2005 konkluderer imidlertid dr.psychol. Torgalsbøen med at pasienten «neppe noen gang har hatt en psykisk lidelse som betinger uførestønad». NAV har på bakgrunn av denne usikkerheten vedrørende pasientens helsetilstand ikke stanset utbetalingene til D, og han har fremdeles uførepensjon i dag.

Retten anser det på denne bakgrunn bevist at A' uriktige erklæring fremkalte en villfarelse hos trygdekontoret med hensyn til riktigheten av det som der er beskrevet om hans sykdomstilstand. Det er imidlertid tvilsomt om det var denne villfarelsen som motiverte trygdekontoret til å fatte vedtaket om å tilstå D uførepensjon. Pasienten ble vurdert av dr. Feet før trygdekontorets vedtak, og han anbefalte også uførepensjon. Dr. Grünfeld vurderte i ettertid D som arbeidsufør. Det kan derfor ikke anses bevist at det var A' erklæring som var avgjørende for trygdekontorets vurdering. A kan da bare dømmes for forsøk på bedrageri.

I forhold til dette forsøket finner retten det hevet over rimelig tvil at A hadde til hensikt å bedra folketrygden og derved skaffe D en uberettiget vinning. Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for forsøk på bedrageri i forhold til D i tiltalen post I a.

Ettersom D ble vurdert av en annen lege, dr. Feet, før A skrev sin erklæring, har NAV lagt til grunn at folketrygden ikke sto i fare for å lide noe tap som følge av A' bedrageriforsøk. Retten vil legge dette til grunn.

C

A' erklæring vedrørende C er datert 17. mars 1998, dagen før erklæringen vedrørende D, og har store likhetstrekk med denne. Det refereres bl.a. til «hans psykiske utvikling siden 1996, en periode han var til rm konsultasjon her samt hos psykolog B». Dette var etter at B hadde lagt ned sin psykologpraksis. Erklæringen er stilet til et trygdekontor, og konkluderer med at «mannen må anses varig ufør grunnet sin psykiatrsike lidelse som hovedårsak samt nevnte somatiske lidelser som biårsak» (skrivefeil som i erklæringen, og identiske med feil i erklæringen vedrørende D). A erkjente i retten at denne erklæringen var uriktig, at sykdomsbildet er overdrevet og kopiert, at opplysningen om konsultasjon hos B er uriktig og at han hadde mottatt urettmessig betaling fra pasienten.

C søkte om uførepensjon 24. april 1998. I erklæring 10. desember 1998 konkluderer dr. Feet med at «Dersom pasienten har gjennomgått adekvat behandling er det lite trolig at det er mulig å rehabilitere denne pasienten». Dr. Feet legger imidlertid vekt på at pasienten har vært til samtaler hos psykolog B, men dette var etter at B hadde lagt ned sin praksis. 22. mars 1999 fattet Fylkestrygdekontoret vedtak om 100 % uførepensjon for C.

I erklæring 27. november 2002 fra etterkontrollundersøkelse av bl.a. dr.psychol. Torgalsbøen konkluderes det med at pasienten har en psykisk sykdom, men at han på det tidspunktet neppe tilfredstilte vilkårene for uførepensjon. På tross av denne usikkerheten vedtok Fylkestrygdekontoret 29. januar 2003 å opprettholde Cs uførepensjon, og han har den fremdeles i dag.

Retten mener på denne bakgrunn at det er hevet over rimelig tvil at folketrygden som følge av A' uriktige erklæring ble forledet til å fatte vedtak om uførepensjon for C. Dr. Feet vurderte også pasienten som syk før trygdekontorets vedtak, men han la feilaktig til grunn bl.a. at C gikk til samtaler hos B2. Retten ser det derfor slik at det er en klar årsakssammenheng mellom A' erklæring og trygdekontorets vedtak. Dette vedtaket innebar et tap eller fare for tap for folketrygden. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at A hadde dette som forsett, og at han handlet i den hensikt å skaffe C en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for bedrageri i forhold til C i tiltalen post I a.

Det blir imidlertid i dette tilfellet neppe riktig å anse utbetalingene til C som et faktisk tap for folketrygden. Det kan ikke utelukkes at C uansett hadde krav på uførepensjon, både fordi dr. Feet anså pasienten som arbeidsufør og fordi Fylkestrygdekontoret i ettertid har opprettholdt Cs uførepensjon. Det kan derfor ikke anses bevist at folketrygden led noe tap som følge av A' bedrageri.

Bedrageriet innebar imidlertid fare for et vesentlig tap. A' uriktige erklæring innebar en fare for uriktige utbetalinger av uførepensjon helt frem til Cs pensjonsalder. NAV har beregnet dette, inkludert faktisk utbetalte beløp, til 3.412.770 kroner. Retten legger dette til grunn.

R

A' erklæring vedrørende R er datert 17. mars 1998, samme dag som erklæringen vedrørende C, og har store likhetstrekk med denne og erklæringen vedrørende D. Erklæringen er stilet til et trygdekontor og konkluderer med at pasienten «ikke har noe å gjøre i det vanlige norske arbeidsliv grunnet sitt somatiske/psykiatriske sykdomskompleks». A anbefaler derfor uførepensjon. A erkjente i retten at denne erklæringen var uriktig, men erkjente ikke at han hadde mottatt urettmessig betaling fra R.

I erklæring 10. november 1998 oppfatter dr. Feet pasienten som psykisk syk. Dr. Feet har imidlertid ikke kunnet påvise spor i pasientens blod av de medisinene som det fremgår av A' erklæring at han går på. Dr. Feet legger også til grunn at pasienten sommeren 1997 var til 4-5 samtaler hos psykolog B. Dette var etter at B hadde lagt ned sin psykologpraksis.

Fylkestrygdekontoret fattet 29. mars 1999 vedtak om avslag på kravet om uførepensjon.

R søkte igjen 8. april 1998 om uførepensjon. Trygdekontoret fattet 17. juli 2000 vedtak om 100 % uførepensjon med virkning fra 1. august 1997. Det ble her lagt vekt på de tidligere erklæringene om Rs psykiske sykdom.

I erklæring fra etterkontrollundersøkelse 2. februar 2005 av bl.a. dr.psychol. Torgalsbøen konkluderes det med at pasienten ikke har noen sykdom som gjør ham 100 % arbeidsufør, og at det mest sannsynlig dreier seg

om aggravering eller simulering. Fylkestrygdekontoret fattet så 22. september 2005 vedtak om opphør av uførepensjon, bl.a. begrunnet med at opplysningene om samtaler med psykolog B i 1997 ikke viste seg å være riktige.

Retten mener på denne bakgrunn at det er hevet over rimelig tvil at folketrygden som følge av A' uriktige erklæring ble forledet til å fatte vedtak om uførepensjon for R. Dr. Feet vurderte også pasienten som syk før trygdekontorets vedtak, men han la feilaktig til grunn bl.a. at R gikk til samtaler hos B2 og påviste feil ved den medisineringen A hadde oppgitt. Retten ser det derfor slik at det er en klar årsakssammenheng mellom A' erklæring og trygdekontorets vedtak. Dette vedtaket innebar et tap eller fare for tap for folketrygden. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at A hadde dette som forsett, og at han handlet i den hensikt å skaffe R en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for bedrageri i forhold til R i tiltalen post I a.

Når det gjelder bedrageriets omfang, må all uførepensjon utbetalt fra august 1997 til utbetalingene opphørte i august 2005 regnes som et faktisk tap for folketrygden. Ved etterkontroll av bl.a. dr.psychol. Torgalsbøen ble pasienten vurdert som frisk, og det er ingen holdepunkter for at pasienten faktisk hadde krav på uførepensjon. Folketrygdens tap beløper seg til 1 117 990 kroner.

Det var imidlertid fare for at tapet kunne bli langt større. Dersom A' vurderinger hadde blitt lagt til grunn og ikke blitt kontrollert av folketrygden, kunne utbetalingene av uførepensjon ha fortsatt helt frem til Rs pensjonsalder. NAV har beregnet dette, inkludert faktisk utbetalte beløp som kan tilbakeføres til A' erklæring, til 3.211.515 kroner. Retten legger dette til grunn.

DD

DD fremsatte 3. mars 1999 krav om rehabiliteringspenger. A' erklæring vedrørende DD er datert 29. mai 1999, og har store likhetstrekk med erklæringene vedrørende C, R og D. Det refereres bl.a. til «hans psykiske utvikling siden 1999, en periode han var til rm konsultasjon her, dels i samarbeid med psykolog B, dels i samarbeid med psykiater EEE». Dette var etter at B hadde lagt ned sin psykologpraksis. Erklæringen er stilet til et trygdekontor, og konkluderer med at «mannen må anses varig ufør grunnet sin psykiatrsike lidelse som hovedårsak samt nevnte somatiske lidelser som biårsak» (skrivefeil som i erklæringen, og identiske med feil i erklæringene vedrørende C og D). A erkjente i retten at denne erklæringen var uriktig, at sykdomsbildet er overdrevet og kopiert, at opplysningen om konsultasjon hos B er uriktig og at han hadde mottatt urettmessig betaling fra pasienten.

I erklæring 18. august 1999 konkluderer dr. Grünfeld med at DD har en potensiell restarbeidsevne under forutsetning av at han får adekvat behandling, og anbefaler et attføringsopplegg.

I uttalelse 27. august 1999 fra rådgivende lege dr. Mogstad konkluderer han med at DD er varig høygradig arbeidsufør. Dr. Mogstad har imidlertid bare hatt sakens dokumenter til vurdering, herunder A' uriktige erklæring. Fylkestrygdekontoret fattet deretter 24. februar 2000 vedtak om 100 % uførepensjon for DD fra august 1998.

I erklæring fra etterkontrollundersøkelse 2. februar 2005 av bl.a. dr.psychol. Torgalsbøen konkluderes det med at pasienten «neppe noen gang har hatt en psykisk lidelse som betinger uførestønad». Pasienten «synes ikke å ha fått optimal behandling for sine psykiske problemer», slik at pasienten bør få behandling kombinert med yrkesrettet attføring.

Den 14. oktober 2005 fattet Fylkestrygdekontoret vedtak om opphør av uførepensjon, bl.a. begrunnet med at vedtaket bygget på opplysninger i A' erklæring som viste seg å være uriktige.

Retten mener på denne bakgrunn at det er hevet over rimelig tvil at folketrygden som følge av A' uriktige erklæring ble forledet til å fatte vedtak om uførepensjon for DD. Dr. Grünfeld tok til orde for at DD burde gis attføring, men trygdekontoret fattet likevel vedtak om uførepensjon basert på rådgivende lege dr. Mogstads vurdering av sakens dokumenter, herunder A' erklæring. Det er derfor en klar årsakssammenheng mellom A' erklæring og trygdekontorets vedtak. Dette vedtaket innebar et tap eller fare for tap for folketrygden. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at A hadde dette som forsett, og at han handlet i den hensikt å skaffe DD en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for bedrageri i forhold til DD i tiltalen post I a.

Når det gjelder bedrageriets omfang, må all uførepensjon utbetalt fra august 1998 til utbetalingene opphørte i august 2005 regnes som et faktisk tap for folketrygden. Ved etterkontroll av bl.a. dr.psychol. Torgalsbøen ble pasienten vurdert som frisk, og det er ingen holdepunkter for at pasienten faktisk hadde krav på uførepensjon. Folketrygdens tap beløper seg til 725 620 kroner.

Det var imidlertid fare for at tapet kunne bli langt større. Dersom A' vurderinger hadde blitt lagt til grunn og ikke blitt kontrollert av folketrygden, kunne utbetalingene av uførepensjon ha fortsatt helt frem til DDs pensjonsalder. NAV har beregnet dette, inkludert faktisk utbetalte beløp, til 3.686.466 kroner. Retten legger dette til grunn.

G

G søkte om uførepensjon 20. november 1996. A' erklæring vedrørende G er datert 1. desember 1997. A skriver bl.a. at han «har ingen tro på en bedring av hans tilstand. han har ikke noe å gjøre i det vanlige norske arbeidsliv grunnet sitt sykdomskompleks. Jeg anbefaler derfor uførepensjon». A erkjente i retten at denne erklæringen var uriktig og at han hadde mottatt urettmessig betaling fra pasienten.

I uttalelse 9. desember 1997 fra rådgivende lege dr. Natvig anbefaler hun uførepensjon basert på A' vurdering.

Trygdekontoret fattet 28. januar 1998 vedtak om 100 % uførepensjon med virkning fra 1. oktober 1996. I Fylkestrygdekontorets vedtak 9. mars 2006 ble uførepensjonsvedtaket opphevet på grunn av at det var grunn til å tro at erklæringen fra A, som var lagt til grunn for det opprinnelige vedtaket, ikke ga et riktig bilde av pasientens helsetilstand. G hadde heller ikke møtt til to kontrollundersøkelser han var innkalt til, hos bl.a. dr.psychol. Torgalsbøen og dr. Grünfeld.

I erklæring fra dr. Grünfeld 24. juli 2006 konkluderer han slik:

> «I dag er bruker ikke arbeidsdyktig, men det skyldes vel så mye sosiale som medisinske forhold. Han er blitt ervervsufør som følge av mangelfull oppfølgning og behandling over lang tid.»

NAV fattet deretter 23. oktober 2006 nytt vedtak om uførepensjon for G, basert på dr. Grünfelds siste vurdering.

Retten mener på denne bakgrunn at det er hevet over rimelig tvil at folketrygden som følge av A' uriktige erklæring ble forledet til å fatte vedtak om uførepensjon for G. Trygdekontorets vedtak var begrunnet med A' erklæring og dr. Natvigs uttalelse som igjen var basert bl.a. på A' erklæring. Det er derfor en klar årsakssammenheng mellom A' erklæring og trygdekontorets vedtak. Dette vedtaket innebar et tap eller fare for tap for folketrygden. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at A hadde dette som forsett, og at han handlet i den hensikt å skaffe G en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for bedrageri i forhold til G i tiltalen post I a.

Når det gjelder bedrageriets omfang, må all uførepensjon utbetalt fra oktober 1996 til utbetalingene ble stanset i mars 2006 regnes som et faktisk tap for folketrygden som kan tilbakeføres til A' uriktige erklæring. Dette tapet beløper seg til ca. 1 million kroner.

Det var imidlertid fare for at tapet kunne bli langt større. Som det fremgår av dr. Grünfelds erklæring 24. juli 2006, kan det ikke ses bort fra at Gs daværende arbeidsudyktighet skyldtes manglende oppfølgning fra folketrygdens side som følge av uriktige medisinske opplysninger fra A. Videre må det også tas i betraktning at dersom A' vurderinger hadde blitt lagt til grunn og ikke blitt kontrollert av folketrygden, kunne utbetalingene av uførepensjon ha fortsatt helt frem til Gs pensjonsalder. NAV har beregnet dette, inkludert faktisk utbetalte beløp, til 1.520.194 kroner. Retten legger dette til grunn.

H

H søkte om uførepensjon 22. oktober 1997. A' erklæring vedrørende H er datert 2. februar 1998, og har store likhetstrekk med erklæringen vedrørende G. A skriver bl.a. at han «har ingen tro på en bedring av hans tilstand. han har ikke noe å gjøre i det vanlige norske arbeidsliv grunnet sitt sykdomskompleks. Jeg anbefaler derfor uførepensjon». A erkjente i retten at denne erklæringen var uriktig og at han hadde mottatt urettmessig betaling fra pasienten.

I ny erklæring fra A datert 6. april 1998 gjentok han sin konklusjon om at H var varig arbeidsufør.

I erklæring 20. april 1998 konkluderer også dr. Feet med at H var minst 50 % arbeidsufør, og anbefaler uførepensjon.

Fylkestrygdekontoret vedtok 25. mai 1998 100 % uførepensjon for H. Det fremgår av vedtaket at det ble lagt vekt på flere av A' erklæringer.

I erklæring fra etterkontrollundersøkelse 19. august 2005 av bl.a. dr.psychol. Torgalsbøen konkluderes det med at pasienten ikke har så store psykiske lidelser at det kvalifiserer for en psykiatrisk diagnose. Legene tar ikke stilling til somatiske lidelser, men slår fast at det ikke er psykiske plager som gjør ham arbeidsufør.

Retten anser det på denne bakgrunn bevist at A' uriktige erklæring fremkalte en villfarelse hos trygdekontoret med hensyn til det som er beskrevet i erklæringen om pasientens helsetilstand. Det er imidlertid tvilsomt om det var denne villfarelsen som motiverte trygdekontoret til å fatte vedtaket om å tilstå H uførepensjon. Pasienten ble også vurdert av dr. Feet, som mente at det ikke var realistisk å rehabilitere pasienten og anbefalte uførepensjon. Selv om det ikke kan utelukkes at dr. Feet ble påvirket av A' uriktige erklæring, kan det ikke anses bevist at det var denne som var avgjørende for trygdekontorets vurdering. A kan derfor bare dømmes for forsøk på bedrageri.

I forhold til dette forsøket finner retten det hevet over rimelig tvil at A hadde til hensikt å bedra folketrygden og derved skaffe H en uberettiget vinning. Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for forsøk på bedrageri i forhold til H i tiltalen post I a.

Når det gjelder forsøkets omfang, har NAV beregnet tapet som folketrygden sto i fare for å lide, inkludert faktiske utbetalte beløp og estimert uførepensjon frem til Hs pensjonsalder, til 3.049.597 kroner. Retten legger dette til grunn.

K

A' erklæring vedrørende K er datert 4. januar 1998, og har store likhetstrekk med erklæringene vedrørende G og H. A skriver bl.a. at han «har ingen tro på en bedring av hans tilstand. Han har ikke noe å gjøre i det vanlige norske arbeidsliv grunnet sitt somatiske/psykiatriske sykdomskompleks. Jeg anbefaler derfor uførepensjon». A erkjente i retten at denne erklæringen var uriktig og at han hadde mottatt urettmessig betaling fra pasienten.

K søkte om uførepensjon 16. april 1998. I erklæring 8. oktober 1998 fra dr. Grünfeld konkluderte han med at pasienten var ute av stand til å fungere sosialt og arbeidsmessig. Dr. Grünfeld kan ikke se at K har vært adekvat psykiatrisk evaluert og behandlet, og anbefaler behandling før man setter ham på uførepensjon.

Fylkestrygdekontoret fattet vedtak 26. mai 1999 om 100 % uførepensjon med virkning fra 1. januar 1998.

I erklæring 17. desember 2001 fra etterkontrollundersøkelse av bl.a. dr. Grünfeld konkluderes det med at K da hadde en alvorlig psykisk lidelse som vil hemme ham vesentlig i yrkeslivet. Det ble deretter fattet vedtak om fortsatt uførepensjon, noe K fremdeles har i dag.

Retten anser det på denne bakgrunn bevist at A' uriktige erklæring fremkalte en villfarelse hos trygdekontoret med hensyn til det som er beskrevet i erklæringen om pasientens helsetilstand. Det er imidlertid tvilsomt om det var denne villfarelsen som motiverte trygdekontoret til å fatte vedtaket om å tilstå K uførepensjon. Pasienten ble også vurdert av dr. Grünfeld, som mente at han var ute av stand til å fungere sosialt og arbeidsmessig. I Fylkestrygdekontorets vedtak om uførepensjon ble det uttrykkelig lagt vekt på dr. Grünfelds vurdering. Det kan derfor ikke anses bevist at det var A' erklæring som var avgjørende for trygdekontorets vurdering. A kan derfor bare dømmes for forsøk på bedrageri.

I forhold til dette forsøket finner retten det hevet over rimelig tvil at A hadde til hensikt å bedra folketrygden og derved skaffe K en uberettiget vinning. Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for forsøk på bedrageri i forhold til K i tiltalen post I a.

Når det gjelder forsøkets omfang, har NAV beregnet tapet som folketrygden sto i fare for å lide, inkludert faktiske utbetalte beløp og estimert uførepensjon frem til Ks pensjonsalder, til 2.999.517 kroner. Retten legger dette til grunn.

X

X søkte om uførepensjon 7. mars 1996. A' erklæring vedrørende G er datert 9. desember 1997, og har store likhetstrekk med de tre nærmest ovennevnte erklæringene. A skriver bl.a. at han «har ingen tro på en bedring av hans tilstand. Han har ikke noe å gjøre i det vanlige norske arbeidsliv grunnet sitt sykdomskompleks. Jeg

anbefaler derfor uførepensjon». A erkjente i retten at denne erklæringen var uriktig og at han hadde mottatt urettmessig betaling fra pasienten.

I erklæring 20. februar 1998 fra dr. Grünfeld konkluderer han med at X må oppfattes som 100 % varig ervervsufør og anbefaler uførepensjon.

Fylkestrygdekontoret fattet 17. mars 1998 vedtak om 100 % uførepensjon for X. Det ble lagt vekt på både dr. Grünfelds og A' erklæringer, og at pasienten hadde gått til behandling hos B.

I vedtak 2. desember 2002 opphevet Fylkestrygdekontoret vedtaket om uførepensjon. Dette ble begrunnet med at opplysningene om behandlingen hos B var uriktige. Vedtaket ble påklaget til Trygderetten, som stadfestet det. Denne kjennelsen ble anket videre til Borgarting lagmannsrett, som i dom 12. januar 2007 frifant staten(LB-2005-85575), dvs. at opphevelsesvedtaket ble stående.

Retten anser det på denne bakgrunn bevist at A' uriktige erklæring fremkalte en villfarelse hos trygdekontoret med hensyn til det som er beskrevet i erklæringen om pasientens helsetilstand. Det er imidlertid tvilsomt om det var denne villfarelsen som motiverte trygdekontoret til å fatte vedtaket om å tilstå X uførepensjon. Pasienten ble også vurdert av dr. Grünfeld, som mente at han utvilsomt var 100 % arbeidsufør og lite skikket til å mestre et attføringstilbud. Selv om det ikke kan utelukkes at dr. Grünfeld ble påvirket av A' uriktige erklæring, og la vekt på at pasienten hadde gjennomgått behandling som feilaktig beskrevet av A, kan det ikke dermed anses bevist at det var A' erklæring som var avgjørende for trygdekontorets vurdering. A kan derfor bare dømmes for forsøk på bedrageri.

I forhold til dette forsøket finner retten det hevet over rimelig tvil at A hadde til hensikt å bedra folketrygden og derved skaffe X en uberettiget vinning. Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for forsøk på bedrageri i forhold til X i tiltalen post I a.

Når det gjelder forsøkets omfang, har NAV beregnet tapet som folketrygden sto i fare for å lide, inkludert faktiske utbetalte beløp og estimert uførepensjon frem til Xs pensjonsalder, til 1.760.123 kroner. Retten legger dette til grunn.

Y

Y søkte om uførepensjon 12. desember 1996. Denne var delvis ført i pennen av A. A' erklæring vedrørende Y er datert 1. desember 1997, og har store likhetstrekk med de fire nærmest ovennevnte erklæringene. A skriver bl.a. at han «har ingen tro på en bedring av hans tilstand. Han har ikke noe å gjøre i det vanlige norske arbeidsliv grunnet sitt sykdomskompleks. Jeg anbefaler derfor uførepensjon». A erkjente i retten at denne erklæringen var uriktig. Han erkjente ikke å ha mottatt urettmessig betaling fra Y.

Fylkestrygdekontoret fattet 10. mars 1998 vedtak om 100 % uførepensjon for Y med virkning fra februar 1997.

I erklæring fra etterkontrollundersøkelse 30. august 2001 konkluderer dr. Føreland med at Y på det tidspunktet er å anse som fullt arbeidsfør.

Fylkestrygdekontoret fattet deretter 14. april 2003 vedtak om opphevelse av uførepensjonsvedtaket. Opphevelsen var bl.a. begrunnet med at det var lagt vekt på uriktige opplysninger om behandling hos psykolog B.

Retten mener på denne bakgrunn at det er hevet over rimelig tvil at folketrygden som følge av A' uriktige erklæring ble forledet til å fatte vedtak om uførepensjon for Y. I trygdekontorets vedtak var det vist til og lagt vekt på A' erklæring. Det er derfor en klar årsakssammenheng mellom A' erklæring og trygdekontorets vedtak. Dette vedtaket innebar et tap eller fare for tap for folketrygden. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at A hadde dette som forsett, og at han handlet i den hensikt å skaffe Y en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for bedrageri i forhold til Y i tiltalen post I a.

Når det gjelder bedrageriets omfang, må all uførepensjon utbetalt fra februar 1997 til utbetalingene ble stanset i mai 2003 regnes som et faktisk tap for folketrygden som kan tilbakeføres til A' uriktige erklæring. Dette tapet beløper seg til ca. 250.000 kroner.

Det var imidlertid fare for at tapet kunne bli langt større. Dersom A' vurderinger hadde blitt lagt til grunn og ikke blitt kontrollert av folketrygden, kunne utbetalingene av uførepensjon ha fortsatt helt frem til Ys

pensjonsalder. NAV har beregnet dette, inkludert faktisk utbetalte beløp, til 2.441.412 kroner. Retten legger dette til grunn.

E

A skrev 23. mai 1997 en sykemeldingsattest for E hvor det bl.a. ble vist til at en epikrise ville oversendes fra psykolog B. Dette var etter at B hadde lagt ned sin praksis. A erkjente i retten at denne sykemeldingen inneholdt uriktige opplysninger.

A' erklæring vedrørende E er datert 10. oktober 1997 og stilet til et trygdekontor. A konkluderte slik: «Jeg anser ham derfor 100% varig arbeidsufør, og jeg støtter hans søknad om uførepensjon.» A erkjente i retten at denne erklæringen var uriktig, og at han hadde mottatt urettmessig betaling fra E.

I ny erklæring fra A datert 22. januar 1998 opplyses det bl.a. at pasienten ble behandlet 5-6 ganger av psykolog B høsten 1996, altså lenge etter at hun hadde lagt ned sin praksis.

I erklæring datert 18. mars 1998 fra dr. Feet beskriver han pasienten som kronifisert og lite tilgjengelig for psykiatrisk behandling. Han konkluderer med at E på det tidspunktet anses som minst 50 % varig arbeidsufør, at det ikke er holdepunkter for restarbeidsevne, og han anbefaler uførepensjon.

Fylkestrygdekontoret fattet deretter 25. mai 1998 vedtak om 100 % uførepensjon. Det fremgår av vedtaket at det bl.a. er lagt vekt på A' erklæring.

I erklæring fra etterkontrollundersøkelse 3. desember 2002 konkluderer dr. Føreland med at Y på det tidspunktet er å anse som fullt arbeidsfør. Fylkestrygdekontoret fattet deretter 9. april 2003 vedtak om opphør av uførepensjon. Dette vedtaket ble senere påklaget, men ble stadfestet av Trygderetten i kjennelse 26. mars 2004. E har deretter ikke hatt trygdeytelser.

Retten anser det på denne bakgrunn bevist at A' uriktige erklæring fremkalte en villfarelse hos trygdekontoret med hensyn til det som er beskrevet i erklæringen om pasientens helsetilstand. Det er imidlertid tvilsomt om det var denne villfarelsen som motiverte trygdekontoret til å fatte vedtaket om å tilstå E uførepensjon. Pasienten ble også vurdert av dr. Feet, som etter å ha underøkt pasienten også anbefalte uførepensjon. Selv om det ikke kan utelukkes at dr. Feet ble påvirket av A' uriktige erklæring, kan det ikke dermed anses bevist at det var A' erklæring som var avgjørende for trygdekontorets vurdering. A kan derfor bare dømmes for forsøk på bedrageri.

I forhold til dette forsøket finner retten det hevet over rimelig tvil at A hadde til hensikt å bedra folketrygden og derved skaffe E en uberettiget vinning. Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for forsøk på bedrageri i forhold til E i tiltalen post I a.

Når det gjelder forsøkets omfang, har NAV beregnet tapet som folketrygden sto i fare for å lide, inkludert faktiske utbetalte beløp og estimert uførepensjon frem til Es pensjonsalder, til 3.467.845 kroner. Retten legger dette til grunn.

F

A skrev 21. august 1998 en sykemeldingsattest for F. A' erklæring vedrørende F er datert 17. august 1998 og stilet til et trygdekontor. A konkluderte her med at pasienten var å anse som 100 % arbeidsufør, men han ga uttrykk for at han hadde god tro på bedring innen rimelig tid. A erkjente i retten at denne erklæringen var uriktig, og at han hadde mottatt urettmessig betaling fra pasienten.

Den 1. september 1998 fattet trygdekontoret vedtak om sykepenger ut over 12 uker. Sykepengene ble utbetalt til og med 17. mai 1999.

Retten finner det hevet over rimelig tvil at folketrygden som følge av A' uriktige erklæring ble forledet til å fatte vedtak om sykepenger for F. Trygdekontorets vedtak var kun basert på A' erklæring, slik at det fremstår som klart at han dermed forledet trygdekontoret til å fatte vedtaket. Vedtaket innebar et tap eller fare for tap for folketrygden. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at A hadde dette som forsett, og at han handlet i den hensikt å skaffe Y en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for bedrageri i forhold til F i tiltalen post I a.

Når det gjelder bedrageriets omfang, må alle sykepengene utbetalt mellom 15. juni 1998 og 17. mai 1999 regnes som et faktisk tap for folketrygden. Dette beløper seg til 156.880 kroner.

BB

A skrev 28. juni 1996 en sykemeldingsattest for BB. A' erklæring vedrørende BB er datert 22. mai 1998. I denne skriver A bl.a. at: «Det hersker liten tvil om at han er fortsatt arbeidsufør grunnet sitt sykdomskompleks som hovedårsak» A konkluder slik: «Jeg anser ham derfor 100% varig arbeidsufør, og jeg støtter hans søknad om uførepensjon.» A erkjente i retten at denne erklæringen var uriktig, og at han hadde mottatt urettmessig betaling fra pasienten.

Fylkestrygdekontoret fattet 4. september 1998 vedtak om 100 % uførepensjon fra og med juni s.å. Det fremgår av vedtaket at det legges vekt på erklæringer fra A og EEE.

I erklæring fra etterkontrollundersøkelse 20. august 2003 konkluderer dr. Torgersen og professor Rishovd Rund med at BB på det tidspunktet neppe har noen psykisk sykdom som hindrer ham i ta del i arbeidslivet, og at det er uklart om han noen gang har hatt det.

Fylkestrygdekontoret fattet så 17. oktober 2003 vedtak om opphør av uførepensjon fra 1. november s.å. Dette vedtaket ble påklaget, men stadfestet av Trygderetten i kjennelse 28. oktober 2005. BB fikk igjen i 2007 innvilget uførepensjon, og har dette fremdeles i dag.

Retten finner det på denne bakgrunn hevet over rimelig tvil at folketrygden som følge av A' uriktige erklæring ble forledet til å fatte vedtak om sykepenger for F. Trygdekontorets vedtak var basert på A' og EEE' erklæringer. Som nevnt ovenfor legger retten liten selvstendig vekt på erklæringene fra EEE i denne saken. Det fremstår dermed som klart at A' ved sin uriktige erklæring forledet trygdekontoret til å fatte uførepensjonsvedtaket. Vedtaket innebar et tap eller fare for tap for folketrygden. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at A hadde dette som forsett, og at han handlet i den hensikt å skaffe Y en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for bedrageri i forhold til BB i tiltalen post I a.

Når det gjelder bedrageriets omfang, må all uførepensjon utbetalt fra juni 1998 til utbetalingene ble stanset i oktober 2003 regnes som et faktisk tap for folketrygden som kan tilbakeføres til A' uriktige erklæring. Dette beløper seg til 1.129.897 kroner.

Det var imidlertid fare for at tapet kunne bli langt større. Dersom A' vurderinger hadde blitt lagt til grunn og ikke blitt kontrollert av folketrygden, kunne utbetalingene av uførepensjon ha fortsatt helt frem til BBs pensjonsalder. NAV har beregnet dette, inkludert faktisk utbetalte beløp, til 3.649.464 kroner. Retten legger dette til grunn.

CC

CC søkte 29. april 1998 om rehabiliteringspenger. Søknaden var delvis ført i pennen av A.

A' erklæring vedrørende CC er udatert, men stemplet innkommet trygdekontoret 5. juni 1998. Den har store likhetstrekk med erklæringen vedrørende BB. A skriver bl.a. at: «Det hersker liten tvil om at han er fortsatt syk grunnet sitt sykdomskompleks som hovedårsak», og han støtter AAs søknad om rehabiliteringsstønad. A erkjente i retten at denne erklæringen var uriktig, og at han hadde mottatt urettmessig betaling fra pasienten.

I erklæring 26. oktober 1998 fra dr. Feet bemerker han at pasienten virker overmedisinert, men diagnostiserer ham som psykisk syk. Dr. Feet konkluderer med at det bør satses på et treningsopplegg i tillegg til samtaler.

I uttalelse 26. november 1998 fra rådgivende overlege dr. Saxegaard skriver han:

> «Jeg finner dette noe påfallende i det dr. Borna finner å kunne friskmelde pasienten, først 02.02.98 og senere 16.02.98, og at det få måneder senere settes meget alvorlige psykiatriske diagnoser på ham. Videre at overlege Feet i oktober heller ikke finner alvorligere psykiatrisk sykdom.»

Dr. Saxegaard anbefaler likevel rehabiliteringspenger «på grunnlag av opplysninger fra dr. A og dr. EEE», men at den videre oppfølgning overtas av Fylkestrygdekontoret. 13. april 2000 fremsatte CC krav om uførepensjon. I erklæring fra etterkontrollundersøkelse 21. november 2000 konkluderer dr. Føreland med at det ikke er holdepunkter for at pasienten lider av psykisk sykdom av noe slag. Hun vurderer CC som fullt arbeidsfør.

Fylkestrygdekontoret fattet deretter 5. desember 2000 vedtak om avslag på krav om uførepensjon. Avslaget ble påklaget, og Trygderetten omgjorde ved kjennelse 8. mars 2002 avslaget slik at CC likevel fikk 100 % uførepensjon. I uttalelse 3. desember 2003 fra rådgivende overlege dr. Rokic konkluderer hun med at CC på det

tidspunktet anses varig arbeidsufør. Hun presiserer at hun har sett bort fra opplysninger i de tidligste legeerklæringene, som senere ikke har blitt bekreftet. Det ble deretter fattet nytt vedtak om uførepensjon, som CC fremdeles mottar i dag.

Retten anser det bevist at A' uriktige erklæring fremkalte en villfarelse hos trygdekontoret med hensyn til det som er beskrevet i erklæringen om pasientens helsetilstand. Retten kan imidlertid ikke se at trygdekontoret fattet noe vedtak om uførepensjon basert på denne erklæringen. Det var først ved Trygderettens kjennelse 8. mars 2002 at CC fikk innvilget uførepensjon. Etterfølgende undersøkelse bekreftet at han da var arbeidsufør, og det ble senere fattet vedtak om opprettholdelse av uførepensjon. Det er derfor lite som tyder på at folketrygden som følge A' erklæring ble forledet til å tilstå CC uførepensjon. A kan derfor bare dømmes for forsøk på bedrageri.

I forhold til dette forsøket finner retten det hevet over rimelig tvil at A hadde til hensikt å bedra folketrygden og derved skaffe CC en uberettiget vinning. Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for forsøk på bedrageri i forhold til CC i tiltalen post I a.

Når det gjelder forsøkets omfang, har NAV beregnet tapet som folketrygden sto i fare for å lide, inkludert faktiske utbetalte beløp og estimert uførepensjon frem til AAs pensjonsalder, til 2.126.849 kroner. Retten legger dette til grunn.

L

A skrev 12. april 1996 og 10. juli 1998 sykemeldinger for L.

A' erklæring vedrørende L er datert 10. juli 1998. A skriver her bl.a. at «PEF lå rundt 65 % av forventet. [..] Det hersker liten tvil om at hun er fortsatt syk grunnet sitt sykdomskompleks som hovedårsak [...] Hun har hatt en traurig barndom/ungdom. Personlighetsforstyrrende karaktertrekk kan spores tilbake til 12-13 års alder». A omtaler for øvrig nærmest konsekvent denne kvinnelige pasienten som «han», og konkluderer med at «Han er å anse som ervervsufør av grad 100 %». Erklæringen er videre svært lik erklæringen vedrørende T, jf. nedenfor. A erkjente i retten at denne erklæringen var uriktig, og at han hadde mottatt urettmessig betaling fra pasienten.

I uttalelse 22. august 1998 påpeker rådgivende overlege dr. Lerkerød at erklæringene fra A vedrørende L og T er «påfallende like». Han anbefaler vurdering av dr. Føreland. Pasienten ble henvist til undersøkelse hos dr. Føreland og dr. Grünfeld, men møtte ikke.

Trygdekontoret fattet 23. september 1998 vedtak om avslag på sykepenger for L. Det hadde da blitt utbetalt sykepenger i perioden 3. juni til 6. september 1998.

Retten finner det hevet over rimelig tvil at folketrygden som følge av A' uriktige erklæring ble forledet til å fatte vedtak om sykepenger for L. Trygdekontorets vedtak var kun basert på A' erklæring og sykemeldinger, slik at det fremstår som klart at han dermed forledet trygdekontoret til å fatte vedtaket. Vedtaket innebar et tap for folketrygden, ettersom det ikke er noen holdepunkter for at L faktisk hadde krav på sykepenger. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at A hadde dette som forsett, og at han handlet i den hensikt å skaffe L en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for bedrageri i forhold til L i tiltalen post I a.

Når det gjelder bedrageriets omfang, må alle sykepengene utbetalt mellom 3. juni og 6. september 1998 regnes som et faktisk tap for folketrygden. Dette var totalt 55.012 kroner.

T

A skrev 21. november 1995 og 22. januar 1997 ut sykemeldinger for T. Den 26. mars 1997 søkte T om rehabiliteringspenger; søknaden var delvis ført i pennen av A.

Den ene av A' to erklæringer vedrørende T er datert 1. desember 1997. Han omtaler imidlertid «Status presens 021297», altså dagen etter erklæringens datering.

I uttalelse 7. januar 1998 fra rådgivende overlege dr. Lerkerød uttrykker han tvil om pasienten har slik sykdom at rehabiliteringspenger bør tilstås. Trygdekontoret fatter deretter 5. februar 1998 vedtak om avslag på krav om rehabiliteringspenger.

A utferdiget så 3. juli 1998 en ny sykemelding for T, hvor han opplyser at pasienten er å anse «100 % arb.ufør grunnet sitt sykdomskompleks». Den andre erklæringen vedrørende T er også datert 3. juli 1998.

Denne er svært lik erklæringen vedrørende L. A skriver her bl.a. at «PEF lå rundt 65 % av forventet. [...] Det hersker liten tvil om at han er fortsatt syk grunnet sitt sykdomskompleks som hovedårsak [...] Han har hatt en traurig barndom/ungdom. Personlighetsforstyrrende karaktertrekk kan spores tilbake til 12-13 års alder». A konkluderer med at «Han er å anse som ervervsufør av grad 100 %». A erkjente i retten at denne erklæringen var uriktig, og at han hadde mottatt urettmessig betaling fra pasienten.

I uttalelse 22. august 1998 påpeker rådgivende overlege dr. Lerkerød at erklæringene fra A vedrørende L og T er «påfallende like». T ble henvist til undersøkelse hos dr. Føreland og dr. Grünfeld. A sendte en telefaks til trygdekontoret om at pasienten ikke kunne møte til slik kontrollundersøkelse på grunn av sykdom.

Trygdekontoret fattet deretter vedtak om opphør av sykepenger, som han hadde mottatt i perioden 29. mai til 9. desember 1998.

Retten finner det hevet over rimelig tvil at folketrygden som følge av A' uriktige erklæring ble forledet til å fatte vedtak om sykepenger for T. Trygdekontorets vedtak var kun basert på A' erklæring og sykemeldinger, slik at det fremstår som klart at han dermed forledet trygdekontoret til å fatte vedtaket. Vedtaket innebar et tap for folketrygden, ettersom det ikke er noen holdepunkter for at T faktisk hadde krav på sykepenger. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at A hadde dette som forsett, og at han handlet i den hensikt å skaffe T en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for bedrageri i forhold til T i tiltalen post I a.

Når det gjelder bedrageriets omfang, må alle sykepengene utbetalt mellom 29. mai og 9. desember 1998 regnes som et faktisk tap for folketrygden. Dette var totalt 101.032 kroner.

U

I brev 28. desember 1995 til trygdekontoret skriver A at han anser U som «arbeidsufør av grad 100 %» og derfor anbefaler rehabiliteringsstønad.

I nytt brev til trygdekontoret datert 4. november 1996 viser A til «epikrise fra psykolog». Vedlagt denne var erklæring datert 18. mai 1996 undertegnet av psykolog B. Dette er en av «in blancoerklæringene» som B påførte sitt stempel og navnetrekk og A deretter fylte ut for å gi inntrykk av at det var hun som hadde avgitt erklæringen. Begge de to tiltalte har erkjent disse faktiske forholdene. Resten av erklæringene utferdiget på samme måte er omfattet av tiltalen post I b og vil behandles nedenfor. A har erkjent at denne erklæringen vedrørende U er skrevet av ham, og at han forsto at dette innebar dokumentfalsk.

Trygdekontoret fattet 26. november 1996 vedtak om rehabiliteringspenger for U.

I uttalelse 14. juli 1997 fra rådgivende overlege dr. Backer konkluderes det med at vilkårene ikke lenger er til stede for rehabiliteringspenger, og viser til at pasientens behandlende psykolog Jan Krefting har meddelt at han har avsluttet behandlingen av U. Trygdekontoret fattet deretter 22. august 1997 vedtak om opphør av rehabiliteringspenger fra 30. august s.å.

A sendte så brev datert 28. august 1997 til trygdekontoret hvor han gjentar at han anser pasienten som ervervsufør, og at han vil søke om uførepensjon.

A neste erklæring vedrørende U er datert 1. desember 1997 og stilet til trygdekontoret. Erklæringen har store likhetstrekk med og er skrevet samme dato som erklæringen vedrørende L. A konkluderer slik: «Jeg har ingen tro på en bedring av hans tilstand. han har ikke noe å gjøre i det vanlige norske arbeidsliv grunnet sitt sykdomskompleks. Jeg anbefaler derfor uførepensjon». A erkjente i retten at denne erklæringen var uriktig, og at han hadde mottatt urettmessig betaling fra pasienten.

I erklæring 30. januar 1998 fra dr. Feet konkluderer han med at pasienten oppfattes som psykisk syk, og anbefaler rehabiliteringspenger. Dr. Feet viser bl.a. til at U «har vært behandlet hos psykolog B våren -96». Dette er antakelig basert på erklæringen i Bs navn, som A har erkjent at var falsk.

U søkte deretter 7. februar 1998 igjen om rehabiliteringspenger. Trygdekontoret fattet så 19. februar 1998 vedtak om rehabiliteringspenger fra 21. januar s.å. Vedtaket bygget på uttalelse 12. februar 1998, hvor han viser til dr. Feets erklæring og anser med den vilkårene for rehabiliteringspenger for å være oppfylt. Rehabiliteringspengene ble forlenget i flere etterfølgende vedtak.

I brev 18. juni 1998 etterlyser dr. Feet opplysninger fra Us behandlende lege A om hvordan det har gått med pasientens behandling. I ny erklæring 15. juli 1998 konkluderer A med at U er varig ufør, og støtter en søknad

om uførepensjon. Erklæring viser til omfattende testresultater fra tester som MADRS, MINI/SCID/DSM-4 osv. Dette er tester A erkjente at han ikke hadde kompetanse til å gjennomføre. Han har erkjent at andre erklæringer med tilsvarende referanser til tester, er uriktige. Retten finner det hevet over rimelig tvil at også denne erklæringen vedrørende U er uriktig.

I ny uttalelse 1. september 1998 fra rådgivende overlege dr. Backer skriver han:

> «Etter at jeg nå har lest alle de saksdokumenter som er tilkommet saken siden jeg sist så den (den 120298) finner jeg, - på bakgrunn av disses medisinske informasjoner, - spesielt de i dok. 48, - at denne 41 år gamle marokkaner nå må anses for varig ufør til enhver type arbeid, - på grunn av sin psykiske lidelse, - med mer enn 50 % tap av ervervsevnen.»

Dokument 48 som dr. Backer viser til, er A uriktige erklæring 18. juni 1998.

I ny erklæring fra dr. Feet 4. januar 1999 skriver han bl.a.:

> « Pas. har hatt dårlig effekt av en rekke medikamentelle behandlinger. [...] Det er imidlertid mistanke om at pas. overmedisinert med andre medisiner. [...] Det er lite trolig at pasientens tilstand vil bedre seg vesentlig. [...] Det går trolig mot en uførepensjon.»

Fylkestrygdekontoret vedtok deretter 12. februar 1999 100 % uførepensjon for U.

I erklæring 12. mars 2002 fra etterkontrollundersøkelse av bl.a. dr. Noreik heter det at legene ikke har kunnet påvise alvorlig psykisk lidelse, men at han har et sammensatt sykdomsbilde som innebærer at han har små muligheter i arbeidslivet. Det påpekes også at pasienten har vært ute av arbeidslivet i åtte år, og at dette i seg selv er kronifiserende. Legene påpeker videre at pasienten «står på ganske mye medisin, og vi kan ikke se bort fra at dette i seg selv kan ha en del negative virkninger for ham».

Den 23. april 2002 fattet Fylkestrygdekontoret nytt vedtak om fortsatt uførepensjon. I erklæring 9. januar 2003 fra ny etterkontrollundersøkelse av dr.psychol. Torgalsbøen og professor Rishovd Rund konkluderes det med at U «har invalidiserende symptomer og fremstår som meget plaget», og han anses fortsatt arbeidsufør. Pasienten mottar fremdeles uførepensjon i dag.

Retten finner det på denne bakgrunn hevet over rimelig tvil at folketrygden som følge av A' uriktige erklæringer ble forledet til å fatte vedtak om rehabiliteringspenger for U. A la ned en betydelig innsats for at U skulle få trygdeytelser, og skrev bl.a. hele tre uriktige erklæringer om pasienten. Dr. Feet og dr. Backers vurderinger var i stor grad basert på A' erklæringer og de falske erklæringene i Bs navn. Det fremstår dermed som klart at A gjennom disse erklæringene forledet trygdekontoret til å fatte både vedtakene om rehabiliteringspenger og uførepensjonsvedtaket i 1999. Vedtaket innebar et tap eller fare for tap for folketrygden. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at A hadde dette som forsett, og at han handlet i den hensikt å skaffe U en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for bedrageri i forhold til U i tiltalen post I a.

Når det gjelder bedrageriets omfang, må alle rehabiliteringspengene utbetalt fra 21. januar 1998 frem til han gikk over på uførepensjon oktober s.å., og uførepensjon utbetalt frem til det nye vedtaket om uførepensjon 23. april 2002, regnes som et faktisk tap for folketrygden. Dette beløper seg til ca. 1 million kroner.

Det blir imidlertid neppe riktig å anse uførepensjon utbetalt etter vedtaket i april 2002 som et faktisk tap for folketrygden. Selv om det ikke kan ses bort fra at U da hadde blitt ervervsufør på grunn av feilaktig behandling fra A, kan det ikke anses bevist at U ikke på det tidspunktet uansett ville hatt krav på uførepensjon. Dr. Noreik vurderte pasienten som arbeidsufør, og i etterkontroll anså dr.psychol. Torgalsbøen og professor Rishovd Rund U for å være svært syk.

Det var imidlertid fare for at tapet kunne blitt svært stort. Faren for tap må anses som summen av faktisk utbetalte og antatt fremtidige utbetalinger i medhold av de vedtakene som ble fattet på grunnlag av A' bedrageri. NAV har beregnet dette til 3 897 692 kroner. Retten legger dette til grunn.

S

B skrev 27. november 1990 en erklæring vedrørende S hvor hun konkluderer med at «dette er en kvinne som ikke er i stand til å arbeide. Jeg anbefaler attføringsstøtte til henne». B2 erkjente i retten å ha skrevet denne, og benektet at den var uriktig.

I erklæring fra A datert 5. mars 1993 konkluderer han med at pasienten er helt arbeidsufør, og at alle vilkårene for uførepensjon er oppfylt. Han anbefaler likevel at denne gjøres tidsbegrenset.

Trygdekontoret fattet 12. mai 1993 vedtak om uførepensjon for S. S søkte 6. desember 1996 om fortsatt uførepensjon.

I A' erklæring 2. mars 1998 skriver han bl.a. at: «Hun preges av initiativløshet, energitap, tretthetsfølelse med regresjonstendens, ligger mye på sofaen. [...] Hun opplever alt som håpløst, er fortvilet, ingen gledesfølelse.» A konkluderer med: «Ingen restarbeidsevne slik jeg ser det. Varig arbeidsufør grunnet nevnte sykdomskompleks». A erkjente i retten at denne erklæringen var uriktig, og husket at han hadde mottatt urettmessig betaling fra denne pasienten.

Trygdekontoret vedtok så 18. mars 1998 100 % uførepensjon for S, og la avgjørende vekt på A' siste erklæring.

I erklæring 28. januar 2004 fra etterkontrollundersøkelse av dr.psychol. Torgalsbøen og professor Rishovd Rund konkluderes det med at S på det tidspunktet ikke er arbeidsfør. Legene anser hennes psykososiale fungering som svært dårlig, og mener at hun trenger innleggelse på sykehus for å få adekvat behandling. Pasienten har fremdeles uførepensjon i dag.

Retten finner det på denne bakgrunn hevet over rimelig tvil at folketrygden som følge av A' uriktige erklæring ble forledet til å fatte vedtak om uførepensjon for S. Til grunn for trygdekontorets vedtak lå også en erklæring fra B, men retten vil se bort fra den i denne sammenheng ettersom det åpenbart er grunn til å tvile på også denne erklæringens riktighet, jf. om dette nedenfor. S ble ikke undersøkt av andre leger før trygdekontoret fattet sitt vedtak. Det fremstår dermed som klart at A' erklæring motiverte trygdekontoret til å fatte uførepensjonsvedtakene, og at dette innebar et tap eller fare for tap for folketrygden. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at A hadde dette som forsett, og at han handlet i den hensikt å skaffe S en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for bedrageri i forhold til S i tiltalen post I a.

Det kan imidlertid ikke legges til grunn at den utbetalte uførepensjonen må anses som et faktisk tap for folketrygden. Dr.psychol. Torgalsbøen og professor Rishovd Rund anså ved etterkontroll S for å være svært syk og anbefalte innleggelse. Det kan da ikke ses bort fra at S uansett ville hatt krav på uførepensjon allerede i 1996. I så fall har ikke folketrygden lidt noe tap.

Det var imidlertid fare for at tapet kunne blitt svært stort. Faren for tap må anses som summen av faktisk utbetalte og antatt fremtidige utbetalinger i medhold av de vedtakene som ble fattet på grunnlag av A' bedrageri. NAV har beregnet dette til 4.548.602 kroner. Retten legger dette til grunn.

V

V søkte om 100 % uførepensjon 6. juni 1997. Kravet ble 4. november s.å. endret til krav om rehabiliteringspenger. Denne søknaden ble ført i pennen av A.

A' erklæring vedrørende V er datert 9. mars 1998 og stilet til et trygdekontor. Den har store likhetstrekk med erklæringen vedrørende S. A skriver bl.a.: «Hun preges av initiativløshet, energitap, tretthetsfølelse med regresjonstendens, ligger mye på sofaen. [...] Hun opplever alt som håpløst, er fortvilet, ingen gledesfølelse.» A konkluderer med: «Ingen restarbeidsevne slik jeg ser det. Varig arbeidsufør grunnet nevnte sykdomskompleks». A erkjente i retten at erklæringen var uriktig, men benektet at han hadde mottatt urettmessig betaling fra denne pasienten.

Trygdekontoret fattet 20. mars 1998 vedtak om rehabiliteringspenger fra 1. september 1997.

V søkte igjen om uførepensjon 8. desember 1998. I erklæring 25. februar 1999 fra dr. Kjus konkluderer hun slik:

> «Med denne pasientens lange sykehistorie, med observasjonene på Trosterud treningssenter samt mitt inntrykk etter samtalen med pas. i dag, er denne pas. 100 % arbeidsufør».

Fylkestrygdekontoret fattet så 9. mars 1999 vedtak om 100 % uførepensjon.

I uttalelse 29. april 2002 fra rådgivende lege dr. Gautvik skriver han at Vs adferd er normal, og at det ikke er overensstemmelse med tidligere beskrivelser av psykisk sykdom og slik pasienten fremstår. I erklæring 18. november s.å. konkluderer imidlertid dr. Arnesen med at V vil være 100 % ufør i ethvert yrke.

I erklæring fra etterkontrollundersøkelse 7. januar 2003 av dr. Føreland konkluderer hun på den annen side med at V da er å anse som fullt arbeidsfør. Fylkestrygdekontoret fattet deretter 16. juli 2003 vedtak om opphør av uførepensjon. Dette ble påklaget, men stadfestet av Trygderetten i kjennelse 18. april 2004.

V søkte igjen om uførepensjon 20. mai 2005. Hun ble i erklæring 20. januar 2006 fra dr. Grünfeld vurdert som arbeidsufør av flere årsaker, men trygdekontoret avslo 6. februar 2006 hennes krav om uførepensjon. Hun har etter dette ikke hatt trygdeytelser.

Retten finner det på denne bakgrunn hevet over rimelig tvil at trygdekontoret som følge av A' uriktige erklæring ble forledet til å fatte vedtak 20. mars 1998 om rehabiliteringspenger for V. Trygdekontoret la avgjørende vekt på erklæringen fra A, slik at det fremstår som klart at det var denne som motiverte trygdekontoret til å fatte vedtaket. Vedtaket innebar et tap eller fare for tap for folketrygden. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at A hadde dette som forsett, og at han handlet i den hensikt å skaffe V en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for bedrageri i forhold til V i tiltalen post I a.

Det kan imidlertid ikke legges til grunn at utbetalingene til V må anses som et faktisk tap for folketrygden. Dr. Kjus vurderte i 1999 V som 100 % arbeidsufør bl.a. basert på hennes lange sykdomshistorie. Det kan derfor ikke ses bort fra at V uansett ville hatt krav på både rehabiliteringspenger og uførepensjon i tråd med de vedtak som ble fattet. I så fall har ikke folketrygden lidt noe tap.

Det var imidlertid fare for at tapet kunne blitt svært stort. Faren for tap må anses som summen av faktisk utbetalte og antatt fremtidige utbetalinger i medhold av de vedtakene som kan tilbakeføres til A' bedrageri. NAV har beregnet dette til 4.152.157 kroner. Retten legger dette til grunn.

EE

EE fremsatte 11. oktober 1997 krav om rehabiliteringspenger. Søknaden var delvis ført i pennen av A. I erklæring 10. september 1997 anbefalte dr. Feet rehabiliteringspenger fremfor uførepensjon for EE. Trygdekontoret fattet 22. desember s.å. vedtak om rehabiliteringspenger.

A' erklæring vedrørende EE er datert 23. mars 1998 og stilet til et trygdekontor. Den har store likhetstrekk med erklæringene vedrørende S og V. A skriver bl.a.: «Hun preges av initiativløshet, energitap, tretthetsfølelse med regresjonstendens, ligger mye på sofaen. [..] Hun opplever alt som håpløst, er fortvilet, ingen gledesfølelse.» A konkluderer med: «Ingen restarbeidsevne slik jeg ser det. Varig arbeidsufør grunnet nevnte sykdomskompleks». A erkjente i retten at erklæringen var uriktig, men benektet at han hadde mottatt urettmessig betaling fra denne pasienten.

I uttalelse 13. april 1998 fra rådgivende lege dr. Lerkerød tar han til orde for ny vurdering fra dr. Feet med tanke på hvilken mulighet det er for at behandling vil kunne hjelpe pasienten.

Trygdekontoret fattet 16. april 1998 vedtak om fortsatte rehabiliteringspenger for EE.

I erklæring 7. mai 1998 fra dr. Feet anbefaler han, etter konsultasjon med pasienten, videre rehabiliteringspenger. Pasienten fikk senere avslag på krav om uførepensjon, og har etter dette ikke mottatt trygdeytelser.

Retten anser det bevist at A' uriktige erklæring fremkalte en villfarelse hos trygdekontoret med hensyn til det som er beskrevet i erklæringen om pasientens helsetilstand. Det er imidlertid tvilsomt om det var denne erklæringen som var motiverende for trygdekontorets vedtak. Også dr. Feet anbefalte i flere omganger rehabiliteringspenger for pasienten, slik at det ikke kan anses bevist at det var A' erklæring som forledet trygdekontoret til å fatte vedtakene. A kan derfor bare dømmes for forsøk på bedrageri.

I forhold til dette forsøket finner retten det hevet over rimelig tvil at A hadde til hensikt å bedra folketrygden og derved skaffe EE en uberettiget vinning. Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for forsøk på bedrageri i forhold til EE i tiltalen post I a.

Når det gjelder forsøkets omfang, må det settes lik de rehabiliteringspengene som ble utbetalt i medhold av de vedtakene som ble fattet og som kan føres tilbake til A' erklæring. Dette beløper seg til 37 400 kroner.

FF

FF fremsatte 28. november 1997 krav om uførepensjon. I brev 23. mai 1997 til trygdekontoret opplyser A at «det har lykkes meg å få henne inn til terapi hos psykolog B. 1. time er 300597». Både A og B2 hevdet under hovedforhandlingen at dette ikke kunne være riktig, ettersom B ikke drev psykologpraksis da.

A' erklæring vedrørende FF er datert 3. mars 1998 og stilet til et trygdekontor. Den har store likhetstrekk med de tre nærmest ovennevnte erklæringene. A skriver også her bl.a.: «Hun preges av initiativløshet, energitap, tretthetsfølelse med regresjonstendens, ligger mye på sofaen. [..] Hun opplever alt som håpløst, er fortvilet, ingen gledesfølelse.» A konkluderer med: «Slik hennes sykdomsbilde fremstår i dag er hun varig arbeidsufør, ingen restarbeidsevne forefinnes. I lys av hennes med. sett unge alder søker jeg derfor om en tidsbegrenset uførepensjon for henne.» A erkjente i retten at erklæringen var uriktig, men benektet at han hadde mottatt urettmessig betaling fra denne pasienten.

Trygdekontoret fattet 13. mars 1998 vedtak om fortsatte rehabiliteringspenger.

I erklæring fra kontrollundersøkelse 24. mars 1998 konkluderer dr. Føreland med FF på det tidspunktet er psykisk sett «upåfallende», og anser henne som fullt arbeidsfør. Trygdekontoret fattet så 16. april 1998 vedtak om opphør av rehabiliteringspenger. Fylkestrygdekontoret avslo 30. juni s.å. kravet om uførepensjon.

I erklæring 19. juni 1998 fra dr. Grünfeld skriver han at han ikke vil anbefale uførepensjon, men at pasienten bør tilstås rehabiliteringspenger inntil videre. I brev 25. august 1998 til trygdekontoret opprettholder imidlertid A sin vurdering av pasienten som 100 % ervervsufør.

I kjennelse 17. september 1999 stadfestet Trygderetten de forskjellige avslagene på videre trygdeutbetalinger.

I erklæring fra B2 datert 7. juli 2000 skriver hun at tilstanden til pasienten stadig forverres, og konkluderer slik:

> «Hun synes pr. dato ikke å kunne klare en utfordring som en arbeidssituasjon vil være, og jeg anbefaler 100 % uføretrygd.»

B2 bekreftet i retten at hun hadde FF til behandling på dette tidspunktet, ettersom hun da forsøkte å gjenoppta sin psykologpraksis. B2 bekreftet at det var hun som hadde skrevet erklæring, og erkjente at det var sannsynlig at denne skulle til trygdekontoret i forbindelse med en trygdesak.

I en ny erklæring fra A innkommet trygdekontoret 17. juli 2000 konkluderer han igjen med at FF er 100 % arbeidsufør.

I erklæring 24. november 2000 fra dr. Grünfeld gir han uttrykk for at han synes saken er vanskelig, og skriver at pasienten er «fiksert i en sykerolle», og ikke motivert for videre behandling. Han konkluderer med at man kanskje ikke kommer utenom uførepensjon. Fylkestrygdekontoret vedtok imidlertid 17. juli 2001 avslag på uførepensjon. FF har siden fått innvilget uførepensjon, og mottar dette i dag.

Retten finner det på denne bakgrunn hevet over rimelig tvil at folketrygden som følge av A' uriktige erklæring ble forledet til å fatte vedtak om rehabiliteringspenger for FF. Trygdekontorets vurdering var basert på A' erklæring og uriktige opplysninger om at pasienten hadde gått til behandling hos B, slik at det fremstår som klart at A forledet trygdekontoret til å fatte vedtakene. Vedtaket innebar et tap eller fare for tap for folketrygden. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at A hadde dette som forsett, og at han handlet i den hensikt å skaffe FF en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for bedrageri i forhold til FF i tiltalen post I a.

Når det gjelder bedrageriets omfang, må alle rehabiliteringspengene utbetalt fra 18. august 1997 frem til utbetalingene ble stanset 31. mars 1998 regnes som et faktisk tap for folketrygden. Dette beløper seg til 67.512 kroner. Det ble ikke etter dette fattet vedtak som kan tilbakeføres til A' uriktige erklæring, slik at det i tråd med betraktningene ovenfor ikke oppsto noen fare for ytterligere tap.

Sammenfatning - tiltalen mot A post I a

A dømmes med dette etter straffeloven § 270 første ledd nr. 1 for 21 tilfeller av bedrageri under tiltalen post I a. Bedrageriene medførte et faktisk tap for folketrygden på over 8 millioner kroner, og en fare for ytterligere tap på nær 40 millioner kroner.

A dømmes også etter straffeloven § 270 første ledd nr. 1, jf. § 49, for forsøk på ytterligere 10 bedragerier under tiltalen post I a. Dersom disse bedrageriene hadde blitt fullbyrdet, kunne de medført en fare for tap på over 25 millioner kroner.

Bedrageriene skal som nevnt ovenfor anses som en fortsatt forbrytelse. Denne har forårsaket eller sto i fare for å forårsake betydelig økonomisk skade. A har dessuten misbrukt den stilling han hadde som lege. Dette gjorde han ved å utnytte den generelle tillit til at det som fremgår av legeerklæringer er riktig, noe folketrygden er avhengig av å kunne stole på for en rasjonell gjennomføring av sin saksbehandling. Retten finner det derfor klart at dette er grovt bedrageri, jf. straffeloven § 271. Dette gjelder både bedrageriene og bedrageriforsøkene.

Tiltalen post I b

Generelt om erklæringene

Både A og B2 forklarte under hovedforhandlingen at B2 en gang i 1994 kom hjem til A privat, ifølge B2 på spontan høflighetsvisitt. A var oppgitt over at hun ikke fikk ferdigstilt vurderingene av en del pasienter. De ble derfor enige om at A kunne skrive utfyllende kommentarer og enklere erklæringer om pasienter B2 hadde til vurdering, og som B2 ikke hadde kapasitet til å utføre.

Utstedelsen skjedde ved at B2 stemplet med sitt psykologstempel og undertegnet på blanke ark. A forklarte i retten at det dreide seg om anslagsvis 50 ark. B2 husket ikke hvor mange det dreide seg om. I politiavhør forklarte B2 at det var ca. 100 ark. Både A og B2 benektet i retten at det kunne dreie seg om så mange.

B2 forklarte i retten at hun hadde med stempelet i vesken fordi hun var redd for at det skulle bli stjålet. Hun hadde det med seg overalt. Hun hadde tidligere hatt innbrudd på kontoret hvor et stempel ble stjålet.

Ifølge A avtalte de at B2 skulle få kopi av de erklæringene A utstedte i hennes navn. B2 mente også at de hadde blitt enige om at A skulle ringe henne hver gang han brukte arkene til erklæringer, slik at hun fikk vite hva som sto i hennes navn. Ifølge A avtalte de også at hun skulle få 200-400 kroner per erklæring. Det ble imidlertid ikke noe av alt dette på grunn av rot fra A' side. Ifølge B2 mottok hun aldri noen henvendelser fra A om slike erklæringer.

A forklarte i retten at han på dette tidspunktet var under stort psykisk press. Han så ingen moralske kvaler overfor B2 i forhold til dette. A erkjente at han forsto at han med dette gikk over en strek og gjorde noe ulovlig. Det tok da også en del tid før han begynte å bruke dem. A mente at også B2 måtte ha forstått at dette var ulovlig, og at erklæringene skulle brukes i trygdesaker.

Når han skrev erklæringene puttet A de underskrevne arkene i sin printer og printet slik ut erklæringer med Bs stempel og underskrift. A lagde også brevhodet på arkene på sin PC, slik at det fremgikk at de var fra hennes praksis. A erkjente under hovedforhandlingen at dette må anses som dokumentfalsk.

A forklarte videre at B2 aldri ba om å få tilbake de blanke arkene. A makulerte de resterende arkene da han avsluttet sin praksis i 1999.

A erkjente i retten at han fikk tilsvarende urettmessig betaling fra pasientene for de uriktige erklæringene skrevet i de blanke arkene, som han fikk for de øvrige uriktige erklæringene.

Retten finner det på denne bakgrunn hevet over rimelig tvil at alle de 15 erklæringene omfattet av tiltalen post I b er falske, og at A forsettlig sendte falske erklæringer til de ulike trygdekontorene. Retten vil nedenfor komme tilbake til de enkelte erklæringene i forbindelse med redegjørelsen for hver enkelt pasient i tiltalen. Retten bruker i det følgende betegnelsen «in blancoerklæring» på disse erklæringene.

Retten finner det videre hevet over rimelig tvil at de uriktige erklæringene fremkalte en villfarelse hos folketrygden, som besto i at den trodde at pasientenes sykdomsbilde var slik som beskrevet i erklæringene, og at det var psykolog B som hadde skrevet og foretatt vurderingene som fremgikk av dem. Dette kan ha hatt betydning for folketrygdens vurdering av om vilkårene i folketrygdloven for de ulike stønadene det ble søkt om, var oppfylt.

Hvorvidt det var denne villfarelsen som forledet trygdekontorene til å fatte vedtak om stønad, slik at det oppsto et tap eller en fare for tap for folketrygden, må vurderes konkret for hver enkelt pasient. Retten vil nedenfor gjennomgå hver enkelt pasient i tiltalen post I b med tanke på dette. Retten vil samtidig ta stilling til om bedrageriene medførte tap eller fare for tap for folketrygden, og tapets eventuelle omfang. Redegjørelsen nedenfor følger kronologien fra NAVs behandling av sakene, som også ble fulgt under hovedforhandlingen.

HH

HH søkte om attføringspenger 30. juni 1992. I en erklæring datert 13. januar 1994 skriver B bl.a.:

> «[K]onklusjonen må bli at dette er en pas. so pga. sine psykosomatiske plager overhode ikke er i stand til å være i en arbeidsrelasjon over tid. [...] Han vil heller ikke profitere på psykoterapi, derfor tilrår jeg, sammen med dr. A, å søke uførhetstrygd for denne pas.»

B2 var under hovedforhandlingen usikker på om det var hun som hadde skrevet denne erklæringen. Det er ikke hevdet fra noen av partene at den ble skrevet av A.

In blancoerklæringen, dvs. erklæringen skrevet av A og stemplet og underskrevet av B, vedrørende HH er datert 10. juni 1996. Dette var etter at B2 hadde lagt ned sin psykologpraksis. Det bekreftes i erklæringen at pasienten anses som varig arbeidsufør. A erkjente i retten at han hadde skrevet erklæringen, at den var uriktig og innebar dokumentfalsk, og at han fikk urettmessig betaling fra pasienten.

I erklæring datert 18. juni fra A viser han til en «rapport fra psykolog som har hatt han til psykiatrisk evaluering høsten 1995». A bekrefter også at pasienten har gjennomgått adekvat behandling og er å anse som varig 100 % ufør.

I uttalelse 17. juli 1996 fra rådgivende lege Berild, som bare har hatt sakens dokumenter til vurdering, konkluderer han med at uførepensjon er rett ytelse for denne pasienten.

I skriv 16. august 1996, delvis fylt ut av A, omgjør HH sitt krav om attføringspenger til 100 % uførepensjon. Fylkestrygdekontoret vedtok så 5. november 1996 100 % uførepensjon for pasienten.

I 2002 ble det avdekket at B2 ikke hadde autorisasjon som psykolog. Folketrygden foretok deretter etterkontroll av en rekke pasienter hvor det forelå erklæring i hennes navn. I saken HH viste det seg at vedtaket hadde blitt fattet nærmest utelukkende på grunnlag av erklæringene fra A og B2. Fylkestrygdekontoret fattet derfor 9. januar 2003 vedtak om opphør av uførepensjon med virkning fra 1. februar s.å.

Retten finner det på denne bakgrunn hevet over rimelig tvil at folketrygden som følge av in blancoerklæringen skrevet av A ble forledet til å fatte vedtak om uførepensjon for HH. Trygdekontorets vurdering var basert på B2s og A' erklæringer, slik at det er klar årsakssammenheng mellom in blancoerklæringen og trygdekontorets vedtak. Vedtaket innebar et tap eller fare for tap for folketrygden. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at A hadde dette som forsett, og at han handlet i den hensikt å skaffe HH en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for bedrageri i forhold til HH i tiltalen post I b.

Når det gjelder bedrageriets omfang, må all uførepensjon utbetalt fra august 1995 frem til utbetalingene ble stanset 31. januar 2002 regnes som et faktisk tap for folketrygden. Dette beløper seg til 883.635 kroner. HH gikk etter dette over på avtalefestet pensjon. Det er derfor ikke lagt frem beregninger av eventuelle fremtidige utbetalinger av uførepensjon. Retten legger derfor til grunn at det ikke oppsto noen fare for ytterligere tap for folketrygden etter at utbetalingene ble stanset.

II

II søkte om uførepensjon 14. april 1997.

I erklæring datert 28. august 1997 fra A viser han til «vedlagte epikrise fra psykolog B som har behandlet ham samme med u.t. forsommeren 97». Dette var etter at B2 hadde lagt ned sin psykologpraksis. A anbefaler i erklæringen «varig 100 % uførepensjon» for pasienten.

In blancoerklæringen vedrørende II er datert 2. juni 1996. Dette var etter at B hadde lagt ned sin psykologpraksis. Det anbefales i erklæringen uførestønad for pasienten. A erkjente i retten at han hadde skrevet erklæringen, at den var uriktig og innebar dokumentfalsk, og at han fikk urettmessig betaling fra pasienten.

I erklæring fra dr. Feet 28. oktober 1997 legger han bl.a. vekt på at «pasienten har vært behandlet av psykolog B og i tillegg brukte flere typer medisiner». Han viser også til at pasienten har vært behandlet hos psykolog, men ikke er egnet for slik behandling. Dr. Feet konkluderer slik:

> «Dersom adekvat medikamentell behandling har vært gjennomført er det ikke utsikter til bedring hos denne pasient. Det anbefales da uførepensjon.»

Fylkestrygdekontoret fattet 17. april 1998 vedtak om uførepensjon for II med virkning fra mars 1997. Det fremgår av vedtaket at det ble lagt vekt på in blancoerklæringen og erklæringen fra A.

I ny erklæring fra dr. Feet 19. mars 1998 konkluderer han med at pasienten anses å ha gjennomført adekvat medikamentell behandling, som han har hatt liten effekt av, og anbefaler derfor uførepensjon.

Som følge av etterkontroll av alle saker hvor det forelå erklæringer i Bs navn, fattet Fylkestrygdekontoret 7. januar 2003 vedtak om opphør av uførepensjon med virkning fra 1. februar 2003. Vedtaket ble påklaget, men stadfestet av Trygderetten i kjennelse 5. desember 2003.

I brev til Fylkestrygdekontoret datert 26. mai 2003 skriver B at hun aldri har hatt denne pasienten til psykoterapeutiske konsultasjoner og aldri har hørt om ham. Hun antyder at det må foreligge falske opplysninger som kobler henne til pasienten. Hun nevner imidlertid ikke at hun underskrev på en rekke blanke ark og ga dem i til A i 1994.

Retten finner det på denne bakgrunn hevet over rimelig tvil at folketrygden som følge av in blancoerklæringen skrevet av A ble forledet til å fatte vedtak om uførepensjon for II. Trygdekontoret la i sin vurdering vekt på in blancoerklæringen og dr. Feets erklæring, som la til grunn at pasienten hadde gått til behandling hos B. Det er derfor klar årsakssammenheng mellom in blancoerklæringen og trygdekontorets vedtak. Vedtaket innebar et tap eller fare for tap for folketrygden. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at A hadde dette som forsett, og at han handlet i den hensikt å skaffe II en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for bedrageri i forhold til II i tiltalen post I b.

Når det gjelder bedrageriets omfang, må all uførepensjon utbetalt fra mars 1997 frem til utbetalingene ble stanset i februar 2003 regnes som et faktisk tap for folketrygden. Dette beløper seg til 1.272.512 kroner.

Det var imidlertid fare for at tapet kunne blitt langt større. Dersom ikke folketrygden hadde etterprøvet uførepensjonsvedtaket fattet på grunnlag av in blancoerklæringen, kunne utbetalingene ha fortsatt helt frem til IIs pensjonsalder. NAV har beregnet dette, inkludert faktisk utbetalte beløp, til 3.083.912 kroner. Retten legger dette til grunn.

JJ

JJ søkte om uførepensjon 11. juni 1996. Søknaden var delvis ført i pennen av A. I søknaden vises det til «vedlagte epikrise fra psykiatrisk evaluering», og A opplyser at han anser pasienten som 100 % var arbeidsufør.

In blancoerklæringen vedrørende JJ er datert 10. juni 1996. Det opplyses i erklæringen at B «er ening med primærlege at ytterligere yrkesmessige forsøk ikker er aktuelt, og jeg støtter en søknad om varig uførepensjon for ham». A erkjente i retten at han hadde skrevet erklæringen, at den var uriktig og innebar dokumentfalsk, og at han fikk urettmessig betaling fra pasienten.

I vedtak 18. juli 1996 tilstås JJ rehabiliteringspenger mens søknaden er til behandling.

I erklæring fra kontrollundersøkelse 31. juli 1996 av dr. Føreland konkluderes det med at pasienten er å anse som fullt arbeidsfør. Deretter avslås 16. desember s.å. krav om fortsatte rehabiliteringspenger.

I brev 13. februar 1997 til trygdekontoret skriver A at han har rådet pasienten til å endre sitt krav til krav om uførepensjon, og JJ søker om dette.

I erklæring 29. september 1997 skriver dr. EEE at pasienten klart er arbeidsufør av grad 100 %. EEE mente i retten at han ikke hadde skrevet denne erklæringen. A benektet også å ha skrevet den, og mente det var EEE som hadde gjort det. EEE kan imidlertid ha fått uriktige opplysninger fra A om at pasienten gikk til behandling hos B. Som nevnt ovenfor mener retten det er grunn til å tvile på om erklæringene fra EEE som inngår i denne saken er riktige. Retten vil derfor se bort fra EEE' erklæring som bevis for riktigheten av A' og B2s erklæringer.

I erklæring 4. desember 1997 fra dr. Holtedahl konkluderer han med at det ut fra en somatisk synsvinkel ikke er holdepunkter for at JJ skulle være arbeidsufør. I erklæring fra dr. Feet 15. januar 1998 legger han vekt på at JJ har vært til samtaler hos psykolog B våren 1996, men ikke ble funnet egnet for psykoterapi. Dr. Feet konkluderer slik:

> «I tillegg til medikamentell behandling har det vært forsøkt samtalebehandling. Pasient. har imidlertid ikke vært egnet for slik behandling. Pasient. har snart vært ute av arbeidslivet i fem år. Han har vært forsøkt

attført ved Trosterud treningssenter med dårlig resultat. Pasient. ansees som minst 50 % varig arbeidsufør. Det er ikke holdepunkter for restarbeidsevne. Det anbefales uførepensjon.»

Fylkestrygdekontoret fattet deretter 25. mars 1998 vedtak om 100 % uførepensjon.

Som følge av etterkontroll fattet imidlertid Fylkestrygdekontoret 9. januar 2003 vedtak om opphør av uførepensjon med virkning fra 1. februar 2003. Vedtaket ble påklaget, men stadfestet av Trygderetten i kjennelse 24. september 2004. Pasienten fikk igjen innvilget uførepensjon 26. juli 2006 på somatisk grunnlag, og har fremdeles uførepensjon i dag.

Retten finner det på denne bakgrunn hevet over rimelig tvil at folketrygden som følge av in blancoerklæringen skrevet av A ble forledet til å fatte vedtak om uførepensjon for JJ. Trygdekontoret la i sin vurdering vekt på in blancoerklæringen. Det ble også lagt vekt på dr. Feets erklæring, men han hadde uriktig lagt til grunn bl.a. at pasienten hadde gått til behandling hos B. Dr. Holtedahl fant på samme tidspunkt at pasienten var somatisk frisk. Det er derfor klar årsakssammenheng mellom in blancoerklæringen og trygdekontorets vedtak. Vedtaket innebar et tap eller fare for tap for folketrygden. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at A hadde dette som forsett, og at han handlet i den hensikt å skaffe JJ en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for bedrageri i forhold til JJ i tiltalen post I b.

Når det gjelder bedrageriets omfang, må alle rehabiliteringspenger og uførepensjon utbetalt fra juli 1996 frem til utbetalingene ble stanset i januar 2003 regnes som et faktisk tap for folketrygden. Dette beløper seg til 1.409.248 kroner.

Det var imidlertid fare for at tapet kunne blitt langt større. Dersom ikke folketrygden hadde etterprøvet uførepensjonsvedtaket fattet på grunnlag av in blancoerklæringen, kunne utbetalingene ha fortsatt helt frem til JJs pensjonsalder. NAV har beregnet dette, inkludert faktisk utbetalte beløp, til 3.172.372 kroner. Retten legger dette til grunn.

KK

A skrev 4. september 1995 sykemelding for KK.

I erklæring 28. juni 1996 viser A til vedlagte «epikrise fra psykolog B», og at han «anbefaler i likhet med psykolog B rehab.stønad». Vedlagt denne var in blancoerklæringen vedrørende KK, 20. juni 1996. Det opplyses i denne at B «støtter en anbefaling om rehabiliteringsstønad». A erkjente i retten at han hadde skrevet in blancoerklæringen, at den var uriktig og innebar dokumentfalsk, og at han fikk urettmessig betaling fra denne pasienten.

I trygdekontorets vedtak 5. juli 1996 tilstås KK rehabiliteringspenger fra mai s.å. Rehabiliteringspenger ble forlenget i flere etterfølgende vedtak. På grunn av at trygdekontoret ikke fikk etterspurte opplysninger fra A ble utbetalingene stanset 30. november 1996.

Retten finner det på denne bakgrunn hevet over rimelig tvil at folketrygden som følge av in blancoerklæringen skrevet av A ble forledet til å fatte vedtak om rehabiliteringspenger. Vedtakene bygget utelukkende på in blancoerklæringen og andre erklæringer fra A. Vedtakene innebar et tap eller fare for tap for folketrygden. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at A hadde dette som forsett, og at han handlet i den hensikt å skaffe KK en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for bedrageri i forhold til KK i tiltalen post I b.

Når det gjelder bedrageriets omfang, må alle rehabiliteringspenger utbetalt mellom 20. mai og 30. november 1996 regnes som et faktisk tap for folketrygden. Dette beløper seg til 37.800 kroner. Vedtakene medførte ingen fare for tap ut over dette.

LL

I erklæring 2. november 1994 fra B2 konkluderer hun slik: «Det anbefales med dette støtte til uførhetstrygd for denne pasienten». B2 var i retten usikker på om hun hadde skrevet denne erklæringen. Hun kunne ikke huske pasienten. A var klar på at han ikke hadde skrevet erklæringen. I brev 14. juli 1994 til trygdekontoret bekrefter LL at hun går til behandling hos både A og B2.

LL søkte 17. januar 1995 om uførepensjon. I brev 15. januar 1995 til trygdekontoret skriver A bl.a.: «Psykolog B er fortsatt av den oppfatning at hun er varig ervervsufør pga sin psykiske lidelse». A anbefaler at pasienten får rehabiliteringsstønad.

I erklæring 27. februar 1995 fra dr. Grünfeld, som hadde LL til konsultasjon, konkluderer han med at hun er behandlingstrengende. Han anbefaler fortsatte rehabiliteringspenger, og vurderer sannsynligheten for en uførepensjon som stor.

In blancoerklæringen vedrørende LL er datert 14. juni 1996. Det konkluderes i erklæringen med at: «Ytterligere behandling vil etter all sannsynlighet ikke bedre hennes arbeidsevne noe. Hun er som jeg konkluderte i 1994 å anse som 100 % varig arbeidsufør pga sin depresjon. [..] Jeg anbefaler 100 % varig uførepensjon for henne.» A erkjente i retten at han hadde skrevet erklæringen, at den var uriktig og innebar dokumentfalsk, og at han fikk urettmessig betaling fra pasienten.

LL søkte 19. juni 1996 om uførepensjon. Søknaden var delvis fylt ut av A, som bl.a. opplyser at LL «har vært til 2 kontroller sammen med psykolog, se bilag. [...] Jeg støtter uttalelsen til B om varig uførepensjon».

Fylkestrygdekontoret vedtok så 19. august 1996 100 % uførepensjon for LL. Det fremgår av vedtaket at det ble lagt vekt på in blancoerklæringen og erklæringene fra A.

I Fylkestrygdekontorets vedtak 22. januar 2002 ble uførepensjonen opprettholdt etter etterkontroll. LL har fremdeles uførepensjon i dag.

Retten anser det bevist at in blancoerklæringen skrevet av A fremkalte en villfarelse hos trygdekontoret, bl.a. i forhold til at pasienten hadde gått til behandling hos B. Det er imidlertid tvilsomt om det var denne erklæringen som var motiverende for trygdekontorets vedtak. Dr. Grünfeld hadde pasienten til konsultasjon før in blancoerklæringen, og vurderte LL som behandlingstrengende og arbeidsufør. Det fremgår av trygdekontorets vedtak om uførepensjon at det også ble lagt vekt på dr. Grünfelds vurdering. Det kan derfor ikke anses bevist med tilstrekkelig grad av sikkerhet at det var in blancoerklæringen som forledet trygdekontoret til å fatte vedtakene. A kan derfor bare dømmes for forsøk på bedrageri.

I forhold til dette forsøket finner retten det hevet over rimelig tvil at A hadde til hensikt å bedra folketrygden og derved skaffe LL en uberettiget vinning. Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for forsøk på bedrageri i forhold til LL i tiltalen post I b.

Når det gjelder forsøkets omfang, må det settes lik faktiske og mulige fremtidige utbetalinger i medhold av de vedtakene som kan føres tilbake til in blancoerklæringen. NAV har beregnet dette til 3 204 399 kroner. Retten legger dette til grunn.

MM

MM søkte om rehabiliteringspenger 29. mars 1996.

I erklæring 24. april 1996 fra psykolog Krefting skriver han pasienten ligger i nærheten av en paranoid personlighetsforstyrrelse, men at han ikke vil utelukke at MM vil kunne profitere på terapi.

I nytt krav om rehabiliteringspenger 6. juni 1996 viser A til erklæringen fra Krefting og til brev fra psykolog B. A opplyser at han anser pasienten som 100 % arbeidsufør og anbefaler rehabiliteringsstønad. Vedlagt dette kravet var in blancoerklæringen vedrørende LL, datert 18. mai 1996. Det konkluderes her med at pasienten er «100 % arbeidsufør pga sin lidelse». A erkjente i retten at han hadde skrevet erklæringen, at den var uriktig og innebar dokumentfalsk, og at han fikk urettmessig betaling fra pasienten.

Trygdekontoret fattet 18. juni 1996 vedtak om rehabiliteringspenger fra 21. mars s.å.

MM søkte 25. august 1997 om uførepensjon. Vedlagt søknaden var erklæring 25. august s.å. fra A, hvor han bl.a. viser til den tidligere innsendte in blancoerklæringen. A anser pasienten fremdeles som 100 % varig ervervsufør.

Fylkestrygdekontoret fattet 30. mars 1998 vedtak om 100 % uførepensjon for MM. Det fremgår av vedtaket at det ble lagt vekt på in blancoerklæringen og erklæringene fra A.

I Fylkestrygdekontorets vedtak 30. desember 2002 ble uførepensjonen opprettholdt etter etterkontroll, og MM har fremdeles uførepensjon i dag.

Retten finner det på denne bakgrunn hevet over rimelig tvil at folketrygden som følge av in blancoerklæringen skrevet av A ble forledet til å fatte vedtak om rehabiliteringspenger og uførepensjon for

MM. Trygdekontoret la vekt på in blancoerklæringen. Selv om det også ble tatt hensyn til den tidligere erklæringen fra psykolog Krefting, var ikke den like klar i sine konklusjoner og anbefalinger som A erklæringer; Krefting tok bl.a. til orde for fortsatt behandling. Det er derfor klar årsakssammenheng mellom in blancoerklæringen og trygdekontorets vedtak. Vedtaket innebar et tap eller fare for tap for folketrygden. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at A hadde dette som forsett, og at han handlet i den hensikt å skaffe MM en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for bedrageri i forhold til MM i tiltalen post I b.

Når det gjelder bedrageriets omfang, må alle rehabiliteringspenger og uførepensjon utbetalt fra mars 1996 frem til Fylkestrygdekontoret vedtak om fortsatt uførepensjon 30. desember 2002 regnes som et faktisk tap for folketrygden. Dette beløper seg til ca. 1 million kroner.

Det tapet folketrygden sto i fare for å lide, var imidlertid langt større. Faren for tap må settes lik faktiske og mulige fremtidige utbetalinger i medhold av de vedtakene som kan føres tilbake til in blancoerklæringen. NAV har beregnet dette til 5 430 265 kroner, som retten legger til grunn.

NN

I erklæring 6. april 1995 fra professor dr. med. Noreik konkluderer han med at NN lider av en klar psykisk sykdom og i utpreget grad er behandlingstrengende. Dr. Noreik vurderer ham som arbeidsufør, men at tilstanden med tiden kan bedres.

NN søkte om uførepensjon 21. mai 1996. Søknaden var delvis ført i pennen av A.

In blancoerklæringen vedrørende NN er datert 18. mai 1996. Det fremgår her at B anser pasienten som «varig arbeidsufør pga sin psykiske lidelse». A erkjente i retten at han hadde skrevet erklæringen, at den var uriktig og innebar dokumentfalsk, og at han fikk urettmessig betaling fra pasienten.

I erklæring 9. mai 1996 fra dr. Andersen ved Aker sykehus heter det at NN har vært til 12 samtaler ved poliklinikken det seneste halvåret. Dr. Andersen konkluderer med at uførepensjon synes å være den riktige trygdeytelsen.

I uttalelse 12. juli 1996 fra rådgivende lege dr. Mogstad konkluderer han på bakgrunn av saksdokumentene med at pasienten mest sannsynlig har en alvorlig sinnslidelse og at ervervsevnen mest sannsynlig er varig sterkt redusert.

Fylkestrygdekontoret fattet 29. juli 1997 vedtak om 100 % uførepensjon. NN har hatt uførepensjon frem til oktober 2007.

Retten anser det bevist at in blancoerklæringen skrevet av A var egnet til å fremkalle en villfarelse hos trygdekontoret, bl.a. i forhold til at pasienten hadde gått til behandling hos B. Det er imidlertid tvilsomt om det var denne erklæringen som var motiverende for trygdekontorets vedtak. Dr. Noreik vurderte NN som psykisk syk før in blancoerklæringen ble skrevet, og dr. Andersen anbefalte uførepensjon etter en lang rekke samtaler med pasienten. Det kan derfor ikke anses bevist at det var in blancoerklæringen som forledet trygdekontoret til å fatte uførepensjonsvedtaket. A kan derfor bare dømmes for forsøk på bedrageri.

I forhold til dette forsøket finner retten det hevet over rimelig tvil at A hadde til hensikt å bedra folketrygden og derved skaffe NN en uberettiget vinning. Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for forsøk på bedrageri i forhold til NN i tiltalen post I b.

Når det gjelder forsøkets omfang, må det settes lik faktiske og mulige fremtidige utbetalinger i medhold av det uførepensjonsvedtaket som ble fattet. NAV har beregnet dette til 4.343.752 kroner. Retten legger dette til grunn.

OO

OO søkte om uførepensjon 18. august 1997. Søknaden var delvis ført i pennen av A.

I erklæring 23. februar 1998 konkluderer A med at han ikke ser noen restarbeidsevne hos pasienten, og derfor søker om 100 % uførepensjon for ham. Vedlagt denne var in blancoerklæringen vedrørende OO, datert 12. desember 1997. Ifølge erklæringen skriver B: «Jeg vurderer pasienten ut i fra sin depresjon og angst som 100 % arbeidsufør, og denne arbeidsuførheten anser jeg som varig. Jeg anbefaler derfor uførepensjon for denne

pasienten, noe hans primærlege også støtter». A erkjente i retten at han hadde skrevet erklæringen, at den var uriktig og innebar dokumentfalsk, og at han fikk urettmessig betaling fra pasienten.

Erklæring 22. april 1998 fra dr. Noreik er basert på en samtale med pasienten, men også skriv fra behandlende lege A. Noreik skriver i erklæringen bl.a.:

> «Siden tilstanden vel har vart over flere år, med forverring med tiden, og siden medikamentell behandling i så liten grad har ført frem, er det nok fare for at dette utvikler seg til å bli en kronisk tilstand.
>
> Jeg oppfatter ham som arbeidsufør på grunn av sykdom [...]. Jeg har liten tro på at yrkesrettet attføring vil føre frem til arbeidsførhet.»

Trygdekontoret fattet 5. mai 1998 vedtak om 100 % uførepensjon. Pasienten har fremdeles uførepensjon i dag.

Retten finner det på denne bakgrunn hevet over rimelig tvil at folketrygden som følge av in blancoerklæringen skrevet av A ble forledet til å fatte vedtak om rehabiliteringspenger og uførepensjon for OO. Trygdekontoret la bl.a. vekt på at pasienten gikk til kontinuerlig behandling, slik som opplyst av A i in blancoerklæringen. Det ble også lagt vekt på dr. Noreiks vurdering. Denne bygget imidlertid på at pasienten hadde vært forsøkt behandlet uten hell, basert på opplysningene fra A, og må derfor tillegges begrenset betydning. Det er derfor slik retten ser det klar årsakssammenheng mellom in blancoerklæringen og trygdekontorets vedtak. Vedtaket innebar et tap eller fare for tap for folketrygden. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at A hadde dette som forsett, og at han handlet i den hensikt å skaffe OO en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for bedrageri i forhold til OO i tiltalen post I b.

Når det gjelder bedrageriets omfang, må alle rehabiliteringspenger og uførepensjon utbetalt fra januar 1997 til 2002 regnes som et faktisk tap for folketrygden. Retten legger til grunn at folketrygden i forbindelse med etterkontrollen av alle pasientene involvert i den nærværende saken har vurdert om utbetalingene til OO skal stanses, men ikke funnet grunn til dette. Utbetalingene fra og med 2002 kan derfor ikke regnes som et faktisk tap som kan føres tilbake til in blancoerklæringen. Tapet beløper seg dermed til ca. 1 million kroner.

Det tapet folketrygden sto i fare for å lide, var imidlertid langt større. Faren for tap må settes lik faktiske og mulige fremtidige utbetalinger i medhold av de vedtakene som kan føres tilbake til in blancoerklæringen. NAV har beregnet dette til 3.741.274 kroner, som retten legger til grunn.

PP

I erklæring 19. juni 1996 vedrørende PP skriver A at pasienten er klart 100 % arbeidsufør. Han opplyser også om at epikrise fra B vil ettersendes innen en uke.

Trygdekontoret vedtok 6. mars 1997 å tilstå pasienten attføringspenger. Søknaden om dette var delvis ført i pennen av A.

I erklæring 1. desember 1996 anbefaler A yrkesrettet attføring. Vedlagt denne var in blancoerklæringen vedrørende PP, datert 31. oktober 1996. Ifølge erklæringen skriver B: «Han er etter min mening moden for yrkestiltak samtidig som han fortsetter hos sin primærlege.» A erkjente i retten at han hadde skrevet erklæringen, at den var uriktig og innebar dokumentfalsk, og at han fikk urettmessig betaling fra pasienten.

I erklæring innkommet trygdekontoret 19. februar 1997 fra dr. Grünfeld skriver han bl.a.:

> «Det er tegnet et bilde av ham preget av nærmest panikkartet angst og en svær depresjon, det siste i følge psykolog B, som har hatt ham til behandling høsten 1996. [...]
>
> Ved samtalen med meg benekter han psykiske plager i form av angst og depressivitet. [...]
>
> Jeg anser det som mest realistisk at han tilbys at yrkesrettet attføringsopplegg.»

Det ble deretter 13. mars 1997 fattet vedtak om attføringspenger fra 21. februar s.å.

PP søkte 15. oktober 1998 om uførepensjon. I erklæring 6. november 1998 konkluderte dr. EEE med at PP var «100 % medisinsk ufør uten mulighet for bedring». I erklæring 7. januar 1999 vurderte også dr. Kjus pasienten som varig 100 % ufør.

Trygdekontoret fatter deretter 18. januar 1999 vedtak om 100 % uførepensjon.

I erklæring fra etterkontrollundersøkelser i november 2002 konkluderer dr. Føreland med at PP på det tidspunktet har en mild psykisk lidelse, og at han ikke er så mye som 50 % ufør på grunn av dette.

Fylkestrygdekontoret vedtok deretter 22. september 2003 opphør av uførepensjonen. Dette vedtaket ble påklaget, men stadfestet i Trygderettens kjennelse 3. desember 2004.

Retten anser det bevist at in blancoerklæringen skrevet av A fremkalte en villfarelse hos trygdekontoret, bl.a. i forhold til at pasienten hadde gått til behandling hos B. Det er imidlertid tvilsomt om det var denne erklæringen som var motiverende for trygdekontorets vedtak. Både dr. EEE og dr. Kjus vurderte pasienten som 100 % ufør, og det fremgår av trygdekontorets vedtak om uførepensjon at det ble lagt vekt på dette. Det kan derfor ikke anses bevist at det var in blancoerklæringen som forledet trygdekontoret til å fatte vedtakene. A kan derfor bare dømmes for forsøk på bedrageri.

I forhold til dette forsøket finner retten det hevet over rimelig tvil at A hadde til hensikt å bedra folketrygden og derved skaffe PP en uberettiget vinning. Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for forsøk på bedrageri i forhold til PP i tiltalen post I b.

Når det gjelder forsøkets omfang, må det settes lik faktiske og mulige fremtidige utbetalinger i medhold av de vedtakene som kan føres tilbake til in blancoerklæringen. NAV har beregnet dette til 2.109.574 kroner. Retten legger dette til grunn.

QQ

QQ søkte om attføringspenger 27. juni 1991. Søknaden var delvis ført i pennen av A. I brev 10. april 1995 endret QQ sitt krav til å gjelde uførepensjon.

I erklæring 17. juni 1995 viser A til «vedlagte epikrise» fra psykolog B, og opplyser at pasienten var til samtaler hos henne senhøsten 1994 og i 1995. Vedlagt denne var in blancoerklæringen vedrørende QQ, datert 2. mai 1995. Ifølge erklæringen konkluderer B slik: «Etter mitt syn er pasienten å anse som varig arbeidsufør pga sine mange plager.» A erkjente i retten at han hadde skrevet erklæringen, at den var uriktig og innebar dokumentfalsk, og at han fikk urettmessig betaling fra pasienten.

I uttalelse 11. juli 1995 konkluderer rådgivende overlege dr. Mogstad med at pasientens ervervsevne er vesentlig svekket, og at medisinske eller andre tiltak ikke vil kunne bedre hans funksjon eller ervervsevne. Dr. Mogstad baserte seg imidlertid kun på sakens dokumenter, og det forelå kun lege- eller psykologerklæringer fra A eller B2.

Fylkestrygdekontoret fattet deretter 8. mai 1996 vedtak om 100 % uførepensjon med virkning fra januar 1995.

I erklæring 29. november 2004 etter etterkontroll av professor dr. med. Kaare Gautvik kritiserer han dr. Mogstads vurdering, og mener den er basert på en for grunn analyse av de foreliggende medisinske opplysningene. Ifølge dr. Gautvik representerer saken en innvilgelse av uførepensjon uten at de medisinske vilkårene for dette har vært oppfylt.

I erklæring 7. februar 2005 fra etterkontrollundersøkelse av dr.psychol. Torgalsbøen og professor Rishovd Rund konkluderer de med at QQ «neppe noensinne har hatt en alvorlig psykisk lidelse som betinger uførestønad».

Folketrygdkontoret for utenlandssaker fattet deretter 14. oktober 2005 vedtak om opphevelse av uførepensjonsvedtaket som ugyldig. Dette vedtaket ble påklaget, men stadfestet av Trygderetten ved kjennelse 3. desember 2004.

Retten finner det på denne bakgrunn hevet over rimelig tvil at folketrygden som følge av in blancoerklæringen skrevet av A ble forledet til å fatte vedtak om uførepensjon for QQ. Til grunn for vedtaket lå flere erklæringer fra A og i B2s navn. Også dr. Mogstads vurdering var i all hovedsak basert på erklæringer fra A og B2. Videre ble QQ i ettertid vurdert som psykisk frisk og neppe noen gang har hatt en alvorlig psykisk lidelse. Det er derfor klar årsakssammenheng mellom in blancoerklæringen og trygdekontorets vedtak. Vedtaket innebar et tap eller fare for tap for folketrygden. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at A hadde dette som forsett, og at han handlet i den hensikt å skaffe QQ en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for bedrageri i forhold til QQ i tiltalen post I b.

Når det gjelder bedrageriets omfang, må all uførepensjon utbetalt fra juni 1995 til utbetalingene ble stoppet i august 2005 regnes som et faktisk tap for folketrygden. Dette beløper seg til 2.623.931 kroner.

Det tapet folketrygden sto i fare for å lide, var imidlertid langt større. Dersom ikke folketrygden hadde etterprøvet uførepensjonsvedtaket, kunne utbetalingene ha fortsatt helt frem til QQs pensjonsalder. NAV har beregnet dette, inkludert faktisk utbetalte beløp, til 5.582.381 kroner. Retten legger dette til grunn.

RR

A skrev 6. januar 1992 sykemelding for RR, hvor han bl.a. skrev at RR utvilsomt var 100 % arbeidsufør. Den 3. juni 1994 fattet trygdekontoret vedtak om attføringspenger.

I erklæring 20. desember 1994 underskrevet av B heter det at pasienten fremdeles er hundre prosent arbeidsufør. B2 benektet under hovedforhandlingen at hun hadde skrevet denne. Erklæringen er imidlertid utformet med nøyaktig samme stil og skrifttype som hennes øvrige erklæringer, og stemplet og undertegnet av henne. Også A benektet at han hadde skrevet den. Retten legger derfor til grunn at den er skrevet av B2.

I erklæring 12. oktober 1994 gjentar A at pasientens ervervsevne er nedsatt med mer enn 50 %, og viser til at «psykolog B er enig i» dette.

In blancoerklæringen vedrørende RR er datert 3. januar 1996. Ifølge denne konkluderer B slik: «Jeg anser ham hundre prosent arbeidsufør, og denne arbeidsuførheten anser jeg nå som varig.» A erkjente i retten at han hadde skrevet erklæringen, at den var uriktig og innebar dokumentfalsk, og at han fikk urettmessig betaling fra pasienten.

I erklæring 2. februar 1996 fra dr. Holtedahl vurderer han pasientens somatiske plager som uspesifikke og at de antakelig har sammenheng med hans psykiske vansker, «som altså er uendret tross regelmessig oppfølging og behandling av primærlege og psykolog». Han konkluderer med at «det er vel mulig at han diverse plager samlet kan gi grunnlag for uføretrygd».

Fylkestrygdekontoret fattet deretter 15. april 1996 vedtak om 100 % uførepensjon.

Som følge av etterkontroll fattet imidlertid Fylkestrygdekontoret 10. desember 2002 nytt vedtak om opphevelse av uførepensjonsvedtaket som følge av ugyldighet, som var begrunnet med at B ikke var autorisert som psykolog. Dette vedtaket ble påklaget, men stadfestet av Trygderetten i kjennelse 7. mai 2004.

Retten finner det på denne bakgrunn hevet over rimelig tvil at folketrygden som følge av in blancoerklæringen skrevet av A ble forledet til å fatte vedtak om uførepensjon for RR. Det fremgår av vedtaket at trygdekontoret la vekt på in blancoerklæringen. Selv om også dr. Holtedahl vurderte RR som syk før vedtaket ble fattet, la han feilaktig til grunn at pasienten hadde vært behandlet av psykolg i lang tid. Det synes også som dr. Holtedahls vurdering bygger på at pasientens somatiske plager har opphav i de psykiske plagene som fremgår av bl.a. in blancoerklæringen. Det er derfor klar årsakssammenheng mellom in blancoerklæringen og trygdekontorets vedtak. Vedtaket innebar et tap eller fare for tap for folketrygden. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at A hadde dette som forsett, og at han handlet i den hensikt å skaffe RR en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for bedrageri i forhold til RR i tiltalen post I b.

Når det gjelder bedrageriets omfang, må all uførepensjon utbetalt fra in blancoerklæringen ble mottatt i januar 1996 til utbetalingene ble stanset desember 2002 regnes som et faktisk tap for folketrygden. Dette beløper seg til 1.280.286 kroner.

Det tapet folketrygden sto i fare for å lide, var imidlertid langt større. Dersom ikke folketrygden hadde etterprøvet uførepensjonsvedtaket, kunne utbetalingene ha fortsatt helt frem til RRs pensjonsalder. NAV har beregnet dette, inkludert faktisk utbetalte beløp, til 3.658.266 kroner. Retten legger dette til grunn.

SS

SS søkte om attføringspenger 17. juli 1992. Søknaden var delvis ført i pennen av A.

I erklæring fra kontrollundersøkelse 27. juni 1994 av dr. Føreland konkluderer hun med at pasienten ikke har noen psykiske problemer som er til hinder for at han kan arbeide, og at han derfor er fullt arbeidsfør. SS fikk deretter 29. august 1994 avslag på videre attføringspenger.

SS søkte 10. januar 1997 om uførepensjon. I erklæring 4. november 1996 fra A viser A til «epikrise fra psykolog B som deltok i trekantsamtaler med pasienten sommeren/høsten 1996». A konkluderte med at han «anser ham derfor for varig arbeidsufør, og jeg støtter derfor hans søknad om uførepensjon». Vedlagt denne erklæringen var in blancoerklæringen vedrørende SS, datert 31. oktober 1996. Ifølge denne konkluderer B med at hun «vurderer pasienten å være 100 % ufør [...]. Det anbefales derfor, i samråd med hans lege, dr. A, å søke uførhetsstøtte for denne pas.» A erkjente i retten at han hadde skrevet erklæringen, at den var uriktig og innebar dokumentfalsk, og at han fikk urettmessig betaling fra pasienten.

I erklæring fra dr. Grünfeld 21. mars 1997 viser han til at pasienten har vært til psykologbehandling i flere år uten tegn til bedring, at hun har gitt ham opp med tanke på fortsatt behandling med utsikt til bedring, og at hun anbefaler uføretrygd. Dr. Grünfeld konkluderer med at han ikke er optimistiske med tanke på SSs yrkesprognose, men anbefaler et yrkesrettet attføringsprogram.

I erklæring 9. juni 1997 fra dr. Egeberg skriver han at han ikke kan utelukke en kjerne av organiske smerter, men at det er psykiske årsaker som er den helt dominerende årsak til hans somatiske funksjonssvikt. Dr. Egeberg uttrykker også tvil til om det foreligger et genuint psykiatrisk grunnlag for dette, men går ikke nærmere inn på det.

Trygdekontoret vedtok deretter 16. desember 1997 attføringspenger, som ble forlenget i flere etterfølgende vedtak. Den 7. januar 1999 vedtok Fylkestrygdekontoret uførepensjon med virkning fra 1. september 1999.

I erklæring fra etterkontrollundersøkelse av dr. Føreland konkluderer hun med at pasienten da er å anse som fullt arbeidsfør. I Fylkestrygdekontorets vedtak 17. mars 2003 ble uførepensjonsvedtaket opphevet som ugyldig. Dette vedtaket ble påklaget, men stadfestet av Trygderetten og igjen opprettholdt av Borgarting lagmannsrett i dom 6. november 2006. Lagmannsretten la bl.a. til grunn at vilkåret om hensiktsmessig behandling klart ikke kunne anses oppfylt ettersom B ikke hadde vært autorisert som psykolog.

Retten finner det på denne bakgrunn hevet over rimelig tvil at folketrygden som følge av in blancoerklæringen skrevet av A ble forledet til å fatte vedtak om uførepensjon for SS. Selv om også dr. Grünfeld og dr. Egeberg Holtedahl kom til at pasienten var syk, la de feilaktig til grunn for sine vurderinger at SS hadde vært behandlet av psykolog. Dr. Egeberg konkluderte med at hans somatiske plager måtte være psykisk betinget, i det han la til grunn opplysninger om dette fra A. Det er derfor slik retten ser det klar årsakssammenheng mellom in blancoerklæringen og trygdekontorets vedtak. Vedtaket innebar et tap eller fare for tap for folketrygden. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at A hadde dette som forsett, og at han handlet i den hensikt å skaffe SS en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for bedrageri i forhold til SS i tiltalen post I b.

Når det gjelder bedrageriets omfang, må alle attføringspenger og uførepensjon utbetalt fra 16. desember 1997 til utbetalingene ble stanset i mars 2003 regnes som et faktisk tap for folketrygden. Dette beløper seg til 1.324.182 kroner.

Det tapet folketrygden sto i fare for å lide, var imidlertid langt større. Dersom ikke folketrygden hadde etterprøvet uførepensjonsvedtaket, kunne utbetalingene ha fortsatt helt frem til SSs pensjonsalder. NAV har beregnet dette, inkludert faktisk utbetalte beløp, til 3.307.422 kroner. Retten legger dette til grunn.

TT

TT søkte om rehabiliteringspenger 13. oktober 1997. Søknaden var delvis ført i pennen av A.

I erklæring 11. februar 1998 skriver A bl.a. at pasienten har blitt behandlet av psykolog B, og konkluderer med at TT «er å anse som arbeidsufør av grad 100% grunnet sitt sykdomskompleks som hovedårsak». Vedlagt denne erklæringen var in blancoerklæringen vedrørende TT, datert 12. januar 1998. Ifølge denne konkluderer B med at hun «vurderer pasienten ut i fra sin depresjon og angst som 100 % arbeidsufør, og denne arbeidsuførheten anser jeg som varig. Jeg anbefaler derfor uførepensjon for denne pasienten, noe hans primærlege også støtter.» A erkjente i retten at han hadde skrevet erklæringen, at den var uriktig og innebar dokumentfalsk, og at han fikk urettmessig betaling fra pasienten.

Trygdekontoret fattet 20. februar 1998 vedtak om rehabiliteringspenger for TT. Det fremgår av vedtaket at det ble lagt vekt på at «beh. psyk. B vurderer han som 100 % varig arb.ufør og anbefaler ham å søke uførepensjon».

I ny erklæring fra A datert 12. april 1999 viser han igjen til at pasienten har gått til behandling hos B, og konkluderer med at pasienten bør tilstås ytterligere rehabiliteringsstønad. Trygdekontoret fattet deretter 18. mai 1999 vedtak om ytterligere rehabiliteringspenger.

I erklæring 15. juni 1999 fra dr. Dammen skriver hun bl.a. at pasienten sier at «han gleder seg til å begynne i arbeide og anser seg selv som 100 % arbeidsfør». Dr. Dammen vurderer TT som «meget forskjellig fra det som blir beskrevet i legeerklæring d. 12.4.99», dvs. A' erklæring skrevet to måneder tidligere. Dr. Dammen konkluderer med at pasienten er 100 % arbeidsfør.

Trygdekontoret fattet deretter 16. august 1999 vedtak om opphør av rehabiliteringspenger med virkning fra 1. juni s.å.

Retten finner det på denne bakgrunn hevet over rimelig tvil at folketrygden som følge av in blancoerklæringen skrevet av A ble forledet til å fatte vedtak om rehabiliteringspenger for TT. Trygdekontoret la bare erklæringene skrevet av A til grunn for sine vedtak. Pasienten ble kort tid etter vurdert som fullt arbeidsfør. Det er derfor klar årsakssammenheng mellom in blancoerklæringen og trygdekontorets vedtak. Vedtaket innebar et tap eller fare for tap for folketrygden. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at A hadde dette som forsett, og at han handlet i den hensikt å skaffe TT en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for bedrageri i forhold til TT i tiltalen post I b.

Når det gjelder bedrageriets omfang, må alle rehabiliteringspenger utbetalt fra 10. februar 1998 til utbetalingene ble stanset 1. juni 1999 regnes som et faktisk tap for folketrygden. Dette beløper seg til 194 551 kroner. Ettersom det ikke ble fattet tidsubegrensete vedtak, oppsto det ikke fare for ytterligere tap ut over dette.

UU

UU søkte om rehabiliteringspenger 28. februar 1996. søknaden var delvis ført i pennen av A. Trygdekontoret fattet 8. mai s.å. vedtak om rehabiliteringspenger med virkning fra 1. november 1995.

I erklæring 30. august 1996 fra A skriver han bl.a. at pasienten «deltok i trekantsamtaler med psykolog B og undertegnede før ferien, og vil delta i to ytterligere før B vil uttale seg om hennes arbeidsfremtid og psykiske plager. Hun deler derimot pt. min oppfatning at UU er arbeidsufør av grad 100 % nå».

I brev 4. november 1996 til trygdekontoret skriver A at han «vedlegger epikrise fra psykolog B. Som tidligere påpekt, anser hun henne varig arbeidsufør på basis av sin psykiske lidelse». Vedlagt dette brevet var in blancoerklæringen vedrørende UU, datert 31. oktober 1996. Her skriver angivelig B at pasienten «har gått til psykoterapeutiske konsultasjoner hos meg i samråd med dr. A sommerenhøsten 1996». Det konkluderes med at pasienten vurderes «å være 100 prosent ufør [. .]. Det anbefales derfor, i samråd med hennes lege, dr. A, å søke uførhetsstøtte for denne pasienten». A erkjente i retten at han hadde skrevet erklæringen, at den var uriktig og innebar dokumentfalsk, og at han fikk urettmessig betaling fra pasienten.

UU endret samtidig, 4. november 1996, sitt krav til til krav om uførepensjon. Trygdekontoret fattet deretter 2. oktober 1997 vedtak om uførepensjon. Det fremgår av vedtaket at det utelukkende ble lagt vekt på opplysninger i in blancoerklæringen og erklæringene fra A.

Som følge av folketrygdens etterkontroll fattet Fylkestrygdekontoret 2. desember 2002 vedtak om opphevelse av uførepensjonsvedtaket som ugyldig som følge av Bs manglende autorisasjon som psykolog. Vedtaket ble påklaget, men stadfestet av Trygderetten i kjennelse 5. desember 2003.

I brev 26. mai 2003 skriver B2 at hun aldri har verken sett eller behandlet denne pasienten. Hun viser til at hun fødte sitt andre barn tre måneder før erklæringen er skrevet, slik at det er helt usannsynlig at hun på det tidspunktet skulle ha behandlet UU. Hun nevner imidlertid ikke at hun underskrev på en rekke blanke ark og ga dem i til A i 1994.

Retten finner det på denne bakgrunn hevet over rimelig tvil at folketrygden som følge av in blancoerklæringen skrevet av A ble forledet til å fatte vedtak om rehabiliteringspenger og uførepensjon for UU. Trygdekontoret la bare erklæringene skrevet av A til grunn for sine vedtak. Det er derfor klar årsakssammenheng mellom in blancoerklæringen og trygdekontorets vedtak. Vedtaket innebar et tap eller fare for tap for folketrygden. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at A hadde dette som forsett, og at han handlet i den hensikt å skaffe UU en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for bedrageri i forhold til UU i tiltalen post I b.

Når det gjelder bedrageriets omfang, må alle rehabiliteringspenger og uførepensjon utbetalt fra 1. november 1995 til utbetalingene ble stanset i august 2003 regnes som et faktisk tap for folketrygden. Dette beløper seg til 481.047 kroner.

Det var imidlertid fare for at tapet kunne blitt langt større. Dersom ikke folketrygden hadde etterprøvet uførepensjonsvedtaket, kunne utbetalingene ha fortsatt helt frem til UUs pensjonsalder. NAV har beregnet dette, inkludert faktisk utbetalte beløp, til 1.926.007 kroner. Retten legger dette til grunn.

VV

VV søkte om uførepensjon 27. februar 1996. I erklæring 26. april s.å. skriver A at «Hans ervervsevne er varig nedatt med mer enn 50 % pga sitt sykdomskompleks. [..] Han er å anse som varig arbeidsufør».

I erklæring 23. juli 1996 etter undersøkelse av pasienten konkluderer dr. Egeberg slik:

> «Situasjonen virker aldeles fastlåst, gjenopptatt yreksaktivitet er helt urealistisk. [...] I.o.m. at situasjonen åpenbart er helt håpløs, mener jeg derfor man kan forsvare å tisltå ham uførepensjon.» i erklæring 16. september 1996 fra dr. Grünfeld konkluderer også han med at han anser pasienten for «å være varig ervervsufør med mer enn halvparten som følge av sykdom. [...] Det er vanskelig å se at han har restarbeidsevne tilbake som kan nyttigjøres i arbeidslivet».

I erklæring etter kontrollundersøkelse 12. desember 1996 av dr. Føreland skriver hun imidlertid at hun anser pasienten som fullt arbeidsfør. Trygdekontoret avslo deretter 27. mai 1997 kravet om uførepensjon. Det ble lagt avgjørende vekt på dr. Førelands vurdering.

I brev 29. mai 1997 til trygdekontoret gjentar A sin vurdering av pasienten som varig ervervsufør. Vedlagt dette brevet var in blancoerklæringen vedrørende VV, datert 30. oktober 1995. Her skriver angivelig B at pasienten «har gått til psykoterapeutiske konsultasjoner hos meg sammen med og i samråd med hans primærlege dr. A senhøsten 1995». Det konkluderes med at pasienten vurderes «ut i fra sin depresjon og angst som 100 % ufør. [...] Det anbefales derfor å søke uførepensjon for denne pasienten». A erkjente i retten at han hadde skrevet erklæringen, at den var uriktig og innebar dokumentfalsk, og at han fikk urettmessig betaling fra pasienten.

I uttalelse fra rådgivende overlege dr. Mogstad konkluderer han med at pasientens ervervsevne er varig høygradig redusert. Dr. Mogstad legger vekt på erklæringene fra dr. Egeberg, dr. Grünfeld og in blancoerklæringen fra A.

Fylkestrygdekontoret fattet deretter 11. februar 1998 vedtak om uførepensjon for VV med virkning fra 1. mars 1992.

I erklæring 3. desember 2002 etter etterkontrollundersøkelse av bl.a. dr. Grünfeld konkluderes det med at pasienten på det tidspunktet ikke har noen psykisk lidelse som vil hemme ham i yrkeslivet. Legene skriver i erklæringen at de er kjent med at pasienten «ble uførepensjonert vesentlig på bakgrunn av erklæring fra 'psykolog' B», men at VVs psykiske helse ikke er slik som beskrevet i in blancoerklæringen.

Fylkestrygdekontoret fattet så 28. mars 2003 vedtak om opphevelse av uførepensjonsvedtaket som ugyldig. Dette vedtaket ble påklaget, men stadfestet av Trygderetten i kjennelse 18. juni 2004.

Retten finner det på denne bakgrunn hevet over rimelig tvil at folketrygden som følge av in blancoerklæringen skrevet av A ble forledet til å fatte vedtak om rehabiliteringspenger og uførepensjon for VV. Det var in blancoerklæringen som var avgjørende for dr. Mogstads og trygdekontorets fornyete vurdering av uførepensjonssøknaden, som tidligere hadde blitt avslått. Pasienten ble under etterkontrollen vurdert som frisk av bl.a. dr. Grünfeld. Det er derfor slik retten ser det klar årsakssammenheng mellom in blancoerklæringen og trygdekontorets vedtak. Vedtaket innebar et tap eller fare for tap for folketrygden. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at A hadde dette som forsett, og at han handlet i den hensikt å skaffe VV en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for bedrageri i forhold til VV i tiltalen post I b.

Når det gjelder bedrageriets omfang, må all uførepensjon utbetalt fra mars 1996 til utbetalingene ble stanset i april 2003 regnes som et faktisk tap for folketrygden. Dette beløper seg til 1.136.506 kroner.

Det var imidlertid fare for at tapet kunne blitt langt større. Dersom ikke folketrygden hadde etterprøvet uførepensjonsvedtaket, kunne utbetalingene ha fortsatt helt frem til VVs pensjonsalder. NAV har beregnet dette, inkludert faktisk utbetalte beløp, til 2 636 634 kroner. Retten legger dette til grunn.

Sammenfatning - tiltalen mot A post I b

A dømmes med dette etter straffeloven § 270 første ledd nr. 1 for 14 tilfeller av bedrageri under tiltalen post I b. Bedrageriene medførte et faktisk tap for folketrygden på over 12 millioner kroner, og en fare for ytterligere tap på over 26 millioner kroner.

A dømmes også etter straffeloven § 270 første ledd nr. 1, jf. § 49, for forsøk på ytterligere et bedrageri under tiltalen post I b. Dersom dette bedrageriet hadde blitt fullbyrdet, kunne det medført en fare for tap på over 3 millioner kroner.

Bedrageriene skal som nevnt ovenfor anses som en fortsatt forbrytelse. Denne har forårsaket eller sto i fare for å forårsake en betydelig økonomisk skade. A har dessuten misbrukt den stilling han hadde som lege. Retten finner det derfor klart at dette er grovt bedrageri, jf. straffeloven § 271. Dette gjelder både bedrageriene og bedrageriforsøket.

Tiltalen post I c

Retten viser til redegjørelsen ovenfor under tiltalepost I b. Retten finner det på den bakgrunn hevet over rimelig tvil at de to in blancoerklæringene omfattet av tiltalen post I c er falske. Retten vil nedenfor vurdere om dette medførte en villfarelse som forledet folketrygden til å fatte vedtak som innebar tap eller fare for tap.

XX

I legeerklæring 4. september 1997 vedrørende krav om attføring for XX skriver A at han anser pasienten som 100 % arbeidsufør. Vedlagt erklæringen var in blancoerklæring datert 2. mai 1997. Det konkluderes her med at pasienten er 100 % arbeidsufør og at ytterligere terapi bør forsøkes, og det anbefales trygdestønad. A erkjente i retten at han hadde skrevet erklæringen, at den var uriktig og innebar dokumentfalsk, og at han fikk urettmessig betaling fra pasienten.

I erklæring fra kontrollundersøkelse 29. september 1997 av dr. Føreland konkluderer hun med at pasienten er fullt arbeidsfør.

Trygdekontoret avslo deretter 8. november 1997 kravet om rehabiliteringspenger. Med henvisning til dr. Førelands vurdering kunne ikke trygdekontoret se at krav om medisinsk uførhet var oppfylt.

Retten anser det bevist at in blancoerklæringen ble skrevet og sendt inn til trygdekontoret av A med hensikt å fremkalle en villfarelse bl.a. i forhold til at pasienten hadde gått til behandling hos B. Villfarelsen førte imidlertid ikke til at det ble fattet noe stønadsvedtak. A kan derfor bare dømmes for forsøk på bedrageri.

I forhold til dette forsøket finner retten det hevet over rimelig tvil at A hadde til hensikt å bedra folketrygden og derved skaffe XX en uberettiget vinning. Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for forsøk på bedrageri i forhold til XX i tiltalen post I c.

Forsøket medførte ikke noen fare for tap for folketrygden, ettersom det ikke ble fattet noe vedtak som kan tilbakeføres til in blancoerklæringen.

WW

WW søkte om uførepensjon 9. februar 1996. Søknaden var delvis ført i pennen av A.

I erklæring 4. november 1996 fra A vises det bl.a. til «epikrise fra psykolog B som deltok i trekantsamtaler med pasienten sommeren/høsten 1996». Vedlagt denne var in blancoerklæringen vedrørende WW, 31. oktober 1996. Ifølge denne konkluderer B slik: «Jeg vurderer pasienten ut i fra sin depresjon og angst som 100 % ufør [...]. Det anbefales derfor, i samråd med hans lege, å søke uførhetsstøtte for denne pasienten.» A erkjente i retten at han hadde skrevet erklæringen, at den var uriktig og innebar dokumentfalsk, og at han fikk urettmessig betaling fra pasienten.

Fylkestrygdekontoret avslo 9. september 1997 kravet om uførepensjon. Avslaget ble begrunnet med at det ikke var dokumentert sykdom som hovedårsak til nedsettelsen av arbeidsevnen. Avslaget ble ikke påklaget.

Retten anser det bevist at in blancoerklæringen ble skrevet og sendt inn til trygdekontoret av A med hensikt å fremkalle en villfarelse bl.a. i forhold til at pasienten hadde gått til behandling hos B. Villfarelsen førte imidlertid ikke til at det ble fattet noe stønadsvedtak. A kan derfor bare dømmes for forsøk på bedrageri.

I forhold til dette forsøket finner retten det hevet over rimelig tvil at A hadde til hensikt å bedra folketrygden og derved skaffe WW en uberettiget vinning. Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for forsøk på bedrageri i forhold til WW i tiltalen post I c.

Forsøket medførte ikke noen fare for tap for folketrygden, ettersom det ikke ble fattet noe vedtak som kan tilbakeføres til in blancoerklæringen.

Sammenfatning - tiltalen post I c

A dømmes med dette etter straffeloven § 270 første ledd nr. 1, jf. § 49, for forsøk på to bedragerier under tiltalen post I c.

Hadde forsøkene blitt fullbyrdet kunne de forårsaket en betydelig økonomisk skade. A har også misbrukt den stilling han hadde som lege. Retten finner det derfor klart at dette må anses som forsøk på grovt bedrageri, jf. straffeloven § 271.

Tiltalen post II

A erkjente under hovedforhandlingen at de 17 erklæringene omfattet av tiltalen post I b og I c var skrevet av ham, men stemplet og undertegnet av B, slik at de fremsto som å være skrevet av henne. A erkjente at han forsto at dette måtte anses som dokumentfalsk.

A' erkjennelse støttes av erklæringenes utseende. Retten finner det hevet over rimelig tvil at alle de 17 in blancoerklæringene er falske og at A var klar over dette da han sendte dem inn til trygdekontorene. A har dermed som middel til utøvelsen av bedrageriene forsettlig benyttet de forfalskete psykologerklæringene som ekte.

Det er ikke tvilsomt at straffeloven § 183 kan anvendes i idealkonkurrens med bedrageribestemmelsen i straffeloven § 270, jf. Andenæs, Formuesforbrytelsene (6. utg. 1996) s. 117.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er oppfylt, og A dømmes for overtredelse av straffeloven § 183 for forholdet i tiltalen post II.

Tiltalen post III

A erkjente under hovedforhandlingen at de 31 erklæringene omfattet av tiltalen post I a er uriktige. Erkjennelsen støttes av sakkyndig vitne Malt, som forklarte at hennes inntrykk var at ingen av de 31 erklæringene kunne være riktige. Samtlige 31 erklæringer ble dokumentert og gjennomgått under hovedforhandlingen, og retten stiller seg bak Malts konklusjon. Erklæringene er i grupper på trefire erklæringer innbyrdes så like at de synes å være skrevet av en felles mal med bare mindre individuelle variasjoner.

Retten finner det på denne bakgrunn hevet over rimelig tvil at alle de 31 erklæringene omfattet av tiltalen post I a er uriktige, og at A var klar over dette da han skrev dem og sendte dem inn til trygdekontorene, hvor de var ment brukt som bevis for pasientenes helsetilstand ved behandlingen av deres krav om trygdeytelser.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for overtredelse av straffeloven § 189 første straffalternativ for forholdet i tiltalen post III.

Tiltalen post IV

A erkjente under hovedforhandlingen at de 31 erklæringene omfattet av tiltalen post I a er uriktige. Retten finner det som nevnt ovenfor bevist som hevet over rimelig tvil at A forsettlig skrev uriktige erklæringer til trygdekontorene som var ment som bevis ved deres saksbehandling.

Det er ikke tvilsomt at straffeloven § 166 kan anvendes i idealkonkurrens med straffeloven § 189, jf. Rt-1983-1357.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for overtredelse av straffeloven § 166 første ledd for forholdet i tiltalen post IV.

Tiltalen post VI a

A erkjente under hovedforhandlingen straffeskyld for denne tiltaleposten.

G sendte 12. november 1998 inn egenerklæringsskjema til Gjensidige forsikring vedrørende hans uførekapitalforsikring i selskapet. Egenerklæringen er delvis ført i pennen av A. Det fremgår av den at G er uførepensjonert på grunn av psykisk sykdom. Som behandlende leger oppgis A, psykolog B og dr. EEE. Vedlagt egenerklæringen var legeerklæring fylt ut av A. Også her fremgår det at G anses som varig 100 % ufør. Som behandlere de siste ti årene oppgis psykolog B og dr. EEE.

Vedlagt egen- og legeerklæringen var kopi av trygdekontorets vedtak om uførepensjon for G. Vedlagt var også A' erklæring datert 1. desember 1997. A har erkjent at denne var uriktig, og retten legger dette til grunn, jf. redegjørelsen ovenfor under tiltalepost I a.

I brev fra Gjensidige 6. juli 2000 opplyses det at G tilstås erstatning under hans uførekapitalforsikring. Han fikk da utbetalt forsikringssummen på 356.108 kroner pluss innbetalt forsikringspremie etter at vilkårene for forsikringsutbetaling var oppfylt, og renter av dette, totalt 439.154 kroner.

Retten mener på denne bakgrunn at det er hevet over rimelig tvil at A uriktig oppga at et forsikringstilfelle hadde inntrådt, ved at han sendte inn den uriktige erklæringen vedrørende G til Gjensidige og ga uriktige opplysninger bl.a. om Gs behandling hos psykolog B i den særlige legeerklæringen til forsikringsselskapet. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at A handlet forsettlig og i den hensikt å fremkalle et forsikringstilfelle for at G skulle få utbetalt en forsikringssum.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for overtredelse av straffeloven § 272 første ledd for forholdet i tiltalen post VI a.

Forsikringsbedrageriets omfang må settes lik det beløpet G urettmessig fikk utbetalt, dvs. 439 154 kroner. Gjensidiges erstatningskrav på dette beløpet pluss renter vil behandles nedenfor.

Tiltalen post VI b

A erkjente under hovedforhandlingen straffeskyld for denne tiltaleposten.

D ble 1. desember 1989 innmeldt i en kollektiv forsikringsordning gjennom sin arbeidsgiver ISS. Den 29. september 1998 sendte D inn egenerklæringsskjema til Vital forsikring hvor det bl.a. fremgikk at han hadde vært tilstått uførepensjon siden 1. september 1991. Det var ikke A som fylte ut denne.

Vedlagt egenerklæringen var A' erklæring vedrørende D datert 18. mars 1998. A har erkjent at denne var uriktig, og retten legger dette til grunn, jf. redegjørelsen ovenfor under tiltalepost I a.

Det er ikke ført bevis for at A henvendte seg til Vital forsikring i forbindelse med Ds krav om forsikringsutbetaling. Retten kan da vanskelig se det som bevist at A forsettlig oppga overfor Vital at et forsikringstilfelle hadde inntrådt i den hensikt at D urettmessig skulle få utbetalt en forsikringssum, slik straffbarhetsvilkårene lyder i straffeloven § 272.

A må etter dette frifinnes for tiltalen post VI b.

Tiltalen post VII

A har erkjent at alle erklæringene omfattet av tiltalen post I a, I b og I c, til sammen 54 erklæringer, er uriktige. Som nevnt ovenfor støttes erkjennelsen av øvrige bevis, og retten legger til grunn at samtlige erklæringer er uriktige og at A var klar over dette. Dette innebærer et brudd på plikten til å være «varsom, nøyaktig og objektiv ved utstedelse av attest og legeerklæring», jf. § 30 i legeloven av 1980, som gjaldt på tidspunktet for utstedelse av erklæringene.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og A dømmes for overtredelse av legeloven 13. juni 1980 nr. 42 § 53, jf. § 30, for forholdet i tiltalen post VII.

Tilleggstiltalen post a

A erkjente under hovedforhandlingen straffeskyld for denne tiltaleposten.

O ble 1. desember 1989 innmeldt i en kollektiv forsikringsordning gjennom sin arbeidsgiver ISS. Den 1. august 1996 sendte O inn erklæring om arbeidsuførhet til Vital forsikring hvor det bl.a. fremgikk at han var varig 100 % ufør. Opplysningene ble attestert ved stempel og underskrift av A.

Vital fikk 16. september 1996 melding fra trygdekontoret om at Os attføringspenger hadde blitt stanset. Vital sendte 15. oktober s.å. melding til O om stans av utbetalingene av uførepensjonsforsikring, og opplysning om at ny legeerklæring måtte sendes inn for at forsikringsutbetalingene kunne igangsettes igjen.

I brev 21. februar 1997 til Vital skriver A bl.a. at O er å anse som varig ufør. På denne bakgrunn igangsatte Vital igjen forsikringsutbetalingene til O.

I ny erklæring om arbeidsuførhet datert 1. september 1997 er det igjen opplyst at O er 100 % varig ufør, og at «FylkesTK gav meg 100 % varig uførepensjon sommeren 1997». Erklæringen er ført i pennen av A og attestert ved stempel og underskrift av ham.

O hadde på denne tiden uførepensjon i henhold til Fylkestrygdekontorets vedtak 27. juli 1997. Til grunn for vedtaket lå bl.a. A' erklæring 8. august 1996, som han har erkjent var uriktig, men også to erklæringer fra dr. Feet. I den siste, innkommet trygdekontoret 24. april 1997, har dr. Feet etter undersøkelse av O konkludert slik:

> «Tilstanden er betydelig kronifisert og pasienten anses som minst 50 % varig arbeidsufør. Det er ikke holdepunkter for restarbeidsevne. Det anbefales uførepensjon.»

Som retten kom til ovenfor, kan det ikke anses bevist at det var A' uriktige erklæring som var motiverende for trygdekontorets vedtak om uførepensjon. Det kan derfor heller ikke anses bevist at A' opplysning om at O var varig ufør i erklæringen innsendt til Vital, var uriktig. Det kan ikke utelukkes at A oppfattet forsikringstilfellet som reelt da erklæringen ble innsendt.

Retten kan på denne bakgrunn ikke se at det er bevist at A uriktig oppga at et forsikringstilfelle hadde inntrådt. A må derfor frifinnes for tilleggstiltalen post a.

Tilleggstiltalen post b

A erkjente under hovedforhandlingen straffeskyld for denne tiltaleposten.

AA ble 1. desember 1989 innmeldt i en kollektiv forsikringsordning gjennom sin arbeidsgiver ISS. Den 4. mai 1998 sendte AA inn egenerklæring til Vital forsikring hvor det bl.a. fremgikk at han var 100 % varig ufør. Erklæringen var delvis ført i pennen av A, og opplysningene ble attestert ved stempel og underskrift av ham.

I legeerklæring 4. mai 1998 skriver A bl.a. at pasienten har vært behandlet av A, psykolog B, psykiater EEE og trygdekontorets kontrollege de siste ti årene. A opplyser at AAs ervervsuførhet er 100 %, og beskriver enkelte funn han har gjort hos AA. Det opplyses videre at han vil ettersende kopi av «legeerklæring om med. uførepensjon av grad 100 %». Det fremgår imidlertid av påskrift på erklæringen at en slik legeerklæring aldri ble mottatt av Vital.

A forklarte under hovedforhandlingen at opplysningene i legeerklæringen sendt til Vital ikke er de samme som i erklæringen vedrørende AA datert 5. november 1997, som han har erkjent at er uriktig. A mente erklæringen som ble sendt til Vital kan ha vært riktig, og at det kan ha tilkommet opplysninger i mellomtiden som tilsa en annen vurdering enn i 1995.

Retten kan på denne bakgrunn ikke anse det bevist at opplysningen i legeerklæringen innsendt til Vital om at AA på det tidspunktet var varig ufør, var uriktig. AA mottok på dette tidspunktet rehabiliteringspenger. Han ble i mars 1999 ansett som syk av dr. Grünfeld, som imidlertid frarådet uførepensjonering før ytterligere behandling hadde vært utprøvd. AA ble i august 2001 vurdert som arbeidsufør av dr. Marggraf.

Retten kan på denne bakgrunn ikke se at det er bevist at A uriktig oppga at et forsikringstilfelle hadde inntrådt. Selv om han hadde avgitt en uriktig erklæring i anledning AAs trygdesak, kan det ikke utelukkes at A oppfattet forsikringstilfellet som reelt da legeerklæringen ble innsendt. A må etter dette frifinnes for tilleggstiltalen post b.

Tilleggstiltalen post c

BB hadde en privat pensjonsforsikring i Vital. I egenerklæringsskjema 28. januar 1999 oppga han at han hadde vært 100 % arbeidsufør fra 1. mai 1997.

I legeerklæringsskjema 16. desember 1998 skriver A at BB er 100 % varig ervervsufør grunnet en invalidiserende psykisk lidelse, og at det er «ingen medisinsk tvil» om dette. A forklarte under hovedforhandlingen at opplysningene i denne legeerklæringen ikke er de samme som i erklæringen vedrørende BB datert 22. mai 1998, som han har erkjent at er uriktig. A mente erklæringen som ble sendt til Vital ga et mer

riktig bilde av pasientens tilstand, og at det kan ha tilkommet opplysninger i mellomtiden som tilsa en annen vurdering enn i mai samme år.

Retten kan på denne bakgrunn ikke se at det er bevist at opplysningene i legeerklæringen innsendt til Vital om at BB på det tidspunktet var varig ufør, var uriktige. BB var på dette tidspunktet varig uførepensjonert. Han ble i etterkontrollundersøkelse 20. august 2003 vurdert som frisk av dr. Torgersen og professor Rishovd Rund, men dette var fem år senere. Det er ikke ført øvrige bevis for om BB var frisk eller ikke da A sendte inn sin legeerklæring til Vital.

Retten kan denne bakgrunn ikke se at det er hevet over rimelig tvil at A uriktig oppga at et forsikringstilfelle hadde inntrådt. Selv om han hadde avgitt en uriktig erklæring i anledning BBs trygdesak, kan det ikke utelukkes at A oppfattet forsikringstilfellet som reelt da legeerklæringen ble innsendt. A må etter dette frifinnes for tilleggstiltalen post c.

3. Skyldspørsmålet i forhold til tiltalte B2

Tiltalen post I a

Bakgrunn - generelt om samarbeidet med A

B2 forklarte under hovedforhandlingen at hun ble uteksaminert som cand.psychol. i 1987 og startet sin egen praksis samme år. Hun skiftet adresse flere ganger og gikk i 1992 inn i et fellesskap, men fortsatte sin selvstendige praksis helt frem til hun avsluttet den høsten 1994. Hun fikk barn i 1995 og '96, og valgte deretter å bli hjemme med barna. Hun hadde imidlertid noen oppfølgningssamtaler med noen få av hennes kvinnelige pasienter også etter at hun la ned sin praksis. I 2001 startet hun å arbeide som psykoterapeut, men ikke lenger som psykolog. Hun startet da egen praksis på deltid i et fellesskap for alternativ medisin, hvor hun drev med alternative behandlingsformer.

Frem til 1994 drev B2 vanlig psykologpraksis, i hovedsak med samtaleterapi. Hun forklarte at hun hadde et mappesystem på pasientene, men at dette ikke var særlig strukturert, og at hun ikke skrev fullstendige journaler e.l. Hun lærte aldri å skrive journal eller psykologerklæringer o.l., verken under studiene eller senere av sine veiledere.

Pasientene betalte som regel kontant, og fikk da kvittering. Hun tok i begynnelsen 200-250 kroner timen, etter hvert noe mer. Pasientene betalte ofte for flere timer av gangen, og kunne da betale rundt 1000 kroner på en gang. B2 benekter at hun noen gang fikk betaling fra pasientene ut over det hun rettmessig hadde krav på for konsultasjonene.

Da B2 avsluttet sin psykologpraksis i 1994, makulerte hun alle pasientjournalene og all annen dokumentasjon vedrørende praksisen. Dette fordi hun da trodde at hun aldri kom til å starte opp som psykolog igjen. Hun henviste ikke noen av pasientene til andre psykologer, men faset ut behandlingen av alle unntatt de få kvinnene hun fortsatte å ha samtaler med. Hun var i tvil om det var riktig å makulere pasientjournalene, men mente at det ikke fantes noen regler som påla henne å ta vare på dette. (Se nedenfor om dette.)

B2 forklarte videre at hun kom i kontakt med A i 1990. B2 hadde sin psykologpraksis i Oslo Vest, men var interessert i å få pasienter fra Oslo Øst, som hadde andre typer problemer. Mange av A' pasienter var innvandrere og slet med store psykiske problemer. B2 var derfor interessert i et samarbeid med A, som hun oppfattet som en flink og seriøs lege.

Samarbeidet besto i at A henviste de pasientene han mente hadde psykiske lidelser, til B2 for vurdering og eventuelt behandling. Hvorvidt B2 valgte å fortsette behandlingen hos seg, var opp til henne. A henviste etter hvert svært mange pasienter. B2 tvilte på at hun fikk tatt alle pasientene A ville at hun skulle vurdere. I politiavhør som ble lest opp i retten forklarte hun at hun kanskje bare fikk tatt 20 % av dem.

B2 forklarte videre at A ofte skrev en vurdering av pasientene før han henviste dem, men at B2 sto helt fritt i sin vurdering. Hennes vurdering var likevel så å si alltid sammenfallende med A', ettersom pasientene som regel var svært syke. Svært mange av pasientene var marokkanere og hadde et relativt likt sykdomsbilde. Derfor ble erklæringene fra B2 såpass like. B2 benektet at erklæringene var uriktige og fastholdt at alle pasientene var psykisk syke.

De to hadde i utgangspunktet et godt samarbeid. Men etter hvert, mot slutten av 1992, merket B2 at A fikk et fysisk forfall. Ifølge B2 ble han litt glemsk og «forsoffen». Hun mistenkte at han misbrukte alkohol, og fikk

etter hvert bekreftet dette. Hun mistenkte også at han misbrukte narkotika. Ved en anledning tilbød A henne amfetamin, som hun tok imot. B2 understreket at dette var en engangshendelse.

Ifølge B2 var hennes erklæringer kun ment til bruk for A i hans videre oppfølgning av pasientene. Formålet med deres samarbeid var å behandle pasientene, ikke uføretrygde dem e.l. B2 benektet derfor at hun var innforstått med at A brukte hennes erklæringer i pasientenes trygdesaker og sendte dem inn til trygdekontorene. Hun erkjente imidlertid at hun muligens burde ha forstått dette.

A forklarte under hovedforhandlingen at de aldri uttrykkelig diskuterte om B2s erklæringer skulle brukes i pasientenes trygdesaker. Men A trodde at B2 var inneforstått med dette, i og med at hun i erklæringene konkluderte med at hun anbefalte «uførhetstygd» o.l. A mente også at B2 flere ganger møtte på ulike trygdekontorer og representerte pasienter der. I politiavhør lest opp i retten forklarte A at de hadde en stilltiende avtale om at B2 skulle støtte ham i hans konklusjoner om pasientenes helsetilstand, og at hun også skrev sine erklæringer i overensstemmelse med dette.

I samtlige erklæringer skrevet av B2 konkluderes det med at det «anbefales uførhetstrygd», «det anbefales attføringsstøtte» eller liknende uttrykk som betegner trygdeytelser. B2 benektet likevel at hun med dette mente å gi noen anbefaling overfor folketrygden. Hun mente bare å gi en vurdering av pasientenes arbeidsførhet, slik A hadde bedt om, og som skulle brukes i hans videre behandling av pasientene. Dersom hun skrev «uførhetstrygd» e.l., mente hun med det at pasienten hadde en mer varig arbeidsuførhet enn dersom hun skrev «attføringsstøtte» e.l., som indikerte at hun mente pasienten kunne behandles. Hun hadde ingen formening om hvilken betydning det hadde for pasientenes eventuelle trygdesaker at hun brukte det ene eller det andre begrepet.

B2 hevdet i retten at hun heller ikke hadde kunnskaper om det nærmere innholdet i disse begrepene, ettersom hun aldri selv henvendte seg til trygdekontorene eller søkte om trygdeytelser for sine pasienter. I politiavhør lest opp i retten forklarte hun imidlertid at hun hadde henvendt seg til folketrygden ca. ti ganger for å søke om attførings- eller uførestønad for sine pasienter. Konfronterte med denne uttalelsen erkjente B2 i retten at hun hadde søkt om uføretrygd for to pasienter som gikk til behandling hos henne. Retten viser også til hennes erklæring datert 19. april 1994 vedrørende DDD, hvor det heter at «vi, i samråd med dr. A, søker uførhetstrygd for denne pasienten». Retten ser det som helt usannsynlig at denne erklæringen utelukkende var ment for A. Sannsynligvis var den stilet til trygdekontoret.

B2 benektet i retten at hun på noe tidspunkt forsto at A drev med noe ulovlig i forhold til folketrygden. Hun syntes volumet pasienter var stort, men reflekterte ikke noe videre over det. I politiavhør forklarte hun imidlertid at hun etter hvert, rundt 1992, forsto at A brukte hennes erklæringer overfor folketrygden. Hun oppfattet det slik at A hadde den klare intensjon med å henvise pasientene til henne, at han ville få pasientene over på trygd. Det var derfor hun trakk seg fra samarbeidet med A. Hun forklarte også at hun etter å ha jobbet med A et par år skjønte at han drev med ulovlig virksomhet i form av at han tok betaling fra pasientene og hadde som formål å tilordne pasienter ulike stønadsformer. B2 benektet under hovedforhandlingen at disse forklaringene i politiavhør var riktige.

Retten har på denne bakgrunn kommet til at det må anses hevet over rimelig tvil at B2 var innforstått med at A ville bruke hennes erklæringer overfor folketrygden som grunnlag for pasientenes trygdesaker. Det er etter rettens syn vanskelig å forstå formuleringene om at «det anbefales uførhetstrygd», «attføringsstøtte» osv. på annen måte enn at erklæringene var ment til folketrygdens orientering. Hun må ha vært innforstått med betydningen av begrepene, ettersom hun selv hadde søkt trygdeytelser for noen av sine pasienter. Det at hun først benektet dette, svekker dessuten troverdigheten av hennes øvrige forklaring.

Retten mener også det er hevet over rimelig tvil at B2 var klar over at A drev med trygdebedrageri, og at hennes erklæringer ville bli brukt i den forbindelse. B2s forklaring i politiavhør om at hun skjønte at A drev med ulovligheter, støttes av at A i retten ga uttrykk for at B2 må ha skjønt at han skrev uriktige erklæringer og således drev med ulovligheter overfor folketrygden.

Videre forklarte B2 i retten at hun allerede fra 1992 oppfattet A som mer «forsoffen», at hun forsto at han hadde et alkoholproblem og mistenkte at han brukte narkotika. Ut fra dette, sett i sammenheng med det betydelige antall pasienter A henviste til B2, ser retten det som lite trolig at B2 ikke reflekterte over hvorvidt A drev med ulovligheter overfor folketrygden og brukte hennes erklæringer i den sammenheng.

Også det at hun makulerte hele pasientarkivet og all dokumentasjon knyttet til psykologpraksisen, kan ses i sammenheng med dette. Retten mener det er sannsynlig at hun gjorde dette for å ødelegge bevis for hennes og A' bedragerivirksomhet. Makuleringen var dessuten - i motsetning til det B2 forklarte under

hovedforhandlingen - i strid med plikten til oppbevaring av pasientjournaler i henholdt til forskrift 25. september 1974 nr. 1 om psykologers virksomhet, som ble opphevet 1. januar 2001. I forskriften punkt 3 og 4 het det:

> «3. Enhver psykolog - uansett tjenesteforhold - plikter å føre ordnede opptegnelser om sitt arbeid med pasienter/ klienter. Opptegnelsene skal i det minste inneholde: a. Pasienters/ klienters navn, alder og adresse. b. Angivelse av det problem som ligger til grunn for kontakten, foretatte undersøkelser, eventuelt diagnose. c. Tilråding, iverksatt behandling eller andre tiltak. d. Tidspunkt for kontakt, undersøkelser etc.
>
> 4. Opptegnelsene skal holdes nedlåst og må oppbevares minst 5 år.»

B2 ga under hovedforhandlingen klart uttrykk for at hun hadde følt seg presset under de nevnte politiavhørene. Hun var nærmest i sjokk over at saken hadde kommet opp. Etterforskeren brukte i følge B2 en teknikk hvor hun konsekvent ble omtalt i tredjeperson, noe som medførte at B2 følte seg «utenfor seg selv». Hun trodde også at saken bare dreide seg om hennes manglende autorisasjon, og forsto ikke alvoret i saken. Dette gjorde at B2 ikke nødvendigvis svarte riktig på alle spørsmålene, og hun gikk derfor tilbake på deler av politiforklaringene under hovedforhandlingen.

Økokrim begjærte lydbåndopptak fra avhørene av B2 avspilt under hovedforhandlingen. Det ble imidlertid opplyst fra B2s side at det ikke fremgår av dem at avhørene ble gjennomført på uriktig måte. Retten avslo Økokrims begjæring. Den nærmere begrunnelsen for dette fremgår av rettsboken.

Retten vil etter dette ikke legge vekt på B2s bemerkninger om at avhørene ble gjennomført på noen uriktig eller spesielt belastende måte, og vil ta de delene av hennes politiforklaringer som ble lest opp i retten i betraktning som bevis etter de alminnelige regler om dette.

Retten legger etter dette til grunn at B2 var innforstått med at hennes erklæringer skulle brukes i pasientenes trygdesaker, og at A i stort omfang forsøkte å få trygdekontorene til på uriktig grunnlag å fatte vedtak om trygdestønad til pasientene. Retten anser det således bevist at B2 skrev erklæringer og ga dem til A selv om hun holdt det for overveiende sannsynlig at han ville bruke dem til bedrageri overfor folketrygden.

Generelt om B2s manglende autorisasjon

B2 forklarte under hovedforhandlingen at hun aldri fikk informasjon om at hun måtte søke autorisasjon for å kunne arbeide som psykolog, eller at hun snakket med studievenner om det. Dette var heller aldri et tema i samtalene med hennes veiledere etter at hun var uteksaminert. Hun trodde det var tilstrekkelig med cand.psychol.-eksamen og plettfri vandel for å kunne praktisere som psykolog, og hun oppfylte begge disse kriteriene.

Hun søkte likevel om autorisasjon 1. august 1989. B2 husket ikke hvorfor hun gjorde det akkurat da. B2 tenkte ikke noe mer på saken etter at hun hadde sendt inn søknaden, og antok at alt da var i orden. B2 oppga i søknaden adressen ---gate 7 i Oslo.

Helsedirektoratet svarte i brev 8. august 1989 at den dokumentasjonen B2 hadde sendt inn, bl.a. kopi av vitnemål, måtte bekreftes av en offentlig tjenestemann for at direktoratet skulle kunne behandle saken. Brevet var adressert til ---gate 7. B2 hevdet under hovedforhandlingen at hun aldri fikk dette brevet, ettersom hun i mellomtiden hadde flyttet fra adressen brevet ble sendt til. Hun var på dette tidspunktet midt oppe i et opprivende samlivsbrudd, og bodde flere steder sommeren og høsten 1989. B2 antok at hennes tidligere samboer med vilje ikke videresendte post til henne.

Helsedirektoratet sendte 10. juli 1992 nytt brev til B2, hvor det ble gjort oppmerksom på at B2 ikke hadde rett til å benytte tittelen psykolog ettersom hun ikke hadde blitt formelt godkjent. Også dette brevet ble sendt til ---gate 7. B2 sa i retten at hun heller ikke mottok dette brevet. 25. juli 1994 ble B2 politianmeldt av Statens helsetilsyn etter at de hadde mottatt en erklæring hvor hun brukte tittelen psykolog. Saken ble 31. juli 1995 henlagt av politiet på grunn av prioriteringer. Helsetilsynet påklagde henleggelsen 24. oktober 1995. Det er ikke fremlagt dokumentasjon på om denne klagen ble behandlet. B2 sa i retten at hun ikke mottok noen henvendelser om anmeldelsen, og ikke ble klar over forholdet før hun ble siktet 26. november 2002.

Sakkyndig vitne Torgalsbøen studerte ved Universitetet i Oslo på omtrent samme tid som B2, og hun mente at alle studentene som en del av forberedelsene til yrkeslivet ble orientert om at man måtte søke autorisasjon før man kunne praktisere som psykolog.

Vitne III er spesialist i klinisk psykologi og hadde B2 til terapi fra omkring 2000 til 2003. Han ga i retten uttrykk for at det at man måtta ha autorisasjon for å praktisere som psykolog var noe «alle visste». Det var ikke noe de snakket om i hans veiledning eller terapi av B2. Han forklarte også at B2 fikk sjokk da siktelsen kom i 2002 og hun ble klar over at hun aldri hadde hatt autorisasjon.

Vitne HHH, som er professor i klinisk psykologi og har kjent B2 siden studiedagene, forklarte under hovedforhandlingen at alle som var ferdig uteksaminert straks sendte inn papirene sine til myndighetene for å få autorisasjon.

Retten har på denne bakgrunn vanskelig for å se at B2 ikke skulle være klar over at man måtte ha autorisasjon for å kunne praktisere som psykolog. Dette var antakelig noe «alle visste» på psykologstudiet.

På den annen side har retten vanskelig for å forstå hvorfor B2 ikke fikk ordnet med autorisasjonen. Hun hadde antakelig bare behøvd å sende inn bekreftet kopi av vitnemålet for å få søknaden godkjent av Helsedirektoratet. Det faktum at det var så lite som skulle til for å bringe autorisasjonen i orden, indikerer i seg selv at B2 neppe med viten og vilje praktiserte som psykolog uten autorisasjon. Videre kan det ikke ses helt bort fra at B2 aldri fikk brevene fra Helsedirektoratet eller ble orientert om anmeldelsen av henne i 1994. Det kan derfor ikke utelukkes at hun var uvitende om at hun ikke var autorisert, og derfor ikke forsettlig brukte psykologtittelen mot bedre vitende.

Det er imidlertid enda vanskeligere å forstå hvorfor B2 i brev til trygdekontoret 4. juni 2003 vedrørende pasienten BBB igjen brukte stempelet «Psykolog B» ved siden av underskriften. Dette var over et halvt år etter siktelsen 26. november 2002, og hun må da ha vært klar over at det var straffbart å utgi seg som psykolog uten autorisasjon. Tilfellet er imidlertid ikke omfattet av tiltalen, og retten vil se bort fra det i det følgende.

Under en viss tvil mener retten at det ikke kan anses bevist at B2 forsettlig og mot bedre vitende fortiet at hun ikke hadde autorisasjon da hun skrev erklæringene omfattet av tiltalen post I a. Retten vil derfor ikke legge avgjørende vekt på det faktum at B2 ikke var autorisert i vurderingen av om B2 forsettlig skrev uriktige erklæringer.

Generelt om innholdet av erklæringene

B2 er under tiltalen post I a tiltalt for bedrageri knyttet til 6 erklæringer, hvorav to gjelder samme pasient. Alle erklæringene inneholder avskrift av en lærebok i psykologi og er i det følgende kalt «avskriftkomplekset».

B2 erkjente under hovedforhandlingen at hun hadde skrevet av passasjer fra professor i psykologi Bjørn Killingmos bok «Rorschachmetode og psykoterapi». Hun fastholdt imidlertid at erklæringene i sitt innhold var riktige, dvs. at pasientene var syke slik som beskrevet der og at hennes konklusjoner var forsvarlige.

B2 forklarte at hun brukte Killingmos beskrivelser fordi de ga en bedre og grundigere beskrivelse av pasientenes diagnoser enn hun klarte å formulere selv. Hun mente det antakelig hadde vært mindre arbeidskrevende å skrive med egne ord. B2 ville at erklæringene skulle virke profesjonelle for å fremstå som mer seriøs overfor A. Hun syntes ikke hun selv var så god til å skrive rapporter. Dette bedret seg heller ikke selv om hun etter hvert skrev mange erklæringer.

B2 understreket at vurderingene av pasientene var hennes, og at hun bare brukte Killingmos ord. Det at mange av erklæringene var svært like kom av at mange av pasientene hadde likt sykdomsbilde.

Førsteamanuensis i klinisk psykologi Anne Karin Torgalsbøen fikk i 2003 i oppdrag fra Rikstrygdeverket å gjennomgå 97 erklæringer i Bs navn og vurdere om disse kunne sies å ha vært utarbeidet på forsvarlig måte og om det var grunnlag for diagnosene mv. som fremgikk av erklæringene. Det ble senere oppdaget at en stort antall av erklæringene var in blancoerklæringer skrevet av A og kun undertegnet av B.

Torgalsbøen opplyste i retten at alle psykologer er klar over at det finnes en faglig standard for utarbeidelse av psykologerklæringer, som bl.a. innebærer at man skal overholde vitenskapelige standarder, at konklusjoner skal ha grunnlag i beskrevne funn, og at de skal inneholde nødvendig dokumentasjon av pasientens tilstand.

Når det gjelder de 21 erklæringene Torgalsbøen hadde til vurdering og som opprinnelig inngikk i avskriftkomplekset, konkluderte hun med at de inneholder direkte avskrift av Killingmos bok. Killingmo beskriver i boka Rorschach som en metode for å planlegge psykoterapi. Metoden består av ti plansjer med blekkflekker som pasienten skal uttale seg om. Pasienten får en score, som kan være nyttig for å planlegge videre behandling. Killingmo presiserer at metoden må begrenses til dette, og ikke kan brukes til å si noe om pasientenes arbeidsevne e.l. Kasusene beskrevet i boka er ikke ekte personer, men prototypiske, dvs. de er

summen av alle de teoretiske betraktningene sammenholdt med svar fra pasienter i Killingmos praksis. Det er ikke meningen at behandlende psykologer skal bruke beskrivelsene i boka som diagnoser, men som verktøy i behandlingen av pasientene.

Torgalsbøen forklarte videre at B2 i erklæringene hadde plukket beskrivelser fra flere av strukturene i boka. Dette er i strid med Killingmos intensjon, ettersom strukturene må skilles klart fra hverandre. Videre må man ha gjennomført metoden som beskrivelsene bygger på dersom man skal bruke beskrivelsene av de forskjellige strukturene. Man kan ikke observere f.eks. objekttilknytning uten å gjennomføre Rorschach; det er ikke mulig å observere dette i en vanlig klinisk samtalesituasjon.

Torgalsbøens generelle inntrykk av erklæringene var at personlighetsbeskrivelsene ble for generelle når B2 brukte terminologien fra boka. Videre er begrepene B2 har benyttet så klart knyttet til Rorschach at de vanskelig kan brukes i andre sammenhenger. Dette innebærer at formuleringene i erklæringene gir liten mening som beskrivelser av funn eller sykdomstilstanden hos den enkelte pasient.

Torgalsbøen viste også til at flere av erklæringene er svært like. Hun mente at sannsynligheten for at samme beskrivelse kan passe på to forskjellige pasienter til behandling hos samme psykolog til samme tid, er svært liten. Det er også lite trolig at det er foretatt selvstendige vurderinger av så mange pasienter, når de er gitt så like beskrivelser i et så generelt og teoretisk språk.

I majoriteten av erklæringene er det ikke redegjort for hvordan B2 har kommet frem til konklusjonene. Det er ofte ikke samsvar mellom beskrevne symptomer og diagnoser. Det er heller ikke redegjort for hvilke funn som indikerer at pasienten er arbeidsudyktig. De generelle formuleringene tatt fra Killingmos bok gir ikke tilstrekkelig grunnlag for å kunne slå dette fast.

Retten stiller seg bak Torgalsbøens vurderinger, og mener det er ytterligere momenter som trekker i retning av at B2s erklæringer må anses som uriktige. For det første ga B2 i erklæringene uriktig inntrykk av at hun var psykolog. Som nevnt ovenfor kan det ikke anses bevist at B2 utviste forsett i forhold til dette, men det er etter rettens syn likevel et relevant moment i vurderingen av erklæringenes riktighet.

For det andre er erklæringene svært like og skrevet på en spesiell måte, med utstrakt avskrift av en lærebok. Det har formodningen mot seg at B2 ville benyttet en slik tungvint og forvanskende metode dersom hun hadde gjort reelle funn hos pasienten, fremfor å beskrive disse funnene med vanlige ord i et forståelig språk.

Videre er B2s generelle troverdighet svekket ved at hun beviselig har forklart seg usant i andre sammenhenger. B2 hevdet under hovedforhandlingen først at hun aldri selv hadde henvendt seg til folketrygden eller søkt om trygdeytelser for sine pasienter. Konfrontert med hennes forklaring i politiavhør om at hun hadde søkt om trygdeytelser for sine pasienter ca. ti ganger, erkjente hun likevel at hun hadde søkt om uføretrygd for to av hennes pasienter. Hun forklarte også i retten at hun aldri hadde vært hjemme hos noen av sine pasienter. I uadressert brev datert 20. desember 1993 skrev hun imidlertid:

> «Etter gjentatte hjembesøk hos min pas., som da har vært i krise, er det kommet tydelig frem at hennes boforhold er svært utilfredsstillende. [..] Det ville derfor vært ønskelig om pas. fikk en noe større bolig».

Dessuten har hun ved flere anledninger forklart seg forskjellig i politiavhør og i retten om innholdet av erklæringene. Dette underbygger tvilen omkring erklæringenes sannferdighet. I avhør 28. februar 2007 forklarte B2 at hun skrev erklæringer om pasienter hun ikke hadde møtt. Ifølge B2 spurte A om hun kunne skrive litt om en og annen pasient der hvor diagnosen etter hans vurdering var helt opplagt. B2 antok i politiavhøret at hun kunne ha gjort det ved ca. ti anledninger. Hun benektet imidlertid dette under hovedforhandlingen.

I politiavhør 5. desember 2006 forklarte B2 at A fra tid til annen ba henne tilbakedatere tidspunktet for oppstart av hennes behandling, slik at det skulle fremstå som pasientene hadde gått til behandling hos henne over lengre tid. B2 mente dette hadde skjedd ganske ofte, kanskje 15-20 ganger. B2 benektet i retten at hun noen gang hadde tilbakedatert datoen for oppstart av hennes behandling.

Samlet sett gir dette grunn til å trekke i tvil at beskrivelsene av pasientenes sykdomsforhold, arbeidsførhet osv. i B2s erklæringer, er riktige. Retten vil nedenfor gå nærmere inn på hver enkelt erklæring under tiltalen post I a. Redegjørelsen nedenfor følger kronologien fra NAVs behandling av sakene, som også ble fulgt under hovedforhandlingen.

ZZ

ZZ søkte om attføringspenger 13. november 1991. Søknaden var delvis ført i pennen av A. I brev 17. juli 1994 til trygdekontoret skriver A at ZZs krav endres til krav om uførepensjon.

I nytt brev 30. desember 1994 til trygdekontoret viser A til og legger ved tre erklæringer fra psykolog B. Erklæringen datert 23. august 1994 er avskrifterklæringen omfattet av tiltalen post I a. Store deler av erklæringen er avskrift fra Killingmos lærebok, og fremstår som generelle beskrivelser. Med egne ord konkluderer B2 slik:

> «Konklusjonen er at dette er en pas. som har vist seg kun delvis å profitere på psykoterapi. Dvs. prosessen går svært langsomt, og det synes ikke sannsynlig at han vil kunne arbeide noen gang. Vi fortsetter terapien frem til jul, hvor jeg avslutter for å gå i svangerskapspermisjon. Uførhetstrygd anbefales på det sterkeste.»

Sakkyndig vitne Torgalsbøen forklarte under hovedforhandlingen om denne erklæringen at konklusjonen om at «pasienten ikke vil kunne arbeide noen gang» er alt for bombastisk, og at ingen av beskrivelsene i erklæringen gir grunnlag for en slik konklusjon. Det samme gjelder konklusjonen at det anbefales uførhetstrygd. Det er ingen holdepunkter i det som er beskrevet om pasienten for at dette er riktig for ham.

Retten stiller seg bak Torgalsbøens vurdering av erklæringen og anser det hevet over rimelig tvil at erklæringen er uriktig. Ved siden av de generelle momentene nevnt ovenfor legger retten vekt på at beskrivelsene av pasienten fremstår som svært generelle og vage. Det synes ikke å være holdepunkter for de alvorlige konklusjonene om pasientens arbeidsførhet i disse beskrivelsene. Erklæringen har således brakt trygdekontoret i en villfarelse vedrørende sykdomsbeskrivelsen i B2s erklæring, og dermed gitt trygdekontoret et uriktig grunnlag for sin behandling av ZZs trygdesak.

I Bs erklæring datert 30. november, som hun erkjente i retten at hun hadde skrevet, har hun konkludert slik:

> «Slik jeg ser det, utfra diagnostiske kriterier, er denne mannen varig hundre prosent arbeidsufør. Det er å anbefale at han får dertil hørende uførhetsstøtte. Vedlagt pasientens underskrift på denne søknad.»

Formuleringene i denne erklæringen bekrefter at B2 var kjent med de trygderettslige begrepene og visste at hennes erklæringer ville bli brukt overfor folketrygden, slik retten la til grunn ovenfor.

I Bs erklæring datert 20. desember 1994 skriver hun bl.a.:

> «Tilstanden er mao. å betrakte som kronisk, og det er ønskelig at han får støtte til uførhetstrygd. [...] Fra min side er rapporter innlevert i tide, men vi vet at dr. A har vært mye syk det siste halve året, og regner med at forsinkelsen ligger hos ham. Vi beklager dette, og håper at stønad kan gjenopprettes så snart som mulig.»

B2 var under hovedforhandlingen usikker på om hun hadde skrevet denne erklæringen. Erklæringen er imidlertid utformet med nøyaktig samme stil og skrifttype som hennes øvrige erklæringer, og stemplet og undertegnet av henne. Også A benektet at han hadde skrevet den. Retten legger derfor til grunn at den er skrevet av B2. Erklæringen er dessuten åpenbart ikke stilet til A, men sannsynligvis til trygdekontoret. Den bekrefter dermed at B2 var klar over at hennes erklæringer ble brukt overfor folketrygden, og indikerer at B2 og A samarbeidet når det gjaldt pasientenes trygdesaker.

I erklæring 28. mars 1995 fra dr. Holtedahl bygger han på at B anser ZZ som ufør på grunn av alvorlig depresjon og angst. Dr. Holtedahl konkluderer med at det synes å dreie seg om «en somatoform tilstand, der vel store og langvarige belastninger [..] kan være medvirkende. Det virker jo umiddelbart helt usannsynlig at han skal klare noen form for yrkesrettet attføring, og med de store psykiske plagene er det sannsynlig at han kvalifiserer til varige ytelser».

I erklæring 30. mars 1995 skriver dr. Grünfeld at han er «høyst usikker på om vi har å gjøre med en varig medisinsk betinget arbeidsuførhet. [...] Fra psykiatrisk synsvinkel er det heller tvilsomt om han tilfredsstiller vilkårene for uførepensjon». Dr. Grünfeld konkluderer med at pasienten likevel tilfredsstiller vilkårene for rehabiliteringspenger så lenge han er under behandling.

I uttalelse fra rådgivende overlege dr. Mogstad legger han vekt på at A, B og dr. Holtedahl anser pasienten som ervervsufør. Dr. Mogstad legger mindre vekt på den usikkerhet dr. Grünfeld uttrykker.

Trygdekontoret fattet deretter 6. juni 1995 vedtak om 100 % uførepensjon. ZZ hadde uførepensjon frem til hans død i august 2006.

Retten finner det på denne bakgrunn hevet over rimelig tvil at folketrygden som følge av B2s erklæringer ble forledet til å fatte vedtak om uførepensjon for ZZ. B2 ga i tre erklæringer klart uttrykk for at pasienten var arbeidsufør på grunn av sin psykiske tilstand. Dr. Holtedahl la vekt på dette i sin vurdering av pasienten. Dr. Mogstad la igjen vekt på Bs og dr. Holtedahls vurderinger da han anbefalte uførepensjon. Det er derfor slik retten ser det klar årsakssammenheng mellom B2s avskrifterklæring og trygdekontorets vedtak. Vedtaket innebar et tap eller fare for tap for folketrygden.

Det var A som sendte B2s erklæring til folketrygden. Retten ser det likevel slik at B2 var delaktig i bedrageriet. Hun var innforstått med at erklæringene skulle brukes til å skaffe ZZ urettmessige trygdeytelser. Hun utferdiget likevel erklæringene og ga dem til A. Retten finner det dermed bevist at B2 handlet forsettlig og i den hensikt å skaffe ZZ en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og B2 dømmes for bedrageri i forhold til ZZ i tiltalen post I a.

Når det gjelder bedrageriets omfang, må all uførepensjon utbetalt fra 1996 til ZZs død i august 2006 regnes som et faktisk tap for folketrygden. Dette beløper seg til 1.702.382 kroner.

Det var imidlertid fare for at tapet kunne blitt langt større. Dersom ZZ hadde levd frem til pensjonsalder kunne utbetalingene ha beløpet seg til 2.612.395 kroner. Retten legger dette til grunn.

AAA

AAA søkte om attføringspenger 18. august 1992, og fikk dette innvilget ved vedtak 1. desember s.å.

I uttalelse 14. september 1992 til trygdekontoret viser A til «epikrise» fra B. Avskrifterklæringen fra B, som følger vedlagt A' uttalelse, er datert 21. august 1992. Nesten hele erklæringen er avskrift fra Killingmos lærebok. Med egne ord konkluderer B2 slik:

> «Alt i alt vil jeg si at dette er en ung mann som ser ut til å profitere på psykoterapeutisk behandling. Det anbefales attføringsstøtte.»

Sakkyndig vitne Torgalsbøen forklarte under hovedforhandlingen om denne erklæringen at det er påfallende store likheter mellom denne og erklæringen vedrørende CCC og DDD. Torgalsbøen vurderte det som svært lite sannsynlig at alle disse tre nærmest identiske erklæringene er riktige i sitt innhold. Erklæringene er antakelig bygget opp som standarderklæringer med noen modifikasjoner for hver person. Torgalsbøen viste også til at Killingmo i sin bok bruker uttrykket «truer hans integritet». I B2s erklæring står det «truer hans identitet», og det gir ingen mening i denne sammenheng.

Retten anser det på denne bakgrunn, sett i sammenheng med de generelle momentene nevnt ovenfor, hevet over rimelig tvil at erklæringen er uriktig. Erklæringen har således brakt trygdekontoret i en villfarelse vedrørende beskrivelsen og vurderingen av pasienten.

AAA fikk 5. oktober 1993 avslag på søknad om behandling ved Trosterud treningssenter på grunn av for dårlige norskkunnskaper. Trygdekontoret vedtok deretter 10. februar 1994 opphør av attføringspenger med virkning fra 1. februar s.å.

Retten finner det på denne bakgrunn hevet over rimelig tvil at trygdekontoret som følge av B2s erklæring ble forledet til å fatte vedtak om attføringspenger for AAA. Trygdekontoret la avgjørende vekt på B2s erklæring. Vedtaket innebar et tap eller fare for tap for folketrygden.

Det var A som sendte B2s erklæring til folketrygden. Retten ser det likevel slik at B2 var delaktig i bedrageriet. Hun var innforstått med at erklæringene skulle brukes til å skaffe AAA urettmessige trygdeytelser, men utferdiget likevel erklæringene og ga dem til A. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at B2 i dette handlet forsettlig og i den hensikt å skaffe AAA en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og B2 dømmes for bedrageri i forhold til AAA i tiltalen post I a.

Når det gjelder bedrageriets omfang, må alle attføringspenger utbetalt fra desember 1991 til utbetalingene ble stanset 1. februar 1994 regnes som et faktisk tap for folketrygden. Dette beløper seg til 85.404 kroner. Ettersom ytelsen var tidsbegrenset oppsto det ikke fare for ytterligere tap ut over dette.

BBB

I søknad om attføringspenger for BBB skrevet av A 10. april 1991, heter det at pasienten har vært til psykiatrisk evaluering hos psykolog B og skal inngå i behandlingsopplegg hos henne.

I erklæring fra B 21. mars 1992 skriver hun at pasienten går til behandling hos henne og anbefaler at han fortsetter i behandling, samtidig som pasienten ikke vurderes som klar til å gå ut i arbeidslivet.

I uttalelse 7. februar 1992 til trygdekontoret viser A til den ovennevnte erklæringen fra B, og anbefaler attføringspenger. Trygdekontoret vedtok 26. mars s.å. attføringspenger med virkning fra 1. november 1991.

I uttalelse fra rådgivende lege dr. Lerkerød legges det vekt på uttalelsene fra A og B2, og konkluderes med at attføringspenger bør gis. Det forutsettes imidlertid at pasienten fortsetter behandlingen hos B2.

I brev 3. mai 1994 til Oslo kommunale pensjonskasse viser A til epikriser fra B2 og fra dr. Herzog, og anbefaler videre attføringsstøtte. Vedlagt brevet var brev 25. februar 1993 fra Trosterud treningssenter undertegnet av bl.a. dr. Herzog, der det fremgår at søknaden om plass ble avslått fordi pasienten ble ansett som «psykisk for syk til at yrkesmessig attføring har noen hensikt». Det fremgår at dr. Herzog hadde hatt pasienten til vurdering.

Vedlagt A' brev var også avskrifterklæringen fra B datert 9. mars 1994. Størstedelen av erklæringen er avskrift fra Killingmos lærebok. Med egne ord konkluderer B2 slik:

> «Konklusjonen er at vi fremdeles satser på psykoterapeutiske konsultasjoner. Imidlertid er det ikke sannsynlig i overskuelig fremtid at denne pas. skal kunne klare en forpliktende arbeidsrelasjon, slik at jeg anbefaler uførhetsstøtte.»

Torgalsbøen forklarte under hovedforhandlingen om denne erklæringen at den i store trekk er identisk med en annen erklæring som ikke er omfattet av tiltalen, vedrørende JJJ. Torgalsbøen vurderte det som lite sannsynlig at to pasienter har et så likt sykdomsbilde. Videre påpekte Torgalsbøen at konklusjonen om at pasienten ikke skal kunne arbeide igjen, ikke har dekning i det som er beskrevet om pasienten. Det er altså ikke beskrevet noen funksjonssvikt som skulle tilsi at pasienten er så syk at det bør tilstås uførepensjon.

På denne bakgrunn og i sammenheng med de generelle momentene nevnt ovenfor anser retten det som hevet over rimelig tvil at erklæringen er uriktig.

I skriv 16. mars 1995 endret BBB sitt krav til krav om uførepensjon. I ny erklæring 27. april 1995 viser A igjen til avskrifterklæringen fra B, og konkluderer med at pasienten nå er «helt og varig arbeidsufør».

I uttalelse fra rådgivende lege dr. Lerkerød anbefaler han uførepensjon «ut fra en samlet vurdering av de foreliggende medisinske opplysninger fra lege og psykolog samt hans lange stønadsperiode». Fylkestrygdekontoret vedtok deretter 1. november 1995 100 % uførepensjon for BBB.

I erklæring 4. desember 2001 fra etterkontrollundersøkelse av bl.a. dr. Grünfeld konkluderes det med at pasienten på det tidspunktet har «en psykisk lidelse som vil hemme ham 100 % i yrkeslivet». I erklæring 23. februar 2004 fra etterkontrollundersøkelse av professor Rishovd Rund og dr. Torgersen konkluderes det også med at BBB ikke har restarbeidsevne og at tilstanden må anses kronisk. Fylkestrygdekontoret fattet deretter 20. april 2004 vedtak om fortsatt rett til uførepensjon, noe BBB har fremdeles.

Retten anser det bevist at B2s erklæring fremkalte en villfarelse hos trygdekontoret vedrørende det som der er beskrevet om pasienten. Det er imidlertid tvilsomt om det var denne villfarelsen som var motiverende for trygdekontorets vedtak. Dr. Herzog hadde BBB til konsultasjon før avskrifterklæringen ble skrevet, og vurderte ham som for syk til attføring. Dette var en del av rådgivende lege dr. Lerkerøds vurderingsgrunnlag når han anbefalte uførepensjon. BBB ble også i ettertid vurdert som varig psykisk syk i to kontrollundersøkelser. Det kan derfor ikke anses bevist med tilstrekkelig grad av sikkerhet at det var avskrifterklæringen som forledet trygdekontoret til å fatte uførepensjonsvedtaket. B2 kan derfor bare dømmes for forsøk på bedrageri.

Selv om det var A som sendte B2s erklæring til folketrygden anser retten B2 som delaktig i forsøket på bedrageri, ettersom hun var innforstått med at erklæringen skulle brukes til dette da hun skrev den og overleverte den til A. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at B2 i dette handlet forsettlig og i den hensikt å skaffe BBB en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og B2 dømmes for forsøk på bedrageri i forhold til BBB i tiltalen post I a.

Når det gjelder forsøkets omfang, må det settes lik faktiske og mulige fremtidige utbetalinger i medhold av uførepensjonsvedtaket. NAV har beregnet dette til 6.127.680 kroner. Retten legger dette til grunn.

CCC

CCC søkte om attføringspenger 19. august 1992, og fikk innvilget dette i vedtak 22. november s.å.

I uttalelse 22. oktober 1992 til trygdekontoret viser A til rapport fra B, og støtter pasientens søknad om attføringspenger. Vedlagt A' uttalelse var avskrifterklæringen fra B datert 21. august 1992. Størstedelen av erklæringen er avskrift fra Killingmos lærebok. Med egne ord konkluderer B2 slik:

> «Alt i alt vil jeg si at dette er en ung mann som nok kan profitere på psykoterapeutisk behandling, men han er ikke for tiden arbeidsfør.»

Torgalsbøen forklarte under hovedforhandlingen om denne erklæringen at den fremstår som en blanding av begreper fra flere ulike strukturer i Rorscachsystemet. Dette henger faglig sett ikke sammen. Enkelte av sitatene er Killingmos beskrivelser av kasuser fra hans egen praksis, og det er lite sannsynlig at disse passer på andre konkrete pasienter. Det er også indre uoverensstemmelser i erklæringen. F.eks. henger ikke beskrivelsen «ytre regulert selvfølelse» sammen med beskrivelsen av pasienten som «resignert og kontrollert». Konklusjonen om at pasienten ikke er arbeidsfør har ikke støtte i den beskrivende delen av erklæringen, dvs. at det ikke fremgår hvilken betydning pasientens psykiske tilstand har for hans fungeringsevne. Videre er erklæringen tilnærmet identisk med en erklæring som ikke er omfattet av tiltalen, vedrørende Rachia Zimmouri. Sannsynligheten for at beskrivelsen i erklæringen kan passe på to forskjellige pasienter er svært liten.

På denne bakgrunn og i sammenheng med de generelle momentene nevnt ovenfor anser retten det som hevet over rimelig tvil at erklæringen er uriktig.

Trygdekontoret fattet 17. desember 1992 vedtak om attføringspenger for CCC med virkning fra 21. september s.å. Ytelsen løp frem til 31. mars 1993.

Retten finner det på denne bakgrunn hevet over rimelig tvil at trygdekontoret som følge av B2s erklæring ble forledet til å fatte vedtak om attføringspenger for CCC. Vedtaket innebar et tap eller fare for tap for folketrygden.

Selv om det var A som sendte B2s erklæring til trygdekontoret anser retten B2 som delaktig i bedrageriet, ettersom hun var innforstått med at erklæringen skulle brukes til dette da hun skrev den og overleverte den til A. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at B2 i dette handlet forsettlig og i den hensikt å skaffe CCC en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og B2 dømmes for bedrageri i forhold til CCC i tiltalen post I a.

Når det gjelder bedrageriets omfang, må alle attføringspenger utbetalt fra 21. september 1992 til 31. mars 1993 regnes som et faktisk tap for folketrygden. Dette beløper seg til 64.350 kroner. Ettersom ytelsen var tidsbegrenset oppsto det ikke fare for ytterligere tap ut over dette.

DDD

I legeerklæring 23. juni 1989 i forbindelse med søknad om attføringspenger for DDD konkluderer dr. Heyerdahl med at pasienten på det tidspunktet er 100 % arbeidsufør. Fylkestrygdekontoret fattet 4. mars 1992 vedtak om attføringspenger, som ble forlenget i etterfølgende vedtak.

I uttalelse 7. september 1992 viser A til erklæring fra B. Vedlagt A' uttalelse var en av Bs avskrifterklæringer vedrørende DDD datert 6. august 1992. Størstedelen av erklæringen er avskrift fra Killingmos lærebok. Med egne ord konkluderer B2 slik:

> «Alt i alt vil jeg si at dette er en ung mann som nok kan profitere på psykoterapeutisk behandling, men han er ikke for tiden arbeidsfør.»

Torgalsbøen forklarte under hovedforhandlingen om denne erklæringen at den fremstår som for generell og med lite spesifikk informasjon om den konkrete pasienten. Det som er beskrevet om pasienten gir heller ikke dekning for konklusjonen om at pasienten har manglende arbeidsevne.

På denne bakgrunn og i sammenheng med de generelle momentene nevnt ovenfor anser retten det som hevet over rimelig tvil at erklæringen er uriktig.

I trygdekontorets notat 27. oktober 1994 fra konferanse med pasienten står det at psykolog B «i brev av 19/4-94 anbefaler [...] at det blir søkt uførepensjon for DDD». B2 benektet i retten at hun hadde sendt noe slikt brev til trygdekontoret.

Brevet det siktes til er en av Bs avskrifterklæringer vedrørende DDD, datert 19. april 1994. Deler av erklæringen er avskrift fra Killingmos lærebok. Med egne ord konkluderer B2 slik:

> «Alt i alt er dette en pas. som kan profitere på psykoterapeutisk behandling, men det er ikke sannsynlig at pas. vil kunne stå i et forpliktende arbeidsforhold til en arbeidsgiver. Til dette er angstnivået alt for høyt. Jeg anbefaler derfor videre psykoterapeutisk behandling, og at vi, i samråd med dr. A, søker uførhetstrygd for denne pasienten.»

Torgalsbøen vurderte denne erklæringen som uklar og usammenhengende. Den er sammensatt av ymse faguttrykk som til sammen ikke kommuniserer forståelig psykologi. Videre er det brukt begreper fra Rorschachmetoden uten at denne er gjennomført. F.eks. gir beskrivelsen «subjektivitet i persepsjonen» og begrepet «egoprofil» liten mening løsrevet fra Rorschachmetoden. Videre anbefales både videre behandling og uføretrygd, uten at det gis noen begrunnelse på hvorfor pasienten kan profitere på terapi, men ikke antas å kunne arbeide noen gang i fremtiden.

Retten ser det som hevet over rimelig tvil at også denne erklæringen er uriktig. Retten vil også påpeke at formuleringen om at «vi, i samråd med dr. A» vil søke uførhetstrygd, indikerer at denne ikke ble sendt til A. Etter all sannsynlighet ble den sendt direkte til trygdekontoret, slik det indikeres i trygdekontorets notat. Dette gir støtte til rettens konklusjon ovenfor om at B2 var innforstått med og delaktig i bedrageriene som bygget på hennes erklæringer.

I skriv 6. januar 1995 endret DDD sitt krav til krav om uførepensjon.

I brev 9. januar 1995 til trygdekontoret viser A til «siste epikrise fra beh. psykolog B», og anbefaler uførepensjon for DDD. Vedlagt dette brevet var Bs avskrifterklæring datert 19. april 1994, omtalt ovenfor. Vedlagt var også ytterligere en erklæring fra B datert 13. desember 1994. Det er ikke anført at denne bygger på avskrift. B konkluderer her med at det «anbefales uførhetsstøtte til denne pasient».

I erklæring etter kontrollundersøkelse 24. mai 1995 av dr. Føreland konkluderer hun med at pasienten på det tidspunktet er fullt arbeidsfør. Fylkestrygdekontoret avslo deretter 15. oktober 1995 kravet om uførepensjon.

DDD søkte så 2. oktober 1996 om attføringspenger. Søknaden var delvis ført i pennen av A.

I erklæring 8. juli 1996 fra psykolog Krefting konkluderer han med at det er «ingen holdepunkter for en psykotisk tilstand», og vurderer pasienten som arbeidsfør. Trygdekontoret avslo 28. april 1997 kravet om attføringspenger.

I erklæring 25. februar 1998 vurderte psykolog Leganger og overlege Leiknes pasienten som ikke arbeidsfør og anbefalte at det ble søkt om uføretrygd for ham. DDD fremsatte så 16. november 1999 nytt krav om uførepensjon.

I erklæring 22. november 1999 konkluderer overlege dr. Ezazi pasienten som varig 100 % ervervsufør. Dr. Ezazi bygget sin konklusjon på konsultasjon og en gjennomgåelse av hele DDDs sykdomshistorie, herunder Bs erklæringer.

Fylkestrygdekontoret fattet deretter 4. september 2000 vedtak om uførepensjon for DDD. Det ble lagt avgjørende vekt på erklæringen fra dr. Ezazi.

I erklæring fra etterkontrollundersøkelse 28. august 2002 av bl.a. dr. Grünfeld konkluderes det med at DDD på det tidspunktet har en psykisk lidelse som varig hemmer ham 100 % i yrkeslivet. I erklæring 10. oktober 2002 konkluderer også dr.psychol. Torgalsbøen og professor Rishovd Rund med at DDD som følge av paranoid schizofreni ikke har arbeidsevne. De ser det som sannsynlig at psykosen kan ha oppstått ti år tidligere, dvs. rundt 1992.

Fylkestrygdekontoret fattet så 3. februar 2003 vedtak om fortsatt rett til uførepensjon, som DDD fremdeles har.

Retten anser det bevist at B2s avskrifterklæringer fremkalte en villfarelse hos trygdekontoret vedrørende det som der er beskrevet om pasienten. Det er imidlertid tvilsomt om det var denne villfarelsen som var motiverende for trygdekontorets vedtak. Dr. Heyerdahl vurderte allerede i 1989 DDD som arbeidsufør. Han ble senere vurdert som ufør også av Leganger, dr. Leiknes, dr. Ezazi, dr. Grünfeld, dr.psychol. Torgalsbøen og

professor Rishovd Rund. Det var dr. Heyerdahls vurdering som opprinnelig begrunnet vedtakene om attføringspenger, mens dr. Ezazis vurdering var utslagsgivende for vedtaket om uførepensjon. Det kan derfor ikke anses bevist at det var Bs avskrifterklæringer som forledet trygdekontoret til å fatte disse vedtakene. B2 kan derfor bare dømmes for forsøk på bedrageri.

Selv om det var A som sendte B2s erklæringer til trygdekontoret anser retten B2 som delaktig i forsøket på bedrageri, ettersom hun var innforstått med at erklæringen skulle brukes til dette da hun skrev den og overleverte den til A. Retten finner det også hevet over rimelig tvil at B2 i dette handlet forsettlig og i den hensikt å skaffe DDD en uberettiget vinning.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og B2 dømmes for forsøk på bedrageri i forhold til DDD i tiltalen post I a.

Når det gjelder forsøkets omfang, må det settes lik faktiske og mulige fremtidige utbetalinger i medhold av de vedtakene som ble fattet. NAV har beregnet dette til 7.452.550 kroner. Retten legger dette til grunn.

Sammenfatning - tiltalen mot B2 post I a

B2 dømmes med dette etter straffeloven § 270 første ledd nr. 1 for tre tilfeller av bedrageri under tiltalen post I a. Bedrageriene medførte et faktisk tap for folketrygden på 1,8 millioner kroner og en fare for ytterligere tap på over 2,5 millioner kroner.

B2 dømmes også etter straffeloven § 270 første ledd nr. 1, jf. § 49, for forsøk på ytterligere to bedragerier. Dersom disse hadde blitt fullbyrdet, kunne det medført en fare for tap på over 13 millioner kroner.

Bedrageriene forårsaket eller sto i fare for å forårsake betydelig økonomisk skade. B2 har dessuten misbrukt tittelen som psykolog. Dette gjorde hun ved å utnytte den generelle tillit til at det som fremgår av psykologerklæringer er riktig, noe folketrygden er avhengig av å kunne stole på for en rasjonell gjennomføring av saksbehandlingen. Retten finner det derfor klart at dette er grovt bedrageri, jf. straffeloven § 271. Dette gjelder både bedrageriene og bedrageriforsøkene.

Tiltalen post I b

Forholdet vedrørende FFF er som nevnt ovenfor foreldet. B2 frifinnes derfor for tiltalen post I b.

Tiltalen post II a og II b

Både A og B2 erkjente under hovedforhandlingen at B2 en gang i 1994 undertegnet og stemplet med sitt psykologstempel på et betydelig antall blanke ark og ga dem til A, jf. redegjørelsen ovenfor under tiltalen mot A post I b.

Intensjonen var ifølge dem begge at A skulle skrive utfyllende kommentarer og enklere erklæringer som B2 ikke hadde kapasitet til å utføre. A erkjente at han forsto at han med dette gikk over en strek og gjorde noe ulovlig. A mente at også B2 måtte forstå at dette var ulovlig og at erklæringene skulle brukes i pasientenes trygdesaker.

Også B2 erkjente at dette antakelig ikke er tillatt, men hun hadde ingen betenkeligheter med det da. Utstedelsen fremsto i ettertid som en «impulshandling» fra hennes side. B2 forklarte videre at hun forsto at A ville fylle ut og bruke arkene utad i hennes navn, dvs. at de ikke bare var ment til A' journal. B2 forklarte at hennes mann hadde bebreidet henne for at hun hadde gjort dette, men B2 hadde forsikret ham om at arkene var trygge i A' forvaring.

B2 benektet i retten at hun forsto at erklæringene skulle brukes overfor folketrygden. I politiavhør 5. desember 2006 forklarte hun imidlertid at A hadde sagt han ville ha de blanke arkene til disposisjon dersom trygdekontoret eller andre ville ha en presisering om en pasient hun hadde hatt til behandling. For letthets skyld kunne han da skrive den selv.

Som nevnt ovenfor anser retten det bevist at B2 var klar over at A drev med trygdebedrageri i stort omfang, og at hun holdt det for overveiende sannsynlig at A ville bruke hennes erklæringer til det formål. På den bakgrunn finner retten B2s forklaring om at hun ikke var innforstått med at A ville bruke in blancoerklæringene overfor folketrygden, lite troverdig.

B2 var innforstått med at A ville skrive erklæringer i hennes navn. Hun var klar over at A drev med bedrageri overfor folketrygden. Hun må derfor ha holdt det for sannsynlig at han også ville bruke de blanke arkene til å

skrive falske erklæringer i hennes navn for å bruke dem til bedrageri. Det at hun likevel skrev under og stemplet de blanke arkene og ga dem til A, innebærer dermed etter rettens vurdering forsettlig medvirkning til de bedrageriene A utførte ved hjelp av in blancoerklæringene. Det at hun aldri senere ba om å få tilbake eller å få vite hva A gjorde med de blanke arkene i hennes navn, underbygger denne vurderingen.

Ettersom B2 anses for å ha medvirket til samtlige av de bedrageriene og bedrageriforsøkene A dømmes for under post I b og I c i tiltalen mot ham, vil de øvrige straffbarhetsvilkårene være oppfylt i forhold B2 i samme utstrekning som i forhold til A. Det vises til redegjørelsen ovenfor for hvert enkelt bedrageritilfelle.

B2 dømmes dermed etter straffeloven § 270 første ledd nr. 1 for 14 tilfeller av medvirkning til bedrageri under tiltalen post II a og etter straffeloven § 270 første ledd nr. 1, jf. § 49, for medvirkning til forsøk på ytterligere tre bedragerier under tiltalen post II a og II b.

De 14 bedrageritilfellene medførte et faktisk tap for folketrygden på over 12 millioner kroner, og en fare for ytterligere tap på over 26 millioner kroner. Dersom bedrageriforsøkene hadde blitt fullbyrdet, kunne dette medført en fare for tap på over 3 millioner kroner.

Bedrageriene forårsaket eller sto i fare for å forårsake en betydelig økonomisk skade. Retten finner det derfor klart at dette er medvirkning til grovt bedrageri, jf. straffeloven § 271. Dette gjelder både bedrageriene og bedrageriforsøket.

Tiltalen post III

Retten finner det som nevnt ovenfor bevist at alle de 17 in blancoerklæringene er uriktige, og at B2 forsettlig medvirket til utstedelsen av disse. Retten finner det også bevist at B2 gjorde dette selv om hun holdt det for overveiende sannsynlig at A ville bruke erklæringene som middel til utøvelsen av bedrageriene.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er oppfylt, og B2 dømmes for overtredelse av straffeloven § 183 for forholdet i tiltalen post III.

Tiltalen post IV

Retten finner det som nevnt ovenfor hevet over rimelig tvil at alle de seks erklæringene omfattet av tiltalen post I a er uriktige og at B2 var klar over dette da hun skrev dem og ga dem til A. Retten har også funnet det bevist at B2 var klar over at A ville sende erklæringene inn til trygdekontorene som bevis i deres saksbehandling, og dermed var delaktig i dette.

Straffeloven § 189 omfatter etter sin ordlyd kun «Lægeattester», ikke psykologerklæringer. På strafferettens område er legalitetsprinsippet spesielt strengt, og har kommet spesifikt til uttrykk i Grunnloven § 96. Dette taler mot å tolke bestemmelsen til å omfatte psykologerklæringer.

På den annen side skulle i dette tilfellet B2s erklæringer tjene akkurat samme funksjon som A' erklæringer, nemlig som bevis ved trygdekontorenes saksbehandling. Ettersom det i alle tilfeller var tale om pasienter med psykiske diagnoser, hadde antakelig B2s erklæringer minst like stor betydning for trygdekontorets vurdering som A' erklæringer. Straffverdigheten er dermed ikke mindre selv om det «bare» var tale om psykologerklæringer for B2s vedkommende. Slik retten ser det, dreier det seg her om en såkalt fullstendig lovanalogi, dvs. at det ikke er noen rimelig grunn for å behandle et tilfelle annerledes enn det som uttrykkelig omfattes av loven, jf. bl.a. Andenæs, Alminnelig strafferett (4. utg. 1999) s. 112. Det er også støtte i rettspraksis for til en viss grad å tolke straffebestemmelser utvidende i slike tilfeller, jf. bl.a. Rt-1994-1414. Dette trekker i retning av at psykologerklæringer bør kunne subsumeres under straffeloven § 189.

Etter rettens syn taler også formålsbetraktninger og sterke reelle hensyn for å behandle B2s psykologerklæringer og A' legeerklæring likt i dette tilfellet. Retten har derfor kommet til at de uriktige psykologerklæringene omfattes av straffeloven § 189.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og B2 dømmes for medvirkning til overtredelse av straffeloven § 189 første straffalternativ for forholdet i tiltalen post IV.

Tiltalen post V

Retten finner det som nevnt ovenfor bevist at B2 forsettlig skrev uriktige erklæringer som var ment som bevis ved trygdekontorenes saksbehandling. Retten har også funnet det bevist at B2 var klar over at A ville sende erklæringene til trygdekontorene, og dermed medvirket til dette.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er med det oppfylt, og B2 dømmes for medvirkning til overtredelse av straffeloven § 166 annet ledd, jf. første ledd, for forholdet i tiltalen post V.

Tiltalen post VI

Som nevnt ovenfor har retten vanskelig for å se at B2 ikke skulle være klar over at man måtte ha autorisasjon for å kunne praktisere som psykolog. Alle psykologene som vitnet under hovedforhandlingen ga uttrykk for at dette var allmenn kunnskap blant psykologer, og det var antakelig noe alle fikk kjennskap til gjennom psykologstudiet.

Retten har på denne bakgrunn kommet til at B2 opptrådte grovt uaktsomt ved at hun ikke forsikret seg om at hun ble autorisert etter at hun søkte om dette i 1989. Selv om hun aldri fikk noen bekreftelse fra Helsedirektoratet eller andre instanser om at hun var autorisert, fortsatte hun å bruke psykologtittelen i mange år.

I psykologloven 9. mars 1973 nr. 13 § 1 slås det fast at «Bare den som er godkjent etter reglene i § 2 kan kalle seg psykolog.» B2 oppfylte alle kriteriene i loven § 2, men ble aldri godkjent av formelle grunner. Hun hadde da i henhold til regelen i § 1 ikke rett til å kalle seg psykolog. For å kunne straffes etter loven § 10 er det tilstrekkelig med uaktsomhet.

Både de objektive og subjektive straffbarhetsvilkårene er dermed oppfylt, og B2 dømmes for overtredelse av psykologloven 9. mars 1973 nr. 13 § 10, jf. § 1, for forholdet i tiltalen post VI.

4. Straffutmålingen

Tiltalte A

Det mest alvorlige A domfelles for, er grovt bedrageri og forsøk på grovt bedrageri med en strafferamme på fengsel inntil seks år, jf. straffeloven § 271 første ledd. Ettersom det dreier seg om flere overtredelser, kan strafferammen forhøyes med inntil halvparten av dette ifølge straffeloven § 62 første ledd slik bestemmelsen lød frem til en lovendring 10. januar 2003. Ettersom alle forbrytelsene ble fullbyrdet før den tid, er således den maksimale straff A kan dømmes til, fengsel i ni år.

Det mest fremtredende momentet i den nærmere straffutmålingen er bedragerienes beløpsmessige omfang. Bedrageriene og bedrageriforsøkene medførte et tap for folketrygden på over 20 millioner kroner og en fare for ytterligere tap på nærmere 100 millioner kroner.

Fra rettspraksis kan det vises til Rt-1994-232, som gjaldt bedrageri med et tap på 13-14 millioner kroner, og hvor straffen ble satt til ubetinget fengsel i fire år. I Rt-1994-1385 ble straffen satt til fengsel i tre år og seks måneder for bedrageri med et tap på ca. seks millioner kroner. I Rt-2005-1195 ble straffen satt til fengsel i to år for bedrageri med et tap på nærmere 40 millioner kroner og en fare for tap på 76 millioner. I den siste dommen var det flere formildende omstendigheter, særlig det at tiltalte ikke hadde hatt det øverste ansvaret i selskapet som utførte bedrageriene.

Det trekker i skjerpende retning at det dreide seg om et stort antall bedragerier utført over en periode på flere år. Han domfelles for 35 tilfeller av grovt bedrageri og 13 tilfeller av forsøk på grovt bedrageri.

Bedrageriene ble ikke utført med hensikt på egen vinning, men pasientenes. På den annen side har A erkjent å ha mottatt urettmessig betaling fra nesten samtlige pasienter omfattet av tiltalen. Retten vil derfor ikke legge nevneverdig vekt på dette i straffutmålingen.

Det trekker i skjerpende retning at A ved utøvelsen av bedrageriene misbrukte den tillit man generelt har til at helsepersonell opptrer og presenterer sine funn og vurderinger på en objektiv og sannferdig måte. Særlig misbrukte han den tillit til dette som folketrygden er avhengig av for å kunne behandle trygdesøknader på en forsvarlig og effektiv måte. I Rt-2005-1195 (avsnitt 20) ble det fremhevet at misbruk av systemer basert på tillit må straffes strengt. Ettersom oppdagelsesrisikoen for slik utnyttelse av tillit er liten, taler også allmennpreventive hensyn for en streng reaksjon.

Retten vil også trekke frem som et skjerpende moment at enkelte av pasientene som følge av A' bedrageri muligens ikke fikk den oppfølgning de hadde krav på fra folketrygden, f.eks. ved attføring eller rehabiliteringsopplegg, men ble uføretrygdet og dermed falt utenfor arbeidsmarkedet over lengre tid slik at veien tilbake til arbeid ble vanskeliggjort. Dette var noe bl.a. dr. Grünfeld påpekte i enkelte av sine erklæringer i saken.

A' sak er antakelig en av norgeshistoriens mest omfattende trygdebedragerisaker. A domfelles i tillegg for forsikringsbedrageri, som også har en strafferamme på fengsel inntil seks år, jf. straffeloven § 272. Videre dømmes han for overtredelse av straffeloven § 183, straffeloven § 189, straffeloven § 166 og legeloven 13. juni 1980 nr. 42 § 30, jf. § 53. Dette trekker den samlete straffen i skjerpende retning, jf. straffeloven § 62. Ut fra en vurdering av rettspraksis og de ovennevnte momentene har retten kommet til at passende samlet straff i utgangspunktet ville vært fengsel i seks år.

Ut fra dette utgangspunktet trekker det i formildende retning først og fremst at A har erkjent straffeskyld for samtlige tiltaleposter, også de han ikke domfelles for. Dette skal ifølge straffeloven § 59 annet ledd tas i betraktning ved straffutmålingen. A erkjente de faktiske forholdene i første avhør av ham høsten 2006. Påtalemyndigheten hadde da sterke bevis mot ham, slik at tilståelsen neppe har hatt betydning for domfellelsen. Tilståelsen har imidlertid hatt en prosessøkonomisk effekt, først og fremst ved at bevisførselen under hovedforhandlingen kunne forenkles. Retten mener dette alene tilsier en nedsettelse av straffen på rundt 20 %.

For det andre trekker det vesentlig i formildende retning at saken er så gammel. Det siste forholdet i tiltalen mot A er fra mai 1999, altså over åtte år siden. A ble anmeldt av Rikstrygdeverket i 2002. Etterforskningen av saken har altså pågått i over fem år. Dette er svært lang tid, og innebærer et brudd på Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 6 nr. 1 om at straffesaker skal prøves for retten «innen rimelig tid». For å kompensere for dette må straffen reduseres, jf. EMK artikkel 13.

Dette følger også av høyesterettspraksis. I Rt-2007-1326 hadde det gått syv og et halvt år siden lovbruddet, og saken hadde ligget i nærmere fem år fra lagmannsrettens dom ble påanket, uten at tiltalte kunne bebreides for dette. For å kompensere for dette ble straffen redusert fra ubetinget fengsel i tre år til to års betinget fengsel. I Rt-2003-1818 hadde det gått noe over 4 ½ år fra det straffbare forholdet fant sted, og saken hadde ligget ubehandlet i omtrent halvannet år etter herredsrettens dom. På grunn av dette reduserte Høyesterett straffen med 50 %. Begge disse sakene var imidlertid av et mer beskjedent omfang og stilte antakelig mindre krav til etterforskningen enn den nærværende saken.

Selv om straffesaken mot A er omfattende og det derfor måtte påregnes tidkrevende etterforskning, har det tatt uforholdsmessig lang tid fra A ble anmeldt til saken kom opp for tingretten. På bakgrunn av den nevnte høyesterettspraksis mener retten det vil være riktig å sette ned straffen med omtrent halvparten som følge av dette.

I de årene som har gått siden de straffbare forholdene fant sted, har A gjennomgått behandling for sitt alkoholproblem og gått i psykoterapi. Han har midlertidig fått tilbake sin legelisens, men har ikke tatt den i bruk. Det at han avga en fullstendig tilståelse indikerer at han har tatt et oppgjør med sin tidligere forbryterske virksomhet. Retten mener på denne bakgrunn at det er liten fare for at A igjen vil begå straffbare handlinger av liknende art.

I et slikt tilfelle der gjentakelsesfaren er liten, vil neppe en betinget reaksjon ha noen særlig individualpreventiv betydning. Retten mener derfor at det ikke har noen særlig hensikt å idømme betinget fengsel, heller ikke i form av en delvis betinget dom. Retten vil derfor la straffereduksjon som nevnt ovenfor i sin helhet komme til fradrag i den ubetingete straffen.

Retten har etter dette kommet til at straffen passende kan settes til fengsel i to år og fire måneder.

Tiltalte B2

Også B2 domfelles for grovt bedrageri samt forsøk på og medvirkning til grovt bedrageri, med en strafferamme på fengsel inntil seks år, jf. straffeloven § 271 første ledd. Straffeloven § 62 første ledd kommer i betraktning også i forhold til B2, slik at den maksimale strafferammen er fengsel i ni år.

De 17 fullbyrdete bedrageriene og de fem bedrageriforsøkene B2 dømmes for, medførte et faktisk tap for folketrygden på over 14 millioner kroner og en fare for ytterligere tap på over 40 millioner kroner. Bedragerienes omfang er altså betydelig også i B2s tilfelle.

Det trekker i skjerpende retning at B2 ved utøvelsen av bedrageriene misbrukte tittelen som psykolog, en tittel hun ikke hadde rett til å bruke. Ved å skrive uriktige erklæringer og underskrive blanke ark som A kunne fylle ut i hennes navn, misbrukte hun den tillit man har til at det som fremgår av slike erklæringer er objektivt og sannferdig. Særlig misbrukte hun den tillit til dette som folketrygden er avhengig av for en forsvarlig og effektiv saksbehandling. Allmennpreventive grunner taler for en streng reaksjon på slik misbruk systemer bygd på tillit.

I formildende retning trekker det at B2 i 15 av tilfellene kun dømmes for medvirkning til bedrageri, ved at hun skrev under blanke ark til A' benyttelse. Hun var i disse tilfellene uvitende om omfanget av bedrageriene. Også i de andre tilfellene var det A som fullbyrdet bedrageriene ved å sende hennes erklæringer inn til trygdekontorene. Det var altså A som var hovedmannen. Det at B2 har et mer perifert ansvar for bedrageriene er fremhevet som en formildende omstendighet i Rt-2005-1195.

Det er ikke ført bevis for at B2 selv tjente noe på bedrageriene. Det må da legges til grunn at bedrageriene ikke ble utført med hensikt på egen vinning, men pasientenes. Også dette er til en viss grad en formildende omstendighet ifølge Rt-2005-1195 (avsnitt 26).

B2 domfelles også for overtredelse av straffeloven § 183, straffeloven § 189, straffeloven § 166 og psykologloven 9. mars 1973 nr. 13 § 10, jf. § 1. Dette trekker den samlete straffen i skjerpende retning, jf. straffeloven § 62 første ledd. Ut fra rettspraksis vedrørende grovt bedrageri og momentene nevnt ovenfor har retten kommet til at passende samlet straff i utgangspunktet ville vært fengsel i tre år.

Imidlertid må det ut fra dette utgangspunktet gjøres betydelige fradrag på grunn av at saken er eksepsjonelt gammel. Tiltalen mot B2 gjelder forhold i perioden 1990 til 1994, altså fra 17 til 13 år siden. Enkelte av forholdene hun domfelles for er bare så vidt ikke foreldet. Det har dessuten gått hele fem år fra hun ble siktet i november 2002 til saken kom opp for tingretten.

Selv om saken mot B2 er omfattende og etterforskningen antakelig har vært tidkrevende, innebærer en så lang saksbehandlingstid et klart brudd på EMK artikkel 6 nr. 1, som ifølge EMK artikkel 13 skal resultere i nedsatt straff. Ut fra rettspraksis mener retten det vil være riktig å gjøre et fradrag på hele 2/3 av utgangspunktet for straffen nevnt ovenfor.

B2 har etter at de straffbare forholdene opphørte for 13 år siden stiftet familie og driver ikke lenger som psykolog. Hun har også gått i terapi over flere år. Retten ser det som lite sannsynlig at B2 igjen vil begå straffbare handlinger av liknende art som det hun domfelles for. I et slikt tilfelle vil en betinget reaksjon neppe ha noen særlig individualpreventiv betydning. Retten mener derfor at det ikke har noen særlig hensikt å idømme betinget fengsel, heller ikke i form av en delvis betinget dom. Retten vil derfor la hele straffereduksjonen komme til fradrag i den ubetingete straffen.

B2 viste under hovedforhandlingen til at Økokrim i forbindelse med et TV-program om saken presenterte den som langt mer alvorlig enn den er, og at dette innebar en så stor belastning for henne at det må få konsekvenser for straffutmålingen. TV-programmet, som ble sendt etter at tiltale var tatt ut mot B2, ble avspilt i retten. I programmet ga en etterforsker fra Økokrim uttrykk for at saken var av et enda større omfang enn det som fremgår av tiltalen. Det ble også gitt uttrykk for at B2 hadde begått andre straffbare handlinger, bl.a. at hun hadde tatt betaling fra pasientene ut over vanlig honorar, noe det ikke er dekning for i tiltalen. Retten mener det er lite skjønnsomt av påtalemyndigheten å blåse opp saken på denne måten i mediene i forkant av en hovedforhandling. Likevel domfelles B2 i det alt vesentlige for de forholdene som omtales i programmet. Retten vil derfor ikke legge nevneverdig vekt på dette i straffutmålingen.

Retten har etter dette kommet til at straffen passende kan settes til fengsel i ett år.

5. Inndragning

Som nevnt ovenfor erkjente A i retten at han mottok urettmessig betaling på mellom to og fem tusen kroner per pasient; på slutten opp mot ti tusen. I politiavhør som ble lest opp i retten forklarte A at han mottok opp mot 15.000 kroner. Han forklarte også at en pasient ved navn JJJ betalte mellom 10 og 15.000 kroner for sin søknad om uførepensjon. Videre forklarte han i avhør at han mottok ca. 50-60.000 kroner ekstra hvert år gjennom slike betalinger, fra han startet sin legepraksis i 1983 til slutten av 1990-tallet. A gikk i retten bort fra dette og mente at det sistnevnte tallet var alt for høyt.

Det er ikke ført andre bevis for disse urettmessige betalingene. Ifølge Rt-1984-522 kan retten i et likt tilfelle fastsette inndragningssummen skjønnsmessig. På bakgrunn av A' forklaringer vil retten legge et moderat gjennomsnitt til grunn for beregningen av hvor mye A' tjente på sin ulovlige praksis. Retten finner det sannsynliggjort at A' i snitt fikk i hvert fall 4 000 kroner i betaling per pasient ut over det han rettmessig hadde krav på for sine tjenester. A forklarte i retten at han mottok betaling fra alle unntatt seks av pasientene nevnt i tiltalepost I a, dvs. 25 pasienter. Han sa ikke noe spesifikt i forhold til pasientene i tiltalen post I b eller I c. Retten legger derfor til grunn at A mottok urettmessig betaling fra 40 av de totalt 48 pasientene nevnt i tiltalen. Dette innebærer at A anses å ha tjent 160 000 kroner på sin ulovlige virksomhet. Dette anses som utbytte fra straffbare handlinger og inndras etter straffeloven § 34.

6. Erstatning

A ble under tiltalen post VI a dømt for forsikringsbedrageri mot Gjensidige forsikring med et beløp på 439.154 kroner. Gjensidige har krevd erstatning for dette pluss den til enhver tid gjeldende forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven, til sammen 783.244 kroner.

Retten kan ikke se at det hefter noen feil ved beregningen av erstatningskravet, og dømmer A til å betale 783.244 kroner i erstatning til Gjensidige forsikring.

Vital forsikring har krevd erstatning for tilfellene i tiltalen post VI b og tilleggstiltalen post a, b og c.

Når det gjelder tilfellet i tiltalen post VI b, ble det som nevnt ovenfor ikke ført bevis for at det var A som henvendte seg til forsikringsselskapet i forbindelse med Ds krav om forsikringsutbetaling. Retten kan da ikke se at A skulle være erstatningsansvarlig for det tapet Vital eventuelt har lidt som følge av at de utbetalte erstatning til B. A må derfor frifinnes for erstatningskravet i forbindelse med forholdet i tiltalen post VI b.

A ble frikjent også for tilfellet i tilleggstiltalen post a, ettersom det ikke kunne anses bevist at opplysningen innsendt til forsikringsselskapet om at O var 100 % ufør, var uriktig. Retten kan av samme grunn heller ikke se at det er sannsynliggjort at Vital led et reelt tap da de utbetalte erstatning til O. Dersom O var 100 % ufør, hadde han rettmessig krav på erstatning. A må derfor frifinnes for erstatningskravet i forbindelse med tilleggstiltalen post a.

Når det gjelder forholdet i tilleggstiltalen post b, forklarte A under hovedforhandlingen at opplysningen gitt til Vital om at AA var ufør, kan ha vært riktig. Det er ikke ført andre bevis som tilsier at denne opplysningen var uriktig. Retten kan derfor ikke se at det er sannsynliggjort at Vital led et reelt tap da de utbetalte erstatning til AA. A må derfor frifinnes for erstatningskravet i forbindelse med tilleggstiltalen post b.

Det samme gjelder tilfellet i tilleggstiltalen post c. A forklarte under hovedforhandlingen at opplysningen om at BB var ufør, kan ha vært riktig. Det er ikke ført andre bevis som taler imot dette. Det kan derfor ikke anses sannsynliggjort at A ga uriktige opplysninger om BBs uførhet til Vital, slik at forskiringsselskapet led et reelt tap. A må derfor frifinnes også for erstatningskravet i forbindelse med tilleggstiltalen post c.

7. Saksomkostninger

Retten finner ikke grunn til å idømme saksomkostningsansvar for noen av de to tiltalte. Ingen av dem har under forfølgningen opptrådt på en slik at saken har blitt uforholdsmessig omfattende eller kostnadskrevende å iretteføre. A dømmes til inndragning og til å betale erstatning, og retten ser ingen grunn til å pålegge ham ytterligere økonomiske utlegg i sakens anledning. Retten ser heller ingen grunn til å skille mellom de to tiltalte når det gjelder dette. Begge de to tiltalte frifinnes derfor for påstanden om dekning av sakens omkostninger.

Dommen er enstemmig.

Domsslutning:

<u>Vedrørende A:</u>

1. *A, født 0.0.1954, frifinnes for tiltalen 3. oktober 2007 post VI b og for samtlige poster i tiltalen 5. juli 2007.*
2. *A, født 0.0.1954, dømmes for overtredelse av straffeloven § 271, jf. § 270 første ledd nr. 1; straffeloven § 271, jf. § 270 første ledd nr. 1, jf. § 49; straffeloven § 272 første ledd; straffeloven § 183; straffeloven § 189; straffeloven § 166 og legeloven 13. juni 1980 nr. 42 § 53, jf. § 30, alt sammenholdt med straffeloven § 62, til fengsel i 2 - to - år og 4 - fire - måneder.*
3. *A, født 0.0.1954, dømmes til å tåle inndragning til fordel for statskassen, jf. straffeloven § 34, på 160 000 kroner.*
4. *A, født 0.0.1954, dømmes til innen to uker fra forkynnelse av denne dommen å betale erstatning til Gjensidige forsikring med 783.244 kroner med tillegg av forsinkelsesrenter fra forfall frem til betaling skjer.*
5. *A, født 0.0.1954, frifinnes for krav om erstatning til Vital forsikring ASA.*
6. *A, født 0.0.1954, frifinnes for krav om dekning av sakens omkostninger.*

<u>Vedrørende B:</u>

1. *B, født 0.0.1958, frifinnes for tiltalen post I b.*
2. *B, født 0.0.1958, dømmes for overtredelse av straffeloven § 271, jf. § 270 første ledd nr. 1; straffeloven § 271, jf. § 270 første ledd nr. 1, jf. § 49; straffeloven § 183; straffeloven § 189; straffeloven § 166 og psykologloven 9. mars 1973 nr. 13 § 10, jf. § 1, alt sammenholdt med straffeloven § 62, til fengsel i 1 - ett - år.*
3. *B, født 0.0.1958, frifinnes for krav om dekning av sakens omkostninger.*